

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

POHLED MLÁDEŽE NA DOMÁCÍ NÁSILÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:
doc. Ing. Antonín Řehoř, CSc.

Vypracovala:
Bc. Libuše Pilátová

Brno 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Pohled mládeže na domácí násilí“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Slavkov u Brna 16. března 2008

.....
Bc. Libuše Pilátová

Poděkování

Děkuji panu doc. Ing. Antonínu Řehořovi, CSc. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé diplomové práce.

Bc. Libuše Pilátová

Obsah

Úvod	3
Teoretická část	5
1. Co je domácí násilí	5
1.1 Definice domácího násilí	6
1.2 Formy domácího násilí	7
1.3 Znaky domácího násilí	11
1.4 Příčiny násilí	13
1.5 Cyklus násilí	15
1.6 Shrnutí	18
2. Oběti domácího násilí	19
2.1 Muži	19
2.2 Ženy	20
2.3 Děti	20
2.4 Senioři	22
2.5 Mýty o domácím násilí	23
2.6 Shrnutí	26
3. Pachatel a oběť domácího násilí	27
3.1 Projev pachatele domácího násilí	27
3.2 Projev oběti domácího násilí	30
3.3 Spirála zneužívání a vyrovnání se s ním	32
3.4 Dopad násilí na oběť	33
3.5 Následky domácího násilí pro oběť	38
3.6 Shrnutí	38

4. Možnosti právní ochrany obětem domácího násilí v zahraničí	40
4.1 Rakousko	40
4.2 Německo	41
4.3 Nizozemí	42
4.4 Slovensko	42
4.5 Shrnutí	42
5. Možnosti právní ochrany obětem domácího násilí v České republice	44
5.1 Poskytnutí pomoci oběti v případě bezprostředního ohrožení	47
5.2 Pomoc poskytovaná vládními institucemi	52
5.3 Organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí	54
5.4 Shrnutí	57
Praktická část	59
6. Výzkum	59
6.1 Charakteristika výzkumného souboru	59
6.2 Metoda a organizace výzkumu	60
6.3 Metoda zpracování dat	61
6.4 Shrnutí	82
Závěr	90
Resumé	93
Anotace	95
Seznam použité literatury	96
Příloha	98

Úvod

Domov a rodina je pro většinu z nás synonymem určitého zázemí, klidu, pohody, porozumění, lásky, ale především bezpečí. Bohužel ne vždy můžeme domov charakterizovat těmito hodnotami. Mnohdy je rodina místem násilí, strachu a bolesti. Zde pak dochází k nenapravitelným následkům v rodinných, sociálních i občanskoprávních vztazích. Nesmazatelné stopy této problematiky zůstávají v dětech, které bývají svědky či přímo oběťmi domácího násilí.

Násilí mezi mužem a ženou bylo po celá staletí vnímáno jako soukromá záležitost, ale náš postoj se vůči němu změnil. Je smutné, že se situace v některých našich rodinách, které by měly být pro každého jejich člena „přístavem bezpečí“, mění v nejhorší peklo. Je lhostejné, zda oběť trpí psychicky nebo fyzicky. Nejen společnost, ale i jednotlivci by se měli snažit, aby k takovým situacím nedocházelo, aby se rodina stala nejvýznamnější společenskou institucí a vychovávala plnohodnotné členy společnosti.

Závažnost tohoto jevu je v posledních letech často diskutovaná odborníky, ale i politiky, kteří se snaží najít vhodné řešení. Domácí násilí je celosvětově rozšířený problém, který se netýká pouze tak zvaných „států třetího světa“, ale i států vyspělých. Dosud běžně existuje v řadě kultur se silným patriarchálním uspořádáním, kde funguje mocenská nadvláda muže. Násilí na ženách je historicky i společensky zakořeněný problém. Nejlepším dokladem skutečnosti je, že v této době byla určitá míra násilí v rodině tolerována. Díky historickým stereotypům v naší společnosti se tato problematika odehrávala po dlouhá léta „za zavřenými dveřmi“ rodiny a byla považována za soukromou záležitost jejich aktérů, do které je lepší nezasahovat.

V České republice byl tento problém po léta tabuizován. Teprve po roce 1990 dochází k medializaci této problematiky prostřednictvím různých diskusních a publicistických pořadů, kde se domácí násilí vyskytuje jako hlavní téma. Cílem je snaha o větší informovanost, zvýšení povědomí laické veřejnosti o tomto problému.

Domácí násilí považujeme za jednu z nejnebezpečnějších forem agrese pro jeho skrytost a obtížnou dokazatelnost. Nebezpečnost domácího násilí spočívá v „transgeneračním“ přenosu chování. Násilné způsoby chování mají vliv na děti a mládež, která v takových rodinách vyrůstá a vnímá ji jako skutečnost patřící k životu.

Pohled mládeže na domácí násilí jako téma své diplomové práce jsem zvolila vzhledem k aktuálnosti tohoto sociálně patologického jevu v naší společnosti. Zaměřuji se především na mládež – její pohled na problematiku domácího násilí, a to z toho důvodu, že právě děti a mládež bývají nejčastěji svědky, ale i obětí domácího násilí. Zabývám se otázkou, zda je u nás dostatek organizací, které mohou oběti poskytnout pomoc, a zda je v naší zemi legislativa na takové úrovni, aby oběť byla dostatečně chráněna před agresorem. Jestli v případě kontaktu s domácím násilím mládež ví, kde hledat odbornou pomoc. Na základě tohoto zaměření jsem stanovila tyto hypotézy:

Hypotéza č. 1: Mladí lidé jsou dostatečně informováni o problematice domácího násilí.

Podhypotéza č. 1a: V případě setkání s domácím násilím ví, kde mohou hledat odbornou pomoc.

Podhypotéza č. 1b: Mládež považuje ženu za nejčastější oběť domácího násilí.

Cílem diplomové práce je popsat příčiny, vznik, formy domácího násilí a získat přehled o informovanosti mládeže o této problematice. Zjistit, zda mládež zná pojem domácího násilí, zda se s uvedenou problematikou již setkala osobně, zda tento kontakt byl v rodině nebo v okolí. V souvislosti s cílem jsem stanovila tyto hypotézy:

Hypotéza č. 2: Mládež má představu jakou má domácí násilí podobu.

Podhypotéza č. 2a: Pojem domácí násilí je mládeži znám.

Podhypotéza č. 2b: Již se setkali / nesetkali s uvedenou problematikou.

Významnou částí závěrečné práce bude vyhodnocení dotazníkového šetření, které bude provedeno u mládeže a jehož výsledky budou uvedeny v praktické části.

Teoretická část

1. Co je domácí násilí

Domácí násilí je problém, který má celosvětový rozměr a potýká se s ním i Česká republika. Urazilo dlouhou pout', která začínala u prvních aktivistek v 70. století v USA, pokračovalo vlnou občanských a feministických hnutí, která se postupně dostala i za hranice USA. Dnes se touto problematikou zabývají nejen zákonodárci jednotlivých zemí Evropy, ale je i tématem institucí Evropské unie.

Je považováno za jednu z nejrozšířenějších forem agrese, která prochází napříč sociálně demografickým spektrem. Jde o nejrozšířenější formu násilí vůbec, kterému pro značnou latenci nebývá dosud přikládán takový význam, jako jiným, zřetelnějším násilným formám trestné činnosti. Není závislé na vzdělání, profesi, materiálním zázemí, věku, náboženském vyznání, národnosti ani na sociálně-kulturní úrovni. Netýká se jen manželů či heterosexuálních partnerů, nýbrž obětí a pachatelem se může stát kterýkoli člen rodiny. Nejčastěji se násilí dopouštějí muži na svých partnerkách, objevuje se i ve formě násilí žen na mužích, ve vztahu dvou osob stejného pohlaví či mezi generacemi. Jeho charakteristickými znaky jsou opakování, dlouhodobost, každodenní přítomnost a eskalace.

Týrání a násilné jednání, odehrávající se mezi osobami blízkými, žijícími ve společném bytě nebo domě, kdy jedna násilná osoba získává moc a kontrolu nad druhou osobou, označujeme za domácí násilí. Existují však případy, kdy násilníkem je naprosto cizí člověk, např. soused, pečovatel, ale mohou to být i osoby známé oběti. Jedná se o nejméně kontrolovaný druh násilí, které se odehrává mezi blízkými osobami za „zavřenými dveřmi“ jejich soukromí. Jde o vztah mezi pachatelem a obětí. Oběť pachatele zná, žije s ním v blízkém vztahu, mají společné bydliště, děti, přátele atd. Za domácí násilí v rodině lze považovat jakékoli jednání či opomenutí, které negativně ovlivňuje nebo poškozuje oběť, poškozuje rozvoj její osobnosti, omezuje její svobodu, narušuje její psychickou stabilitu a integritu.

Názor veřejnosti k domácímu násilí bývá různý. Na jedné straně veřejnost připouští, že se domácí násilí týká pouze nevzdělaných a sociálně slabých jedinců tzn. jen některých skupin obyvatel. Na druhé straně je to obecný jev, ke kterému může docházet ve všech vrstvách společnosti. Lze jej pokládat za zvláštní fenomén, jehož mimořádnost neplyne ani tak ze samotného násilí, ale z toho, za jakých okolností je uplatňováno. Složitost celého fenoménu zasahuje do všech společenských oblastí a struktur a plně opodstatňuje význam prevence, práci s obětí i následnou péčí. Domácí násilí je specifický problém vyžadující specifická opatření.

1.1 Definice domácího násilí

Definice pojmu „domácí násilí“ (termín vychází z anglického „domestic violence“) charakterizuje domácí násilí jako fyzické, sexuální, psychické týrání žen jejich současnými nebo bývalými partnery, zahrnující i vážné pohrůžky a použití podobného násilí. Tento pojem byl postupně zmedializován a stal se používaným termínem při prezentaci tohoto problému před veřejností. Mimořádnost domácího násilí plyne z toho, vůči komu a za jakých psychologických okolností je uplatňováno. To je zvýrazňováno v pojmech zneužívání partnera (Partner, Abuse) nebo intimní násilí (Intimate Violence). Tyto dva pojmy zůstávají předmětem jednání odborné veřejnosti.¹

Přesná definice domácího násilí v České republice v současné době neexistuje. Lze ale vycházet z trestního zákona, ve kterém byl poprvé v roce 2004 zapracován pojem „týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě nebo osoby blízké“.

Psychologové rozumí pod tímto pojmem násilí mezi partnery, které se odehrává v soukromí za zavřenými dveřmi domova. Nezávisí na věku, vzdělání, sociálně-kulturní úrovni, materiálním zázemí ani na náboženském vyznání. Jako domácí násilí lze chápat veškeré násilí mezi manželi, partnery, tak i násilí vůči dětem, starým lidem, zdravotně postiženým, ale i násilí dětí na rodičích. Vyskytuje se v případech, kdy jedna násilná

---

¹ Čírtková, L. Oběti domácího násilí. Psychologie dnes. Leden 2001, roč. 11. č. 1, str. 14-16

osoba získává a udržuje nad druhou osobou moc a kontrolu. Toto chování vyvolává strach oběti ze svého trýznitele.

Nejčastěji se jedná o fyzické a tělesné týrání, slovní útoky, omezování osobní svobody, výhrůžky, sexuální zneužívání atd. Oběťmi fyzického násilí jsou častěji ženy a děti. Na mužích bývá nejčastěji pácháno násilí psychické.

Domácí násilí je specifické také tím, že samo o sobě neustane, naopak prochází určitými fázemi vývoje. Za další charakteristický rys lze pokládat dlouhodobost trvání domácího násilí, které zpravidla eskaluje několik let.

1.2 Formy domácího násilí

Ve většině případů se oběťmi domácího násilí stávají slabší a bezbranní členové rodiny, děti, ženy nebo staří lidé.

Následující přehled uvádí způsoby chování, ke kterému se pachatelé nejčastěji uchylují.

Fyzické násilí chápeme jako úmyslné působení bolesti. Jde o širokou škálu forem násilí, které s sebou nese riziko poškození zdraví a v extrémních případech může tento druh násilí vyústit v přímé ohrožení života. Takové jednání vede k mnohočetným poraněním na neobvyklých místech nebo k chorobné celkové tělesné sešlosti. Toto násilí je nejvíce viditelné, neboť zpravidla zanechává stopy v podobě modřin, zlomenin, popálenin, zaschlé krve apod. Nacházejí se na místech, kde by si je člověk sám nezpůsobil.

Mezi projevy fyzického násilí patří např. řezání, bití, pálení, svazování, škrcení, škrábání, rány pěstí, kopání, trhání vlasů, ohrožování zbraní nebo předměty, odepírání spánku či jídla atd. Existuje mnoho dalších způsobů fyzického týrání, kterým může být oběť vystavena, jako například: žena je donucena být ve studené lázni a agresor jí drhne kůži až do krve, nasazení pytle přes hlavu, žena musí nehybně sedět a agresor na ni plive.

Psychické násilí ve většině případů souvisí s fyzickým násilím, nebo se může odehrávat samostatně. Projevuje se na počátku rozvíjejícího se řetězce násilí, kdy její oběť ještě jako násilí nevnímá. Psychické násilí je obtížně dokazatelné, jelikož psychické důsledky, které oběť má, nejsou na první pohled viditelné. Dlouhodobé psychické násilí může u oběti vést k neurotickým projevům (úzkost, fobie, tiky apod.), psychosomatickým onemocněním nebo k psychiatrickým diagnózám (nejčastěji deprese).

Pro tento druh týrání je charakteristické ponižování, hrozba, zastrašování, vědomé snižování sebeúcty a sebevědomí, zesměšňování na veřejnosti, verbální agrese, odepírání spánku atd.

Sexuální násilí se odehrává v intimním prostředí mezi partnery, často beze svědků, v některých případech bývají svědky děti. Patří mezi časté formy násilí mezi partnery. Je hůře rozpoznatelné, protože zpravidla nezanechává viditelné stopy.

Sexuální násilí zahrnuje veškeré sexuální činy vynucované na oběti proti její vůli např. znásilnění, vynucování si sexuálního styku (násilím nebo výhrůžkami) nebo sexuálních praktik proti vůli oběti, sexuální napadání ženy nebo erotických částí jejího těla, přinucení k pohlavnímu styku za přítomnosti jiných lidí apod.

Emocionální násilí je orientováno na nejbližší osoby z okolí oběti, věci a zvířata, ke kterým má oběť citový vztah. Nejčastěji jsou využívány děti jako prostředek nátlaku – jejich fyzické napadení, vyhrožování jejich odejmutím, výhrůžka likvidací domácích zvířat, ničení osobních věcí, ke kterým má oběť vztah, pomlouvání nebo napadání ženě blízkých osob např. rodičů, sourozenců a přátel. Toto dlouhodobé citové týrání nelze podceňovat. Následky takového týrání mohou změnit osobnost oběti, která pak v budoucnu může bez pomoci a podpory jen stěží vést plnohodnotný život.

Sociální násilí se zaměřuje na sociální postavení a prostředí oběti. Pachatel usiluje o izolaci oběti od ostatních lidí. Brání jí v kontaktu s rodinou a přáteli, sleduje její telefonáty, uděluje jí zákazy vycházení z bytu, pronásleduje ji, kontroluje její sociální kontakty a čas, chová se k ženě jako ke služce, rozhoduje za ženu apod.

Ekonomické násilí se dotýká základních potřeb partnerky, násilník jí může upírat peníze, nedovolí jí pracovat, může jí vzít rodinné úspory a všechny je bez vědomí ženy prohrát. Za běžnou formu ekonomického týrání lze považovat, když muž odmítá dávat své partnerce peníze na hygienické potřeby a na provoz domácnosti. Kvůli nedostatku peněz není oběť schopna opustit domov. Pokud nemá žádný zdroj svých příjmů, který by jí umožnil začít znovu, tak se dostává snadno do izolace, což je další forma týrání.²

V březnu 2001 proběhl první reprezentativní výzkum o postojích občanů ČR k domácímu násilí. Realizovala jej agentura STEM na základě zadání občanského sdružení Bílý kruh bezpečí a společnosti Philip Morris ČR. Cílem projektu bylo informovat laickou i odbornou veřejnost o stavu domácího násilí, iniciovat definování domácího násilí v legislativě a vytvořit systém adekvátní reakce na domácí násilí.

Na povědomí, zkušenosti s násilím mezi partnery a postoje k němu bylo dotázáno 1720 respondentů starších 15 let. S pojmem domácího násilí se setkalo 80 % dotázaných a stejný počet respondentů si myslí, že okolí nesmí k tomuto jevu zůstat lhostejné. Více než čtvrtina dotázaných se přímo s domácím násilím setkala, tedy jako svědek, oběť nebo agresor, a 59 % respondentů by uvítalo více informací o způsobech obrany a pomoci proti domácímu násilí. Občanské sdružení Bílý kruh bezpečí se od roku 1991 věnuje pomoci obětem trestných činů, přičemž klienty Bílého kruhu bezpečí tvoří z 36 % právě oběti domácího násilí.³

V červenci 2006 byl proveden druhý sociologický reprezentativní výzkum o domácím násilí agenturou STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philips Morris ČR. Celkem bylo osloveno 1 690 respondentů. Ve srovnání výsledků výzkumu z roku 2001 a 2006 vyplynulo, že většina klientů se domnívá, že dnes se o problému více mluví (89 %), více se pro jeho řešení dělá (68 %) a pomoc jeho obětem je dostupnější (74 %). Čtyři z pěti lidí starších 15 let považují za užitečné zřízení intervenčních center, více než dvě třetiny se domnívají, že dobrým opatřením je možnost vykázní násilníka z bytu. Dle výsledků je za nejčastější formy domácího násilí na oběti považována

---

² Bednářová, Z., et al. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně – právní ochrany dětí. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, str. 16 – 18

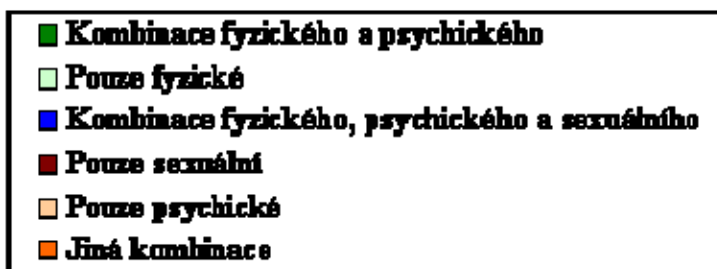
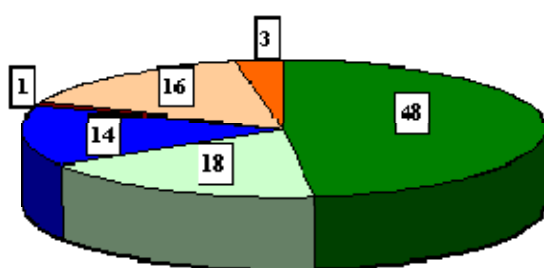
³ <http://www.feminismus.cz/index.shtml?x=115241>).

³ http://www.mvcr.cz/2003/casopisy/vs/0525/konz_info.html

kombinace fyzického a psychického násilí, pouze fyzické násilí, pouze psychické násilí atd., viz graf.

Z porovnání výsledků provedeného výzkumu s rokem 2001 se vnímání problematiky domácího násilí změnilo k lepšímu.⁴

Formy domácího násilí mezi partnery

⁴ <http://www.stem.cz/clanek/1146>

1.3 Znaky domácího násilí

Základním znakem domácího násilí je jeho zaměřenost na blízkou osobu, kde proti sobě stojí dvě osoby v rozdílném postavení. Oběť, která je vystrašená a bezmocná, která se obává napadení, a agresor který se skrze použití moci a násilí snaží oběť ovládat a donutit k tomu, aby vykonávala, co požaduje. Situaci oběti komplikuje blízký vztah k agresorovi, a tak se často nemůže ani bránit. K násilí ve vztahu nedochází neustále, ale střídají se období relativního klidu a násilí.

Pokud chceme oběti domácího násilí účinně pomoci, měli bychom znát některé znaky, které tento fenomén vykazuje. Mezi typické znaky domácího násilí můžeme zařadit zejména:

- **Odehrává se v soukromí „za zavřenými dveřmi“ domova** – násilí není vystaveno zrakům veřejnosti a je zpravidla beze svědků, nejčastěji v soukromí bytu, domu či jinde. To bývá často důvodem, proč se o něm okolí většinou nedozví, a proč jej lidé považují za soukromou záležitost. Pokud existují svědci, bývají často ovládnuti pachatelem a neodvažují se události popsat policii, a tak je dokazování násilí složitější.
- **Opakování a stupňování** – domácí násilí není ojedinělý a jednorázový incident. Násilí se ve vztahu nemusí objevit ihned. Začíná pozvolna, nenápadně, útoky, které se ohrožená osoba snaží omlouvat nebo si je vysvětluje jako projev žárlivosti. Charakteristické jsou naopak opakované projevy násilí, které přetrvávají i ve velmi dlouhých časových intervalech několika let, kdy mají tendenci eskalovat. Současně se zkracují intervaly klidu.
- **Dlouhodobost** – domácí násilí je zřídka jednorázovou záležitostí. Přetrvává řadu let. S postupující dobou zejména u sexuálního a fyzického násilí dochází k častějším a brutálnějším útokům, které mohou skončit teprve v okamžiku, kdy jedna osoba zavraždí druhou. Domácí násilí nemívá vždy jasné motivy útoků a také samo nikdy neskonečí.

- **Vzájemná blízkost oběti a pachatele** – mezi pachatelem a obětí jsou blízké vztahy intimního charakteru a emocionální provázanost. Mohou mít společné bydliště, děti, účty, společný majetek, často i společný okruh přátel. Odchází-li oběť z takové domácnosti, zůstává bez jakýchkoli finančních prostředků. Z těchto důvodů často oběť odmítá oznámit takový čin policii.
- **Asymetrie vztahu** – tento znak domácího násilí bývá určující. Jedná se o bezvýhradnou moc agresora nad obětí, která je udržována v neustále závislém postavení k agresorovi, který si vynucuje, aby oběť dělala vše bez diskuse, byla poslušná. Pokud oběť agresorovi odporuje, ten pak k donucení používá násilí.
- **Společné bydlení** – násilník a oběť zpravidla bydlí spolu v jednom bytě nebo domě. Oběť nemá možnost toto společné bydlení opustit. Důvodem může být nedostatek finančních prostředků, hrozba agresora, že si ublíží, zapálí dům atd.
- **Odchod od násilného partnera** – oběť vyhledává pomoc, až když se cítí ohrožena na životě. Přeje si násilí zastavit a doufá, že vztah bude pokračovat bez násilí, jako tomu bylo dříve. Zkušenosti ukazují, že domácí násilí může přetrvávat i po odchodu oběti od partnera. Tato situace nastává v těch případech, kdy má oběť s agresorem děti, které se stávají prostředkem dalšího týrání.⁵

Dle shrnutí základních výsledků reprezentativního výzkumu pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s. provedeného v roce 2006 vyplynulo, že typické znaky domácího násilí mezi partnery jsou stále stejné. Většina případů násilí mezi partnery je dlouhodobá (59 %) a má tendenci být stále častější (52 %).⁶

---

⁵ Bednářová, Z., et al. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovnice a pracovníky orgánů sociálně - právní ochrany dětí. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, str. 12-15,
<http://www.mvcr.cz/casopisy/policista/2006/01/domnas.html>;

⁶ <http://www.stem.cz/clanek/1146>

1.4 Příčiny násilí

Příčiny vzniku domácího násilí nelze jednoznačně určit, jelikož je jejich vznik podmíněn mnoha faktory. Nejčastěji se jedná o souhrn více vlivů, které k vzniku násilí v konkrétním případě vedly. Některé hledají vysvětlení v osobních individuálních charakteristikách jedince, jako je duševní porucha, násilí v rodinné anamnéze, zneužívání alkoholu a drog, stres, frustrace. Jiní hledají příčiny v komplexním sociálním kontextu.

Domácí násilí jde napříč sociálně demografickým složením společnosti. Oběť ani pachatel nemají vlastní schopnost bez pomoci zvenčí ukončit probíhající domácí násilí. Oběť nemá dost prostředků ani sílu k řešení situace a pachatel nemá zájem něco měnit. Z těchto důvodů nemohou být pachatel ani jeho oběť ponechání dalšímu násilí bez jakékoliv pomoci zvenčí.

První pokusy o vysvětlení příčin domácího násilí byly založeny na **jednofaktorových teoriích**. Tyto teoretické koncepce se většinou opíraly o analýzu výjimečných a ojedinělých případů. V současné době jsou již překonané, protože nevysvětlují veškeré aspekty, které mohou být příčinou domácího násilí. Mohou nám spíše posloužit při řešení extrémních a vyhraněných podob partnerského násilí.

Odborná literatura dělí jednofaktorové teorie do tří skupin:

1. **Psychologické teorie** – se koncentrovaly na psychiku agresora. Předpokládaly, že příčina násilí tkví v povahových zvláštностech pachatele, v poruše jeho osobnosti.
2. **Biologicko genetické teorie** – vysvětlovaly jen obecné predispozice k agresivnímu chování, nikoli však specifické situace domácího násilí, což bylo příčinou jejich zániku. Zásluha těchto teorií je v tom, že skončily s psychiatrizací problematiky domácího násilí, jelikož přestaly na oběť a pachatele nahlížet jako na psychicky narušené osoby.

- 3. Sociologické teorie** – v podstatě korespondují s feministickými přístupy. Sociologická i feministická koncepce vnímá domácí násilí jako produkt „typicky mužské společnosti“ a soudí, že násilí souvisí s uplatňováním moci ve společnosti.

Modernější jsou **multifaktorové teorie** příčin domácího násilí. Nepřináší sice žádné nové přístupy a pohledy na týrání partnera partnerem, ale spojují dřívější jednofaktorové teorie do celku, v němž jsou tyto teorie vzájemně propojeny.

Nejznámější multifaktorovou teorií je model D. G. Duttona, který uvádí čtyři příčiny domácího násilí:

- 1. V makrosystému** – tzn. násilí je vyvoláváno převládající patriarchální hierarchií hodnot, kde mají vůdčí úlohu muži.
- 2. V exosystému** – tj. bezprostředním životním a sociálním okolím jedinců, které je ovlivňuje. Jde o působení formálních i neformálních struktur a životních situací, které určují, ovlivňují či přímo omezují chování jednotlivce. Jako konkrétní faktory, které přispívají ke zneužívání uvnitř rodiny lze uvést např. nezaměstnanost, nízký příjem, nízká vzdělanost a nedostupnost sociální sítě.
- 3. V mikrosystému** – který představuje rodina jako taková, a rizika plynoucí z podstaty rodinného života a s ním související obtížné uplatňování mechanismů sociální kontroly, neformální právo ovlivňovat život členů rodiny, předepsané role v rodině, znalost druhého partnera. Partner ví, co si může dovolit, dokáže odhadnout reakce a způsoby chování při běžných či zátěžových situacích.
- 4. Ontogenetická rovina** – hledá příčiny v individuálních charakteristikách pachatele, oběti a jejich vzájemné interakce. Pachatel prošel specifickým ontogenetickým vývojem, pravděpodobně se naučil díky mechanismům sociálního učení řešit stresující a omezující situace agresivním chováním. Pachatelé prošli tíživým

dětstvím, sami byli traumatizováni násilím. Původní oběť se může v dospělosti stát násilníkem.⁷

Praxe ukazuje, že se jednotlivé příčiny mohou v různé míře podílet na vzniku násilného chování. Obecně autoři za nejčastější příčinu vzniku domácího násilí považují vztahovou nespokojenost, negativní hodnocení partnerova chování, nevyrovnané mocenské rozložení sil, konfliktní životní styl s častými spory. Také alkohol a drogy se často objevují v anamnéze agresorů, v těchto případech se jedná o spouštěč u těch případů, které mají k agresivitě sklon. Příčinou násilného chování v rodině je především selhání člověka v komunikaci se sebou samým. Často je to neschopnost některého z partnerů řešit vnitřní konflikt jinak než hledáním viníků ve svém okolí, tedy mimo sebe.

Někdy se na vzniku podílí více příčin a okolností najednou, které se nedají dopředu předvídat. Právě proto oběť velmi těžce rozeznává, zda jde o vztah, který je jen krátkodobým projevem, nebo jde o vztah, který může vyústit v domácí násilí. Ať je vznik násilí již způsoben čímkoli, společnost musí proti tomuto fenoménu účinně bojovat a trvat na tom, že jednotlivci, kteří domácí násilí páchají, musí za své jednání převzít odpovědnost.

1.5 Cyklus násilí

Domácí násilí se vyvíjí postupně a s tímto vývojem se také plynule upevňuje moc násilníka nad obětí, zdá se, jakoby se jejich chování vzájemně doplňovala. Například žena se chová tak, že muži v určitých situacích ustupuje, i když s jeho názorem vnitřně nesouhlasí. Jde o způsob chování, kterému se naučila a díky kterému ve svazku přežívá. Studie ukazují, že muži, kteří používají násilí na svých partnerkách, se často vůči nim z různých důvodů cítí méněcenní.

---

⁷ Čírtková, L. Vybrané výzkumy a teorie domácího násilí. Policista 7/2007, měsíčník MV, Příloha

Tak se vytváří závislost oběti na agresorovi, ze kterého bez pomoci z vnějšku téměř není cesta. Tato závislost vzniká ve vztazích, kde se uplatňuje moc jednoho partnera nad druhým postupně, tzn. že na počátku vztahu nebylo násilí přítomno. Ovšem vedle tohoto modelu existují vztahy, kde se násilí vyskytuje od samého počátku a žena se mu z nejrůznějších důvodů nebrání.

Domácí násilí nebývá jednorázovým aktem. Jedná se o cyklicky se opakující etapy. První projevy domácího násilí jsou nenápadné a většina obětí si je neuvědomuje. Průběh každého vztahu i projevy násilného jednání v něm se liší, ale přesto většina případů má společné rysy. Násilí se objevuje v opakujících se fázích. Tato období bývají díky cyklické podobě označovány jako „kruh domácího násilí“ nebo též „spirála násilí“.

Cyklus násilí tak můžeme rozdělit na určité fáze:

- **První fáze – vymývání mozku:** tato fáze bývá nazývána jako „líbánek“, ale ve skutečnosti ji můžeme nazvat vymýváním mozku. Muži jsou ke své partnerce velmi pozorní, jsou výbornými společníky a ve svém okolí budí dojem dobrých posluchačů. Ženě dávají najevo, jak velmi ji milují a navozují u ní pocit, že je středem jejich života. Žena si partnera idealizuje a pozvolna popírá sama sebe.

Například chce jít s kamarádkou do kina a muž ji začne přesvědčovat, že by měla chtít být jen s ním, protože on ji tak miluje, že on nikomu jinému nevěnuje svůj čas, a kdyby ho opravdu milovala, tak zůstane jen s ním a nikam nepůjde. V tuto chvíli žena prožívá pocit viny, že chce jít do kina, když její muž věnuje všechnen čas jen jí. Z těchto důvodů začne omezovat schůzky s kamarádkami a volný čas tráví s mužem.

Cílem agresora v této fázi je dovést ženu do bezvýhradného a dobrovolného přizpůsobení se, a tak získat nad ní nadvládu. V tomto momentě získává agresor moc nad obětí a vztah se stává asymetrický.

Pro okolí se vztah jeví jako ideální, mnohé ženy závidí oběti, protože partner vypadá jako ideální muž. V podstatě však jde o kontrolu ženina času, aby nemohla být nikdy sama a nemohla se sama rozhodovat.

- **Druhá fáze – vytváření napětí:** první problémy se objevují tehdy, kdy se zvyšující kontrola vystupňuje do té míry, že ji žena začne vnímat jako nepříjemnou pozornost. Ve vztahu vzrůstá napětí, agresor bývá často podrážděn a oběť neví, co jeho podráždění vyvolává. Protože nerozumí tomu, proč partner náhle změnil své chování vůči ní, obviňuje sama sebe a snaží se být poslušnější, pracovitější a doufá, že partner bude zase milý a pozorný.

Oběť je takovým jednáním znejistěna a začíná prožívat pocit bezmoci a vzteku, avšak s agresorem nelze nic řešit otevřeně. Tento stav má vliv na její destabilizaci a má pochybnosti, zda vnímá situaci reálně.

V této fázi oběť za nastalou situaci viní sama sebe. Stává se pečující, uctivou a úslušnou. Přijímá podřízený vztah, protože se bojí dalších výpadů ať již fyzických nebo slovních. Doufá, že pokud bude více podřízena, bude ji mít partner opět rád.

- **Třetí fáze – týrání:** verbální agrese se stupňuje a objevuje se i na veřejnosti. Muž ženu zesměšňuje, vysmívá se jí, zpochybňuje její úsudek. Oběť chování agresora omlouvá, snaží se předcházet konfliktům a tak navenek zachovat zdání, že se nic neděje.

V této fázi agresor ztrácí sebekontrolu a k verbální agresi přidává také hrubé útoky. Oběť si vymýšlí různé strategie, aby násilí předešla a zabránila další eskalaci.

Agresor ze svého násilí viní oběť nebo jej svádí na vnější okolnosti jako je stres v práci, alkohol. Oběť se vidí očima agresora jako neschopná, hloupá a přijímá vinu na sebe. Toto chování vede oběť k pasivní poslušnosti.

- **Čtvrtá fáze – sliby a líbáňky:** tato fáze se podobá fázi první. Muž se za útoky omluví, slibuje, že se to již nebude opakovat, stává se pozorným a laskavým. Nastává období klidu, které je různě dlouhé, avšak situace se začne opakovat.

Problémem zůstává, že každé opakující se násilí vzrůstá a jeho brutalita se stupňuje. Střídá se období klidu, vytváření napětí, týrání a sliby. Žena je paralyzována a ztrácí sílu vzdorovat. Tímto se kruh násilí uzavírá.⁸

1.6 SHRNU TÍ

Pojem domácí je problémem dlouhého věku. Má celosvětový rozměr a potýká se s ním i Česká republika. Přesto, že je rodina považována za místo, ve kterém její členové naleznou podporu, lásku i ochranu, nebývá tomu tak ve všech případech. Fungování a stabilita rodiny je dána především rodičovskou a partnerskou stabilitou, vzájemným porozuměním a rovností. Vyskytují se ale případy, kdy tomu bohužel tak není. Mnohdy je rodina místem strachu, bolesti a násilí, které jsou nuceni její členové snášet. Pravdou zůstává, že lidé jsou ve vlastních rodinách zabíjeni, fyzicky napadáni, bití a ponižováni častěji než kdekoli jinde. Často pak u těchto jedinců dochází k nenapravitelným následkům jak v oblasti sociální, rodinné, ale i v občanskoprávních vztazích. Domácí násilí se objevuje ve všech kulturách, sociálních vrstvách, v jakémkoliv věku, bez ohledu na vzdělání a na pohlaví oběti. Pod pojem domácího násilí můžeme zařadit též násilí dětí na rodičích.

Domácí násilí se stalo v posledních letech velmi diskutovanou oblastí nejen ve vyspělých zemích jako je například Německo, Francie a USA. V České republice se problematika domácího násilí dostává do oblasti zájmu veřejnosti teprve po roku 1990 prostřednictvím informací neziskových organizací a medií. V současné době se touto problematikou zabývají i zákonodárci jednotlivých zemí Evropy a je i tématem institucí Evropské unie.

---

⁸ Bednářová, Z., et al. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně - právní ochrany dětí. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, str. 19-22
Buriánek, J. et al. Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech. 1. vyd. Praha: Triton, 2006, str. 24
<http://www.magdalenium.cz.php?nid.=4875&lid=CZ&oid=643226>

2. Oběti domácího násilí

Jaké typy lidí domácí násilí postihuje? Může se přihodit komukoliv, nedělá žádné rozdíly mezi lidmi. Vzniká kdekoliv bez rozdílu společenského postavení, bez závislosti na věku, povolání nebo národnosti. Výsledky statistik a průzkumů na celém světě ukazují, že nejčastěji se násilí dopouští muži na ženách a rodiče na dětech. Existují i případy, kdy ženy napadají své partnery.

Z klinické praxe víme, že jde o traumatizující jev, který má závažné psychické důsledky na celou rodinu. Ohrožená je především osoba, která se stává obětí násilí, ale situace nepříznivě ovlivňuje i další blízké osoby, zejména pokud jsou přímými svědky násilí.

2.1 Muži

Oběťmi domácího násilí se stávají i muži, i když tomuto dlouhá léta nikdo nevěřil. Tato cílová skupina není velká, přesto však je velmi latentní, muži jsou oběťmi domácího násilí ve 2 – 5 %.⁹ O mužích jako obětech se začíná teprve mluvit. Vždy byli muži spíše pokládáni za agresora než za oběť. Násilí páchané na mužích je specifické tím, že zde není tak patrná výrazná převaha síly ze strany pachatele. Muži bývají spíše vystaveni psychickému nátlaku než fyzickému. Muž bývá považován za silnou osobnost, od které se očekává, že se o sebe umí postarat. Žena může svého partnera psychicky a citově vydírat. Svou fyzickou sílu může vyvážit použitím zbraně. Emoční nátlak na partnera může vést k tomu, že muž nedokáže adekvátně verbálně reagovat a někdy se může uchýlit k fyzickému násilí, to pak může vyústit až ve vzájemné napadání partnerů.

Pokud je muž obětí, bývá v lepší pozici než oběť – žena. V případě, že se rozhodne opustit domov, je to pro něj jednodušší, protože ho nesvazují požadavky na péči o dítě a snadněji si nalézá nové ubytování a zaměstnání.

---

⁹ Voňková, J. Vaše právo – první pomoc ženám, obětem domácího násilí. 3. vyd. profem, 2004, str. 10

Pocit hanby a ponížení je příčinou toho, že muži o svém problému veřejně nemluví. Obávají se, že budou vypadat jako slaboši, kteří jsou doma “pod pantoflem“. Tato situace pak mužům znesnadňuje vyhledat odbornou pomoc, svěřit se rodině či přátelům. Pokud se muži stanou oběťmi domácího násilí, mají stejný nárok na pomoc a podporu jako ženy.

2.2 Ženy

Již patriarchální společnost vycházela ze svrchované pozice otce vůči dětem a ženám v rodině. Trestání „neposlušných“ žen bylo po staletí tolerováno, stejně jako dosud je do jisté míry tolerováno tělesné trestání neposlušných dětí při výchově. Poslušnost ženy muži byla formulována biblí v Novém zákoně (v Pavlově listu Efezkém) a patřila k historicky společenskému uspořádání.¹⁰ Sňatkem manžel přebíral z poručnictví otce ženu včetně práva působit na její další výchovu.

Nejčastěji se oběťmi domácího násilí stávají ženy. Tuto skutečnost potvrzují statistické údaje. Literatura uvádí, že ženy jsou nejčastějšími oběťmi domácího násilí, a to z 92 – 98 %. Násilí se odehrává za zavřenými dveřmi bytů, převážně beze svědků a ženy jsou nuceny snášet všechny formy násilí, které se stupňuje a v oběti vzrůstá strach vůči agresorovi. Oběť pak často volí takové chování, aby se násilí vyhnula, aby nevzbudila hněv agresora. V situaci dlouhodobého násilí ženy ztrácejí sebevědomí, narůstá u nich strach a zmatek. Pokud se žena ve svém okolí neseťká s podporou a pomocí, může vést ponižování k tomu, že začne přejímat negativní informace o sobě. Mnohé ženy bývají často za svou situaci obviněny okolím, to bývá pak důvodem, proč se ženy snaží o celé věci mlčet a nechtějí cokoli sdělit, a to jednak ze studu a ze snahy udržet rodinné vztahy, které jsou pro ně prioritní, zejména tehdy, pokud mají děti.

2.3 Děti

V realitě se často setkáváme s rodinami, kde dítě není zahrnováno láskou, ale kde trpí a dokonce bývá často i týráno. Stává se terčem agresivního chování proto, že je slabé, bezmocné a závislé. Nemůže se bránit, neboť drtivá síla a autorita dospělých

---

¹⁰ Gjuríčová, Š., et al. Podoby násilí v rodině. 1.vyd. Praha:Vyšehrad, 2000, str. 74

ho umlčuje a dokonce ho může připravit o vědomí sebe sama. Děti se mohou násilí pouze přizpůsobit. Domácí násilí páchané na dětech poškozuje jejich zdravý fyzický i mentální vývoj. Tyto mohou být pak častěji psychicky traumatizované. Děti bývají svědky domácího násilí až v 80 %. ¹¹ U chlapců se zvyšuje pravděpodobnost, že se v dospělosti budou ve svých partnerských vztazích dopouštět násilí jako jejich otcové. U dívek je předpoklad, že si budou do své dospělosti odnášet roli oběti. Dochází k transgeneračnímu přenosu chování.

Děti mohou pocítit domácí násilí buď přímo, nebo zprostředkovaně. O přímém násilí (**přímá viktimizace**) hovoříme tehdy, pokud fyzické týrání, psychické týrání, sexuální zneužívání, zanedbávání péče či citová deprivace je aplikována přímo na dítěti nebo v případech, kdy dítě přímo asistuje u fyzického týrání matky. Zde se stává vedlejším terčem pro agresora. V okamžicích agresivního jednání dítě prožívá strach, nerozumí tomu, co se děje, a reaguje instinktivně, hledá ochranu u matky. Agresor napadne partnera, ale může ublížit i dítěti. Násilí páchané na blízkém člověku, které děti vnímají, je dostává do velkého stresu. Často pak utíkají z místa, kde je násilí pácháno, anebo zasahují ve prospěch slabšího.

Zprostředkované násilí (**nepřímá viktimizace**) se projevuje například tím, že otec ubližuje matce, dítě, které v situaci trpí, je svědkem, tedy obětí zprostředkovanou. Vidí a slyší ataky agresora, vnímá následky incidentů prostřednictvím viditelných zranění týraného rodiče. Děti tak žijí v neustálé nestabilitě a nejistotě. Týraná matka se tak nemůže stát pro své děti emocionální podporou. ¹²

Formy zneužívání a týrání dítěte v rodině

Aktivní fyzické týrání se projevuje nadměrným tělesným trestáním. Jde o zneužití fyzické síly dospělého vůči dítěti. Jako vznik tělesného týrání lze uvést například nezvládnutí prožívání zátěžové situace rodičem, psychická nevyrovnanost, neuróza, depresivní nebo úzkostné poruchy.

---

¹¹ Bednářová, Z., et al. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně - právní ochrany dětí. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, str. 10

¹² Čírtková, L. et al. Domácí násilí - přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích: studie. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, str. 6, str. 103-106

Sexuální násilí a zneužívání dítěte jsou ještě závažnější. Sexuálně zneužívané děti postihuje vyšší riziko vývoje poruch osobnosti v dospělosti, psychopatické chování, závislost na drogách, alkoholu. Tyto děti trpí nesoustředěností, jejich myšlenky se neustále upínají k negativnímu zážitku, což se může projevit špatným prospěchem ve škole.

Aktivní psychické týrání se projevuje častými slovními útoky na sebevědomí, odmítáním nebo trvalým ponižováním dítěte, vyhrožováním, citovým vydíráním, ale i využíváním dítěte proti druhému rodiči.

K pasivnímu týrání dochází tehdy, kdy rodiče zanedbávají poskytnutí citové a intelektové potřeby dítěte. Patří sem potřebná péče a pozornost o zdravotní stav, jídlo, oblečení, ale i bezpečí.¹³

2.4 Seniori

Pokud jde o případy, kdy se obětí domácího násilí stávají seniori a zdravotně postižené osoby, nastává obrovský problém nejen morální, etický, ale i legislativní. Složitost spočívá zejména v samotném rozpoznání, že jde o domácí násilí. Málokdy lidé z okolí na tuto problematiku reagují, neboť u starších lidí bývá zcela normální, že nevychází každý den z bytu. To může být často důvodem, že není oběti včas poskytnuta pomoc. Statistiky uvádějí, že mezi seniory ve věku nad 65 let trpí domácím násilím 3-5 % osob. U zdravotně postižených osob je procento obětí neznámé, neboť neexistují žádné statistické údaje o jeho výskytu. Jen případy, které končí tragicky, jsou zveřejněny. Ztráta osobních vztahů a převaha ekonomických zájmů ze strany rodiny a blízkých osob je jednou ze situací vedoucích ke vzniku domácího násilí. Násilí se nejčastěji dopouštějí rodinní příslušníci seniorů z důvodu špatných rodinných vztahů, ale i osoby, na jejichž péči je senior závislý. Tato problematika se týká i péče v institucionálních zařízeních. V těchto případech se jedná o neposkytnutí pomoci, nebo její dočasné odmítnutí, odsunutí na pozdější dobu.

---

¹³ Vaničková, E., Hadj-Mousová, Z., Provazníková, H. Násilí v rodině. Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Praha: Karolinum, 1995, str. 5, str. 21-27

Představa, že oběťmi domácího násilí u seniorů jsou výhradně staří bezmocní lidé, není zcela pravdivá. Tito lidé bývají nejčastěji ohroženi špatným zacházením a diskriminujícím postojem společnosti, jehož rozsah ovlivňují kulturní a sociální normy přijatelného chování jak rodiny, tak společnosti. Oběťmi se stávají i zdraví staří lidé, kteří jsou soběstační. Příčinu lze hledat především ve změnách fungování lidské psychiky včetně fyzických změn, které činí starého člověka víc zranitelným a méně odolnějším.

Domácí násilí na seniorech lze také považovat za důsledek ekonomických a sociálních tlaků, kterým jsou současné rodiny vystaveny. Patří sem například omezené zdroje financí a zde mohou být staří lidé vnímáni jako břemeno, které zatěžuje systém sociální podpory, jíž se těmto domácnostem dostává. Intervence s cílem odstranit ekonomické, politické a sociální faktory, které vedou v takovémto prostředí k násilí, pomáhají zlepšit životní podmínky seniorů.

2.5 Mýty o domácím násilí

Domácí násilí je spojeno s řadou předsudků a mýtů, se kterými se stále ještě setkáváme. Z výpovědí obětí se postupně dovídáme o teroru, kterému musely čelit za zdmi svého domova, aniž by se laická veřejnost angažovala ve prospěch oběti a snažila se jí poskytnout pomoc. Předsudky a mýty spojené s násilím v rodině brání jeho aktérům a lidem v okolí si uvědomit, že se jedná o závažnou trestnou činnost. Mýty o domácím násilí lze rozdělit do několika kategorií:

Mýty související se samotným výskytem násilí a sociálním statutem rodiny:

- **Neměl bych se do toho plést. Není to moje věc** – násilí v rodinách není soukromou záležitostí zúčastněných osob, je nebezpečné a má eskalační tendenci. Samo o sobě nepřestane. Osoba žijící ve vztahu s násilníkem potřebuje podporu okolí k tomu, aby se dokázala ponížujícímu zacházení vzepřít. Oběť má spíše tendenci závažnost výbuchů domácího násilí minimalizovat. Je to její přirozené obranné jednání.

- **To není násilí, ti dva se jen hádají** – rozdíl mezi násilím a hádkou spočívá v uplatňování převahy jedné strany nad druhou. Charakteristickým znakem násilí je zneužívání moci silnějšího a stupňující se brutalita útoků, které zneužívá k dosažení a prosazení svých zájmů.
- **Násilí se vyskytuje jen v disfunkčních rodinách** – výzkumy dokazují, že domácí násilí se vyskytuje ve všech zeměpisných šířkách, sociálních vrstvách bez rozdílu rasy, náboženského vyznání atd. Nebyl prokázán ani vliv vzdělání na vznik násilí. Jak se dovídáme z různých studií, neexistuje typická oběť domácího násilí a je nesmírně těžké se násilí bránit bez pomoci státních i nestátních institucí.¹⁴

Mýty související s osobou agresora:

- **Násilné chování má na svědomí alkohol** – obecně rozšířeným je názor, že k podobným jevům dochází jen v rodinách alkoholiků. Většina agresorů má skutečně problém s alkoholem a zneužíváním návykových látek, ale alkohol ani drogy nejsou příčinou násilného jednání, působí spíše jako spouštěč. Pachatelé násilí se rádi vymlouvají na opilost nebo vliv drogy, neboť nejsou ochotni za své jednání převzít zodpovědnost. I pro oběť je přijatelnější představa, že kdyby partner nebyl pod vlivem alkoholu tak by ji netýral. Pokud alkohol působí jako příčina násilí, je nutno tuto závislost léčit.
- **V hádce občas každému ujede ruka** – pachatelé domácího násilí vystupují před svým okolím jako příjemní a mílí lidé, umí na svou stranu strhnout veřejné mínění a umí se skvěle ovládat. Své nízké sebevědomí, vztek a neúspěch si vybíjejí na členech vlastní rodiny. Projev jejich agrese není součástí výměny názorů při hádce, ale jedná se o součást zneužívajícího jednání, které oběť často vnímá jako normální součást života.

---

¹⁴ <http://www.persefona.cz/myta-realita.php>

- **Jsou to primitivové bez vzdělání** – statistiky potvrzují, že pachatelé domácího násilí se vyskytují jak mezi muži s vysokoškolským, tak i základním vzděláním. Násilí páchané vzdělanými agresory se projevuje zejména rafinovaným způsobem týrání. Často se uchylují k psychickému týrání oběti, které zanechává jen minimální stopy.

Mýty související s osobou oběti:

- **Ženy si samy vybírají partnery, kteří je týrají** – mezi další mýtus lze zařadit názor, že násilí ženám nevádí a že takový vztah jim vyhovuje, protože jinak by partnera opustily. Na počátku vztahu si touhu po ovládnutí svého života mužem vykládají jako projev lásky, neuvědomují si zneužívání moci ve vztahu a postupně ztrácí nadhled nad situací. Často jsou ke svému trýzniteli připoutány násilím a výhrůžkami. Nemají dostatek finančních prostředků a nemají kam jít. Za svou situaci se stydí a dlouho ji skrývají. Ženy, které žily jako děti v rodinách, kde bylo domácí násilí, mají větší pravděpodobnost zažít násilí ze strany partnera.
- **Ženy k násilnému chování muže provokují** – ve snaze vyhnout se odpovědnosti za své jednání se násilník vymlouvá na provokaci oběti. Mnoho lidí je přesvědčeno, že ženy ponižují, obtěžují své partnery, a tak je zbytečně dráždí. Selhávají v roli matky a manželky, a proto jsou svými partnery bity, týrány. Provokace, ať už skutečná nebo smyšlená, však opakované násilí nemůže omlouvat. Za násilné chování je za všech okolností odpovědný násilník.
- **Ženy asi chtějí být týrané, protože by jinak násilníka už dávno opustily** – ženy, které se rozhodnou partnera opustit, často nevědí, na koho se mohou obrátit o pomoc. Často se obávají opovržení společnosti, že rozvrací rodinu. Mnohdy nedisponují takovými finančními prostředky, aby si mohly zajistit ubytování. Násilníci svým partnerkám vyhrožují, že pokud je opustí, ublíží jim, nebo dětem. Tyto ženy pak často z těchto důvodů a ze strachu zůstávají ve svazku, ale ne proto, že by s násilím souhlasily.¹⁵

---

¹⁵ <http://bkb.juristic.cz/80340/old;>
<http://www.persefona.cz/myty-realita.php>

2.6 Shrnutí

K domácímu násilí dochází uvnitř reálného vztahu mezi mužem a ženou. Agresor na svou oběť útočí na soukromé půdě, kam nedosahuje veřejná kontrola. Oběť je pak často izolována od možnosti pomoci zvenčí. Domácí násilí se zakládá na reviktimizaci, tj. opakovaném poškozování oběti. To je nejmarkantnější znak domácího násilí.

Ovšem stát by měl chránit své občany a zajistit, aby byla dodržována lidská práva i za zavřenými dveřmi rodiny. Domácí násilí je závažný trestný čin, který ničí lidský život, negativně ovlivňuje zdravý vývoj dětí a v neposlední řadě je i ekonomickým problémem pro celou společnost.

V souvislosti s domácím násilím je mezi lidmi zakotveno mnoho mýtů. Nezřídka přetrvává názor, že domácí násilí je privátní záležitostí, kterou si musí vyřešit sami partneři, a do které by neměl zasahovat nikdo zvenčí. Mezi takové mýty patří například: „Násilí se vyskytuje jen v problémových rodinách“. „Ženy chtějí být týrané, protože jinak by agresory dávno opustily“ atd.

3. Pachatel a oběť domácího násilí

Oběť a agresor jsou spolu úzce propojeni. Žijí spolu v jednom domě nebo bytě, mají spolu děti, společný okruh přátel, společný majetek. Pokud se oběť rozhodne ze vztahu odejít, riskuje, že přijde o děti, finanční a materiální zajištění ale, i o sociální prostředí.

Domácí násilí se vyskytuje v jedné ze šesti domácností. Četnost jeho výskytu v České republice vychází především z odhadů a průzkumů organizací zabývajících se touto problematikou. Většina údajů vychází z dat nestátních neziskových organizací, které se problematikou násilí a jeho oběťmi zabývají. Taktéž statistiky policie České republiky jako jediný zdroj z činností orgánů činných v trestním řízení obsahují údaje o obětech násilných trestných činů. Z poznatků vyplývá, že nejčastějšími oběťmi domácího násilí jsou ženy, a to v 91 % případů. Děti jsou oběťmi domácího násilí v 8 % případů, muži představují 1 % obětí.¹⁶

3.1 Projev pachatele domácího násilí

U pachatele nesehrává významnou roli jeho dosažený stupeň vzdělání, ekonomické postavení, příslušnost k etniku ani náboženské vzdělání. Pachatelem může být kdokoli, muž, žena, děti, rodiče, ale i senioři. Z výsledků statistik vyplývá, že mezi nejčastější pachatele domácího násilí patří muži. U většiny mužů, kteří se stali agresory, se projevil fakt, že pochází z rodiny, kde se domácí násilí odehrávalo, kde sami byli oběťmi nějakého druhu týrání nebo byli svědkem toho, kdy jejich otec bil matku či ji jiným způsobem zneužíval.

Agresor se necítí jako zločinec, má za to, že jeho chování je normální a má na něj nárok. Agresoři se často ukrývají za určitý druh přetvářky, kdy v jednom okamžiku jsou velice milí, laskaví a v následujícím momentu se změní v kruté a necitlivé tyrany. Své chování mění dle prostředí, ve kterém se právě nacházejí. Navenek se verbálně

---

¹⁶ Spurný, J., Červený, V. Násilí z pohledu společenských věd - sborník příspěvků z mezinárodní konference 20. září 2007, 1. vyd. Praha: PA ČR, 2007, str. 124

projevují jako vzorní a milující manželé a otcové rodin. Doma však svou rodinu mlátí, terorizují a šikanují. Na druhou stranu je agresor na přítomnosti oběti v partnerském vztahu závislý a špatně snáší odchod oběti ze společné domácnosti. Tento potlačovaný strach vede k vlastnickému a panovačnému chování. V tomto stadiu se pak snaží ovlivnit oběť sliby, dárky a různým vyhrožováním.

Typickým znakem pro pachatele domácího násilí je jeho nízké sebevědomí, jeho snaha neustále kontrolovat a omezovat blízkou osobu. Nejsou schopni udržet vztah jinak než na povrchní úrovni. Svě násilnické chování popírají, omlouvají a vymýšlí si pro ně různá zdůvodnění (provokace oběti, vliv alkoholu atd.) a neočekávají, že budou za své násilné jednání potrestáni.

Neexistuje jasně vybarvený osobnostní profil domácího násilníka, ale společným rysem bývá snaha partnerku ovládat. V souvislosti se vzděláním se uvádí, že muži s nižším vzděláním se dopouštějí především fyzického násilí, zatímco vzdělanější muži se uchylují k psychickému nátlaku. Výjimku tvoří sexuální násilí, na které nemá vzdělání žádný vliv.

Pachatele domácího násilí lze jen obtížně kategorizovat, neboť se jedná o různé typy lidí. V odborné literatuře jsou agresori domácího násilí rozčleňováni podle několika hledisek do různých typologických skupin.

Příkladem lze uvést ojedinělý výzkumný projekt L. W. Shermana z roku 1982, který proslul pod názvem „**Minneapolis-Experiment**“. Výsledkem bylo zjištění, že pachatele domácího násilí nelze zařadit do jedné skupiny.

Prosadilo se členění pachatelů podle jejich sociálního postavení do dvou skupin:

- 1. Pachatelé domácího násilí s dvojitou tváří** tj. v soukromí se stává násilníkem a pro okolí seriózní osoba, řádný občan. Tento typ pachatele je nebezpečnější, protože jeho násilná činnost se mnohem hůře prokazuje.

- 2. Sociálně problémový pachatel domácího násilí.** V podstatě se zde rozlišuje pachatel z vyšších a nižších sociálních vrstev. Experti se shodují v tom, že v rodinách ze středních a vyšších vrstev se domácí násilí hůře zjišťuje.¹⁷

Jiné členění domácích agresorů vychází z toho, jaké vzorce násilného jednání pachatel používá. Například Angličanka Pat Cravenová navrhla osm základních typů domácích násilníků: surovec, žárlivec, špatný otec, lhář, vyděrač, sexuální násilník, pán domu a psychický utlačovatel.

Jednotlivé typy se mohou u jednoho pachatele vzájemně kombinovat. Z údajů neziskových organizací zabývajících se problematikou domácího násilí v České republice vyplývá, že u nás pravděpodobně převládá typ „vyděračský surovec“, který na své oběti praktikuje psychické a fyzické týrání.

Mezi nejčastější typy pachatelů domácího násilí můžeme podle Čermáka zařadit:

- 1. Emocionálně reaktivní typ násilníka** – tento typ lidí není schopen ovládat své pocity, je velmi impulzivní, výbušný a nechá se snadno vyprovokovat. Je přecitlivělý na kritiku, nesnášenlivý, ztrácí kontrolu nad svými reakcemi, bojí se selhání. Agrese u něj vzniká jako reakce na vnější podněty či domnělé ubližování. Ztrácí kontrolu nad svými reakcemi a v afektu napadne kohokoli, autoritu i slabší osobu.
- 2. Instrumentální typ násilníka** – tento typ agresora má často vyšší vzdělání, je sebejistý, jedná s rozmyslem a chladně, vybírá si oběť a sám si inscenuje agresivní scény. Jejich agresivita je zaměřena výběrově na blízkou osobu, kterou chtějí ovládat, mít nad ní moc. S obětí jedná bez soucitu, jeho promyšlená taktika směřuje k tomu, aby oběti ublížil. Projevují se jako lidé „dvojí tváře“. Na jednu stranu jsou ve společnosti zábavní, taktní, laskaví a milí, avšak v momentě své přeměny se z nich stávají hrubí a zlí lidé. Bývají podezřívaví, žárliví a mají majetnické sklony. Agresivními se stávají pouze tehdy, pokud chtějí vědomě uspokojit své potřeby či dosáhnout svého cíle.

---

¹⁷ Zpravodaj Bílý kruh bezpečí, č.1/2003, ročník 12, číslo 1, Vydává BKB občanské sdružení Praha, str. 16

3. **Násilníci nadměrně kontrolující své agresivní impulzy** - jedná se o typ agresora, ve kterém se negativní emoce dlouho hromadí, avšak silou vůle tyto agresivní projevy dokáže potlačit. Za výskytu určitých okolností pak dochází k jejich výbuchu a chovají se agresivně. Oběti bývají velmi překvapeny, neboť agresora v takovém projevu neznají, spíše bývají svým okolím vnímáni jako slušní a zdvořilí. Jeho agrese je nečekaná a velmi silná. Po uklidnění se oběti omlouvají, stydí se a vracejí se ke svému původnímu jednání.
4. **Násilníci mající potěšení z krutosti** – jedná se osobnosti s psychopatickými rysy, necitlivé vůči okolí. Utrpení druhých v nich vyvolává potěšení. Tento typ násilníka v problematice domácího násilí není příliš častý.
5. **Psychopatické osobnosti** – se vyznačují parazitováním na druhých, slabou kontrolou chování, nedostatkem svědomí, manipulací s druhými, přílišným vyzdvihováním vlastní hodnoty, antisociálním chováním, neschopností navázat dlouhodobý vztah atd.¹⁸

V dotazníkovém šetření, které provedl Bílý kruh bezpečí, uvádějí oběti domácího násilí jako nejčastější příčinu domácího násilí povahové založení partnera v 37 %.

Jako další příčiny jsou pak uváděny:

alkohol v 50 % případů,

domácí neshody v 34 % případů,

psychická porucha v 30 % případů,

další příčiny v 6 - 9 % (např. těhotenství, patologické hráčství apod.).¹⁹

3.2 Projev oběti domácího násilí

V situaci oběti domácího násilí se může ocitnout kdokoli bez ohledu na vzdělání, sociální vrstvu, pohlaví či věk. Z provedených výzkumů vyplývá, že nejčastější obětí násilí jsou ženy v manželském vztahu ve věku 25 – 40 let. Méně se násilí vyskytuje ve volnějším partnerských vztazích.

---

¹⁸ Čermák, I., Lidská agrese a její souvislosti. 1. vyd. Ždár nad Sázavou: Fakta, 1998, str. 48-50

¹⁹ www.bkb.cz)

Případ z praxe

33leté překladatelky, matky čtyřletého syna

„Bylo to jako v pohádce, zajímal se o všechno, o každý detail mého života, litoval každé vteřiny, kdy jsme nebyli spolu, chtěl vědět, co dělám, když jsem v práci a nosil mi dárky. Měla jsem dojem, že by mi snesl modré z nebe, pokud bych o to požádala. Nic takového jsem před tím nezažila, nikoho podobného nepotkala. Pravda občas udělal scénu, ale to vždy proto, že jsem se mu málo věnovala. Říkal, že mě hrozně miluje, že beze mne nemůže být, je nešťastný, když nejsem s ním. Naléhal, abychom se co nejdříve vzali. Po čase jsem si uvědomila, že to, co jsem chápala jako pozornost a projevy lásky, se změnilo v nepřetržitou kontrolu. Uvědomila jsem si, že jsem se postupně přestala stýkat se všemi přáteli, zřídka jsem se viděla se svojí rodinou. Volal mi do práce tak často, že si toho všimli i kolegové a šéf mne požádal, abych své telefony omezila. Stále jsem ho omlouvala, vždyť mne má přece tolik rád. Snažila jsem se mu vysvětlit, že by mě ani nenapadlo jít s někým jiným. Byl stále nespokojený, ať jsem udělala cokoli. Nic nepomáhalo, hodně jsem ustupovala, snažila jsem se mu vyhovět, aby byl klidnější. Myslela jsem, že se to změní, až budeme mít děti, ale bylo to ještě horší. Stala jsem se na něm závislá, musela jsem prosit o každou korunu, předkládat účty, za co jsem peníze utratila. Jednou, když zjistil, že jsem šla bez jeho svolení navštívit kamarádku, mě po návratu domů poprvé zbil. Už před tím vyhrožoval, co všechno se stane, dělal příšerné scény, ale nikdy mě neuhodil, až tenkrát. Pak už to bylo častější, vždy se potom omluvil, někdy i plakal, byl nešťastný, odprošoval, na čas byl takový jako dřív, a pak to všechno začalo znovu.“²⁰

Z počátku si oběť neuvědomuje, že jde o skutečný problém a násilí, které je na ní pácháno, si nechce přiznat. Často neprohlédne, jak je jí manipulováno, přejímá názor, že důvodem nespokojenosti partnera je její nevhodné a špatné chování. Sebeobviňuje se z neschopnosti vytvořit domácí pohodu, z provokací či jiných důvodů, které tak často slýchá od pachatele. Snaží se, ustupuje, aby byl klid. Naráží na nepochopení okolí, které je přesvědčeno, že to, co se odehrává za „zavřenými dveřmi“, je jejich soukromou záležitostí. Naprostá většina obětí se za existující násilí v rodině stydí, popírá jej, bojí se nebo stydí o problematice promluvit. Ve svých

---

²⁰ Bednářová, Z., et al. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovnice a pracovníky orgánů sociálně - právní ochrany dětí. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, str. 32

výpovědích má sklon minimalizovat rozsah a následky násilí, které vytrpěla. Mnohé oběti si navíc myslí, že násilí patří k životu, neboť je ve svém dětství prožily.

Oběť bývá pod silným psychickým tlakem a postrádá jakoukoli sebedůvěru. Jako typický znak týrání bývá zmiňováno snížené sebevědomí, konzervativní myšlení a víra, že ten druhý je silnější, lepší, a proto má na takové chování právo. Dochází k identifikaci s agresorem, vyznačující se vytvořením emocionální vazby mezi násilníkem a obětí, nadměrnou vstřícností oběti, její ochotou vyhovět a snahou násilníka krýt. U obětí lze pozorovat podobné či shodné znaky týkající se psychického stavu, sociálního postavení, verbálního i neverbálního projevu.

Často dlouho trpí násilím, než se rozhodne vyhledat pomoc a zamezit působení dalšího týrání. Zpravidla má pro své rozhodnutí dva vážné důvody: strach o vlastní život nebo o život svých dětí. Očekává, že bude její situace pochopena, že najde porozumění, ale i že ji bude poskytnuta pomoc, informace o jejích právech a o místech okamžitě dosažitelné pomoci, aby měla šanci začít nový život.

3.3 Spirála zneužívání a vyrovnání se s ním

Může se zdát, že žena setrvávající po dlouhou dobu v násilném vztahu, zůstává beze změny ve stejné situaci. Většinou tomu ale tak není. Musejí si najít způsoby, jak se s bolestí vypořádat. Rozvíjí své strategie a činí rozhodnutí, ve kterých zohledňují bezpečnost vlastní i svých dětí. I když existují běžné strategie a způsoby, kterými se s násilím vypořádávají, nejsou univerzální ani neměnné. Po každém násilném útoku se její náhled na vztah mírně změní. Pomalu se pohybuje k bodu, kdy dokáže učinit rozhodnutí, že vztah ukončí.

Cyklus se může opakovat několik let a intenzita násilí se zpravidla stupňuje a intervaly násilí se zkracují. Případy domácího násilí probíhají v cyklu, který je nazýván spirálou násilí.

V této spirále zneužívání a vyrovnávání se s ním se uplatňují následující procesy:

- Období vystupňování napětí, kdy je oběť zesměšňována, neustále kritizována, je jí vyhrožováno, atd.
- Samotný akt násilí, jedná se již o samotný fyzický útok, psychický nátlak, sexuální zneužití, jehož cílem je oběť pokořit například ve formě přinucení se svléknout před jeho přáteli atd.
- Následuje proces omlouvání, svalování viny na jiné příčiny, odprošování na kolenu, dárky na usmířenou, obviňování partnerky, že za to může ona a především slibování, že se nic podobného nebude opakovat.²¹

3.4 Dopad násilí na oběť

Muži i ženy se mohou stát oběťmi domácího násilí, ale u žen je větší pravděpodobnost závažnějších forem zneužívání, opakované viktimizace, které mohou mít větší dopad na jejich život. Mohou se stát depresivními, úzkostnými, což může vést k drogové nebo alkoholové závislosti. Trpí nižším sebevědomím a jsou v daleko větším nebezpečí, co se týče sebevražedných pokusů.

Syndrom týrané ženy

„Jedná se o znaky a symptomy jako strach a pocit bezmocnosti. Běžně se vyskytující u dlouhodobě fyzicky nebo psychicky týraných žen (jsou týrány manželem nebo intimním partnerem).“²²

Termín „syndrom týrané ženy“ vyplynul ze statistických údajů jako závěr výzkumů, kdy bylo zjištěno, že v partnerských vztazích jsou ve velké většině

---

²¹ Dufková, I., Zlámal, J. Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí. Střední policejní škola ministerstva vnitra v Praze, Praha, 2005, str. 20-22.

²² http://www.domacinasili.info/cze/vzdelavaci_aplikace/obeti%20projevy.htm

zneužívány ženy (kolem 95 %). Výskyt násilí u mužů jako obětí domácího násilí není tak častý. Tímto se vysvětluje zavedení termínu syndrom týrané ženy, nikoli týraného muže. Viktimizace²³ v podobě domácího násilí produkuje příznačný soubor následných mentálních a behaviorálních reakcí na straně oběti. Zde se setkáváme s jevy, které u obětí jiných kriminálních činů nenalzáme. Násilné činy náhodně spáchané neznámými lidmi zanechávají v oběti pocit, že svět je nepředvídatelným místem, kde se může kdykoli, cokoli stát. Naopak u osoby, která je napadena citově blízkou osobou, je zřetelná přetrvávající vazba k agresorovi.

Jedná se o soubor psychických projevů, které jsou následkem dlouhodobého domácího násilí a bývá označován jako „syndrom týrané ženy“. Jde o příznaky, které jsou důsledkem dlouhodobého domácího násilí a působí jako přirozená ochrana oběti, která jí pomáhá vyrovnat se s tvrdou realitou násilí. Toto jednání oběť nebere jako výmysl, ale věří tomu, co říká a dělá. K takovým reakcím oběti patří například popírání nebezpečnosti partnerova jednání, zlehčování utržených zranění s omlouváním, že se vlastně nic nestalo apod.

Vzniklé reálné nebezpečí si často neuvědomuje a potřebuje impuls zvenčí, aby si uvědomila, že je to agresor, ne ona, kdo situaci vyvolává a chová se nepatřičně. Oběť není schopna každodenního fungování, je ochromena, vyhýbá se lidem, činností, které by jí mohly připomenout traumatickou událost. Žije v permanentním strachu, svoji situaci považuje za bezvýchodnou, a proto nadále setrvává s agresivním partnerem nebo se k němu opakovaně vrací.

Syndrom týrané ženy se skládá z bohaté mozaiky různých projevů, v konkrétním případě mohou být některé symptomy zvýrazněny, jiné mohou ustupovat do pozadí.

Podle M. A. Douglasové lze symptomy u týraných žen rozdělit do tří kategorií:

- 1) Příznaky spadající pod posttraumatickou stresovou poruchu** – u týraných žen je zvýrazněna ztráta životních perspektiv kombinovaná s celkovou netečností až otupělostí. Dlouhodobě týrané ženy není snadné oslovit, v kontaktu se jeví jako

---

²³ Viktimizace* je proces, v němž se potencionální oběť stává obětí skutečnou. Tento proces je popisován v etiologických teoriích a ve výzkumech osobnosti pachatele. Voňková, J. et al. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 1. vyd. Praha: Profem, 2004, str. 74

málo přístupné, vyznačují se sníženou dynamickou reakcí, projevují malou účast na vnějším dění.

Je pro ně typické zablokování vyjádření vzteku. Týrané ženy nejsou schopny se přirozeně chovat, jestliže vůči nim někdo prezentuje silné negativní emoce, jako např. vztek či zlost. Samy mají tendenci utíkat před konflikty, nejsou připravené ventilovat spontánně své emoce vzteku a zlosti.

U týraných žen se často setkáváme s tzv. extrémní laskavostí. Zejména při kontaktu s autoritou projevují nápadnou vstřícnost, neprůbojnost, chtějí vyhovět. Toto chování lze registrovat i při prvních kontaktech s ošetřujícím lékařem či v poradnách.

- 2) **Naučená bezmocnost** – je specifický důsledek týrání blízkým člověkem. Základem naučené teorie bezmocnosti je tvrzení, že pokud se jedinec naučí, že nemá žádnou kontrolu nad nepříjemnými událostmi a že každý jeho pokus změnit nepříjemnou událost končí prohrou, propadne latergii a pasivitě, která v extrémním případě může vést až k jeho smrti.

Význam mají i první reakce oběti na incidenty násilí. Ženy, které aktivně zareagovaly v počáteční fázi zneužívání, jsou i později schopny účinně zareagovat na pokračující násilí – vyhledají poradnu, odchází do azylového ubytování atd.

Naproti tomu u žen s pasivní reakcí na první incidenty se zvyšuje pravděpodobnost dlouhotrvajícího zneužívání, ačkoliv původně měly velmi dobré předpoklady pro kontrolu nepříjemných situací. Tyto oběti vyhledávají pomoc až v okamžiku, kdy jsou přesvědčeny, že jim jde o život.

S naučenou bezmocností je úzce spojeno drasticky snížené sebevědomí. Žena ztrácí respekt k vlastní osobě, projevuje se nejistota a není si jista hodnocením toho, co se kolem ní děje. Neví, zda je normální násilí snášet, nebo vyhledat pomoc mimo soukromí.

3) Sebezničující reakce – reprezentují paradoxní účinky viktimizace blízkým člověkem a vyvolávají údiv laiků. Sebezničující reakce nelze u týraných osob vnímat jako psychopatologii či charakterovou slabost. Jedná se o typickou, přirozenou strategii vyrovnání se s opakovaným a nevypočitatelným násilím, které na oběti páchají její blízké osoby.

Sebezničující reakce se vyskytují u dlouhotrvajícího týrání a zahrnují následující jevy:

- popírání viny útočnicka – týraná žena omlouvá partnera a připisuje zneužívání mimořádným vnějším okolnostem, jako je nemoc, alkohol, nezaměstnanost, atd.;
- minimalizace následků – žena minimalizuje, bagatelizuje skutečné následky, svá zranění, nevnímá vážnost situace;
- popírání viktimizace – žena vehementně popírá své zneužívání, pro svá zranění udává nepravé důvody, může se objevit necitlivost na bolest;
- odmítání možností záchrany – týraná žena popírá reálné možnosti pomoci, vnímá je jako pro ni nepoužitelné, patří sem opakované návraty k týrajícímu partnerovi, vymizení úvah o rozvodu;

Někteří autoři předpokládají, že rozhodující není periodický výskyt násilí, ale spíše nevypočitatelné střídání dvou způsobů chování pachatele. Oběť je ničena střídáním neutrálních či laskavějších podob vztahu s hrubou fyzickou agresí doprovázenou zjevným nepřátelstvím. Syndrom týrané ženy je vlastně odpovědí na periodický, ale nevypočitatelný výskyt zcela odlišného chování pachatele, kdy týrající partner střídá ve vztahu k ženě slušné zacházení s velmi špatným. Čím vyhrcořenější jsou obě tyto krajnosti, tím pravděpodobněji dochází ke vzniku tzv. paradoxní vazby týrané ženy na partnera. Jejím přirozeným důsledkem jsou sebezničující reakce.

Psychologickým základem sebezničujících reakcí je mentální odpověď na zneužívání, která je označována jako manipulace s realitou, tzn., že týraná žena si vytváří vlastní obraz světa, ve kterém má násilí své zdánlivě logické a věcné důvody.

Pomocí mentálních konstrukcí se mění nesnesitelná realita tak, aby se stala pro oběť ještě přijatelnou.²⁴

Moderní teorie symptomu týrané ženy

Autoři jsou Edward Gondolf a Ellen Fischer

Jejich teorie je založena na čtyřech důležitých prvcích:

- 1) Oběť není pasivní, ale aktivně vyhledává pomoc, její aktivita roste s rostoucí intenzitou násilí.
- 2) Oběť si uvědomuje nedostatek zdrojů, možností pomoci a dalších limitací. To u ní vyvolává pocit úzkosti a strachu, což jí brání v opuštění partnera.
- 3) Oběti se nedostává adekvátní pomoci. Služby pro pomoc jsou nedostatečné nebo neexistující.
- 4) Tento nedostatek služeb, které by umožnily ukončení vztahu, je hlavním důvodem, proč zůstává s násilným partnerem.

Strategie pomoci oběti lze spatřovat ve:

- zvýšení financování programů pomoci obětem;
- informovanost a vzdělanost veřejnosti o problematice domácího násilí a jeho negativním dopadu.²⁵

Mezi násilným pachatelem a obětí může dojít ke vzniku hlubokých sympatií, k domnělému solidarizujícímu chování. Tento fenomén je nazýván „Stockholmský syndrom“. Ke konkrétním projevům syndromu se řadí například neochota vypovídat proti pachateli, zapírání uskutečněných trestných činů.

---

²⁴ http://www.help24.cz/index.php?page=clanky&view=obeti_domaciho_nasili, autor: L. Čírtková

²⁵ http://www.domacinasili.info/cze/vzdelavaci_aplikace/obeti%20projevy.htm

3.5 Následky domácího násilí pro oběť

„K typickým důsledkům domácího násilí patří pestrý obraz příznaků.

Dominující jsou:

- a. zvýšená psychická vulnerabilita (zranitelnost),
- b. ztráta sebevědomí,
- c. ztráta životních iluzí, o které se opírá duševní stabilita,
- d. pocit bezmoci, intenzivní pocit viny, sebeobviňování,
- e. nápadná oddanost vůči trýzniteli (u dětí se v této souvislosti používá i výraz psí oddanost),
- f. emocionální labilita,
- g. vymizení radosti ze života, ztráta osobních perspektiv,
- h. získaná nedůvěra ve vlastní síly,
- i. sebedestruktivní či depresivní ladění (pokusy o sebevraždu),
- j. fyzická zranění (podlitiny, zlomeniny, potraty, trvalá poškození zdraví, atd.).“²⁶

3.6 Shrnutí

Domácí násilí je poměrně zvláštní fenomén. Jeho mimořádnost neplyne ani tak ze samotného násilí, ale spíš z toho, vůči komu a za jakých psychologických okolností je uplatňováno. Domácí násilí nesouvisí s věkem, vzděláním, sociálním či ekonomickým statutem, proto je velmi těžké stanovit jednoznačnou charakteristiku agresora.

Agresivní chování domácích útočníků nelze vysvětlit ani působením situačních faktorů. Vnější stresy, jako je nezaměstnanost, nedostatek financí, nemusí hrát žádnou roli. S domácím násilím se setkáváme i u materiálně dobře zajištěných rodin. Ani provokace ze strany oběti nepřichází v úvahu, neboť oběť domácího násilí se vyznačuje tak zvanou extrémní laskavostí, protože má z násilného partnera strach a dělá vše pro to, aby mu vyhověla, udržovala klid a agresora zbytečně nedráždila.

---

²⁶ Řehoř, A. Domácí násilí jako společenský problém: Seminární práce studentů IMS, 1. vyd. Brno: IMS, 2004, str. 12

Současné průzkumy prokázaly, že za nejčastější příčinu domácího násilí je považováno osobnostní založení agresora, jeho touha po moci a kontrole nad členy rodiny nebo partnerem. Svou roli zde sehrává též drogová a alkoholová závislost. V současných koncepcích je tato závislost považována spíše jako katalyzátor, nikoli jako příčina násilného jednání. Podle některých autorů se agresori záměrně alkoholizují, neboť mají za to, že jejich násilné činy budou později omlouvány či vysvětlovány alkoholovým opojením.

Skutková podstata domácího násilí se nevztahuje na ojedinělé roztržky mezi partnery. Za domácí násilí je považována tvrdá nerovná podoba partnerských vztahů, která je označována jako zneužívání partnera. Nejdříve jde o lidskou důstojnost, pak o osobní bezpečí a nakonec o život oběti.

V partnerských vztazích jsou nejčastěji zneužívány ženy. Tím se vysvětluje, proč je v současné viktimologii zaveden pojem „syndrom týrané ženy“ nikoli muže. Tento syndrom je definován jako soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, které vedou ženu ke snížené schopnosti efektivně reagovat na prožívané násilí. Podle M. A. Douglasové lze tyto symptomy rozčlenit do tří kategorií. Jsou to příznaky spadající pod posttraumatickou stresovou poruchu, naučená bezmocnost a sebezničující reakce oběti. Ať již domácí násilí probíhá v jakékoliv podobě, jeho dopad má devastující účinky nejen na tělo, ale především na psychický stav oběti. Nejvíce zraňující je pro oběť fakt, že je zde těsná provázanost a závislost na agresorovi.

Závěrem je nutno podotknout, že domácí násilí je závažný a aktuální problém celé moderní společnosti. Přestože existuje mnoho teorií vysvětlujících příčiny domácího násilí, stále nelze s jistotou určit, co je pravou příčinou tohoto společensky patologického jevu. Cíl společnosti by měl být spatřován v ochraně oběti domácího násilí a v přísném stíhání pachatele.

Pokud chceme, aby oběť domácího násilí svůj problém zveřejnila, musíme ji přesvědčit, že ji bude společnost podporovat. Je nutné neustále zlepšovat informovanost veřejnosti o problematice domácího násilí, o tom, jak se projevuje, o jeho nejčastějších příznacích a především o možných způsobech pomoci oběti.

4. Možnosti právní ochrany obětem domácího násilí v zahraničí

4.1 Rakousko

Rakousko má od roku 1998 Zákon o ochraně proti násilí (Gewaltschutzgesetz), který byl počátkem roku 2000 ještě jednou znovelizován. Ochranu a péči o oběti bere komplexně. Vychází z toho, že soud může osobě, která blízkému rodinnému příslušníku způsobila újmu fyzickým útokem, hrozbou fyzického útoku nebo chováním, vedoucím ke značné psychické újmě na zdraví, která činí další soužití nepřijatelným, na její žádost uložit některé z předběžných opatření omezujících pachatele a ochraňujících oběť. Zákon se vztahuje na manžele, druha a družku, sourozence a příbuzné v první linii, včetně adoptivních dětí a dětí svěřených do pěstounské péče, jakož i adoptivních rodičů a pěstounů, sourozenců manžela nebo druha, pokud žijí s agresorem ve stejné domácnosti nebo v ní žili v posledních třech měsících před podáním žádosti.

Reforma zákoníku je založena na třech pilířích:

Prvním pilířem je bezpečnostně policejní oprávnění pro vykázaní a nařízení zákazu vstupu – to znamená, že pokud je důvodné podezření, že hrozí útok ohrožující život, zdraví nebo svobodu, jsou policejní orgány oprávněny osobě, od které hrozí nebezpečí, zakázat mu vstup do bytu ohrožené osoby a jejího bezprostředního okolí. Pokud je ohrožující osoba v době uložení zákazu v bytě ohrožené osoby, je zákaz vstupu spojen s jejím vykázaním z ohrožené oblasti.

Druhým pilířem je úzká spolupráce bezpečnostních orgánů a soudu rozhodujícího v rodinných záležitostech. Slouží především k urychlení řízení s cílem stoprocentní ochrany ohrožené osoby. Soudy rozhodující v problematice rodinných věcí projevují důvěru v přípravnou práci bezpečnostní exekutivy. Zamítnutí žádosti o předběžné opatření během platnosti zákazu vstupu bývá spíše výjimkou.

Třetí pilíř je zřízení intervenčních míst, která musí být informována po zásahu policie. Na základě této informace naváže intervenční místo kontakt s ohroženou osobou a nabídne jí radu a podporu ke zlepšení její situace. Intervenční místa podporují spolupráci mezi úřady činnými v daném případě a soukromými zařízeními. Pozorují a hodnotí činnost a spolupráci všech zúčastněných orgánů.²⁷

4.2 Německo

Německý zákon pro zlepšení občanskoprávní ochrany v případě násilných činů a omezování osobní svobody a zároveň i usnadnění přenechání bytu manželů při rozluce z roku 2002 (zákon o ochraně před násilím) stanoví, že způsobila-li jedna osoba jiné osobě protiprávně tělesné zranění, újmu na zdraví nebo omezila-li její svobodu, je soud povinen provést na návrh takto poškozené osoby opatření omezující pachatele.

Toto ustanovení platí i pro situace, kdy určitá osoba vyhrožuje v rozporu se zákonem druhé osobě poškozením života, tělesným zraněním, újmu na zdraví nebo omezováním osobní svobody nebo určitá osoba protiprávně a úmyslně vnikne do bytu druhé osoby nebo do prostor v jejím vlastnictví, druhou osobu obtěžuje nevhodným způsobem tím, že proti její jednoznačně vyjádřené vůli opakovaně omezuje její osobní svobodu nebo ji pronásleduje za použití telekomunikačních prostředků.²⁸

Společné je při řešení problematiky domácího násilí jak v Německu, tak i v Rakousku, že v nových zákonech je prioritou odstranění násilníka z bytu a dalších míst dosavadního společenského života, a ne útěk ženy s dětmi. Za zásadní princip je považováno společenské odsouzení násilí v rodině jako zavrženíhodného a trestného činu, což znamená principiální uznání zodpovědnosti násilníka za spáchané činy a jeho potrestání, ale i všemožnou ochranu obětí.

---

²⁷ <http://www.ipravnik.cz/ipravnik/ipravnik.nsf/>; <http://www.proferm.cz/clanky/?x=1924954>

²⁸ <http://www.ipravnik.cz/ipravnik/ipravnik.nsf/>; <http://www.proferm.cz/clanky/?x=1924954>

4.3 Nizozemí

V Nizozemí neexistuje zvláštní právní norma, která by upravovala problematiku domácího násilí. Domácí násilí je zde trestné jako kterékoliv jiné sexuální nebo psychické násilí. U trestných činů ublížení na zdraví a týrání se tresty zvyšují o jednu třetinu základní trestní sazby, pokud se viník dopustí trestného činu vůči své matce, svému zákonnému otci, své manželce, manželovi nebo svému dítěti.

Trestní stíhání je zahajováno bez souhlasu poškozeného. Pro účely policejní praxe se pod pojmem domácí násilí rozumí psychické, fyzické a sexuální násilí v rodině. Nizozemský trestní zákon upravuje novou skutkovou podstatu trestného činu „slídění“. Toho se dopouští ten, kdo záměrně, svévolně a opakovaně sleduje druhou osobu, a tím tomu, kdo je sledován, působí emoční utrpení nebo v něm vzbuzuje strach z násilného útoku.²⁹

4.4 Slovensko

Problematiku domácího násilí na Slovensku upravuje trestní zákon, který byl v roce 2001 novelizován a to § 215 slovenského trestního zákona „týrání blízké a svěřené osoby“. Postihuje domácí násilí a vnáší nový pohled na trestné činy spáchané v souvislosti s domácím násilím. Při přijetí nového trestního zákona bylo Slovensko vázáno jako jiné státy mezinárodními smlouvami o ochraně lidských práv, ve kterých je tento druh násilí považován za závažné porušování lidských práv.³⁰

4.5 Shrnutí

Domácí násilí je celosvětovým problémem na což poukazují dlouhodobé koncepční přístupy různých států světa. V zahraničí mají několikaleté zkušenosti s preventivními programy i s programy pro děti, které s domácím násilím přicházejí

---

²⁹ <http://www.ipravnik.cz/ipravnik/ipravnik.nsf/>; <http://www.proferm.cz/clanky/?x=1924954>

³⁰ <http://www.ipravnik.cz/ipravnik/ipravnik.nsf/>; <http://www.proferm.cz/clanky/?x=1924954>

do styku. V těchto programech se děti dozvídají, jak se mají chovat v případě, když se násilí v rodině vyskytuje, jak si mohou chránit zdraví, život a kde hledat pomoc. Cílem právní úpravy je ochrana a pomoc obětem domácího násilí.

Ve své práci jsem poukázala jen na některé země, které mají problematiku domácího násilí ošetřenu legislativou. Prioritou společného řešení problematiky domácího násilí je, že v nových zákonech je zaneseno odstranění násilníka z bytu a dalších míst společného života, nikoli odchod ženy s dětmi. Zásadním principem je společenské odsouzení násilí v rodině jako zavrženíhodného a trestného činu, což znamená principiální uznání zodpovědnosti pachatele za své činy a jeho potrestání, ale i všemožnou ochranu obětí.

Rakousko má od roku 1998 Zákon o ochraně proti násilí, který byl počátkem roku 2000 ještě znovelizován a ochranu a péči o oběti bere komplexně. Na spoluutváření zákona se podílely neziskové ženské organizace.

Německý Zákon o ochraně proti násilí vznikl po dlouhém diskusním období, ve kterém se čerpalo ze zkušeností rakouských i amerických. I zde byly spolutvůrkyněmi a spolutvůrci jak neziskové organizace, tak různé instituce státu až po nejvyšší politické špičky. Zákon zlepšil občanskoprávní ochranu obětí u násilných trestných činů, a to i v případech omezování osobní svobody. Soud je povinen na návrh poškozené osoby provést opatření omezující pachatele.

Domácí násilí je odmítáno jako věc soukromá a je prohlášeno za věc veřejnou. Důraz je především kladen na rychlou pomoc státu a na iniciaci procesu změny v chování pachatele. Je stanovena jeho odpovědnost za násilí včetně stanovení sankcí.

Legislativní možnosti právní ochrany obětem domácího násilí v České republice budou podrobněji uvedeny v následující kapitole.

5. Možnosti právní ochrany obětí domácího násilí v České republice

Povinnost řešit problematiku domácího násilí vyplývá pro Českou republiku z mezinárodních úmluv, přijatých v rámci Organizace spojených národů, zejména z Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen.

Ke dni vzniku České republiky (1. lednu 1993) přijala ČR nástupnictví všech mezinárodních práv a povinností svého právního předchůdce tj. České a Slovenské federativní republiky. Od okamžiku svého vzniku se tak stala Česká republika smluvní stranou Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen. Úmluva byla publikována ve Sbírce zákonů pod č. 62/1998 Sb., zákon o diskriminaci žen. Česká republika je povinna každé čtyři roky podávat Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen zprávu o pokroku, který byl dosažen, a o plnění doporučení.

V roce 2004 předložila Česká republika Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen třetí periodickou zprávu o plnění závazků za období 1999 – 2003, které pro ni vyplývaly z Úmluvy. Výbor tuto zprávu posoudil na svém zasedání dne 17. 8. 2006 a přivítal přijetí novely trestního zákona a zákona č. 135/2006 Sb., změna zákonů v oblasti ochrany před domácím násilím. Současně byla Česká republika vyzvána k zajištění implementace a kontroly účinnosti tohoto zákona.

Se vznikem zákona č. 135/2006 Sb., Výbor vyzval Českou republiku ke zřízení a financování intervenčních center, které vznik tohoto zákona iniciuje, a k zabezpečení dalších podpůrných služeb pro oběti domácího násilí provozovaných nestátními i státními organizacemi tak, aby všechny oběti násilí měly okamžitou možnost ochrany a nápravy. Dále bylo České republice doporučeno, aby poskytovala průběžná školení těm, kteří s oběťmi domácího násilí pracují, včetně státních zástupců, policistů, zdravotnického personálu a sociálních pracovníků.³¹

---

³¹ www.domacinasili.info

Novodobé české právo vždy zakazovalo násilí proti člověku a postihovalo je sankcemi i vězením. Dlouhá léta ale trvalo, než čeští zákonodárci pochopili, že problematika domácího násilí je tak specifická, že na ni v zákonech nestačí jen obecné zákazy a tresty, ale že vyžaduje speciální právní úpravu. Teprve pod tlakem nestátních organizací po roce 1989 začala státní správa obracet pozornost k tabuizovanému problému domácího násilí. Významným impulsem pro jeho vznik byly sociologické studie, které upozorňovaly na rozšířenost domácího násilí ve společnosti a nebezpečnost působení tohoto jevu na děti.

V České republice nabyla účinnosti dnem 1. června 2004 novela trestního zákona, která zákonem č. 91/2004 Sb., rozšířila skupinu trestných činů proti rodině o §215a – „trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě“.

Zákonodárce se inspiroval speciální ochranou osob v pachatelově péči nebo výchově, kde toto násilí postihoval trestní zákon **§ 215 „týrání svěřené osoby“**:

- 1) „Kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.
- 2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
  - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvlášť surovým způsobem nebo na více osobách, nebo
  - b) pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu.“³²

Jenže obětí domácího násilí, které nebyly v pachatelově péči nebo výchově, se tenhle paragraf netýkal. Proto novela trestního zákona hned za něj zařadila novou skutkovou podstatu trestného činu **§ 215a „týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě“**:

- 1) „Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společně obývaném bytě nebo domě, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.
- 2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

---

³² Trestní zákon. č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým způsobem nebo na více osobách, nebo
- b) pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu.³³

Pod „týráním“ soudní praxe rozumí zlé nakládání se svěřenou osobou, nyní i blízkou osobou. Jde o jednání, vyznačují se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které týraná osoba pociťuje jako těžké příkoří.

Skutková podstata podle § 215a není zařazena ve výčtu trestních činů podle § 163 trestního řádu „**trestní stíhání se souhlasem poškozeného**“, tzn., že k zahájení trestního stíhání není třeba souhlasu poškozené/ho (ohrožené osoby).

Právě na ochranu žen, které se setkaly a setkávají s domácím násilím a týráním, byl přijat tento zákon (135/2006 Sb.), který by měl jejich utrpení zamezit, nebo alespoň zmírnit a který nenechá týranou ženu ze strachu obvinění stáhnout.

Cílem zákona je zamezit domácímu násilí prostřednictvím jasně formulované vůle, že stát bude ohroženou osobu chránit, a aby viník byl spravedlivě potrestán a rodina začala opět fungovat bez hrozby újmy na zdraví či dokonce ohrožení života.

K ochraně zájmů oběti by měla přispět i důsledná aplikace zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění pět stávajících zákonů:

- zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky,
- zákon č. 99/1963., občanský soudní řád,
- zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon,
- zákon č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení,
- zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení.

Násilnické skutky jsou v rámci domácího prostředí posuzovány podle jednotlivých paragrafů zákona o přestupcích nebo trestního zákona. Domácí násilí bývá nejčastěji posuzováno podle následujících paragrafů, např.:

---

³³ Trestní zákon. č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů

- ublížení na zdraví podle § 221 trestního zákona, část II., Hlava VII.;
- vydírání podle § 235 trestního zákona, část II., Hlava VIII.;
- omezování osobní svobody podle § 231 trestního zákona, část II., Hlava VIII.;
- týrání svěřené osoby podle § 215 trestního zákona, část II., Hlava VI.;
- porušování domovní svobody podle § 238 trestního zákona, část II., Hlava VIII.;
- znásilnění podle § 241 trestního zákona, část II., Hlava VIII.;
- vražda podle § 219 trestního zákona, část II., Hlava VII.

5.1 Poskytnutí pomoci oběti v případě bezprostředního ohrožení

V situaci bezprostředního ohrožení života nebo zdraví ze strany násilného partnera se může oběť obrátit se žádostí o pomoc na pracovníky policie. Povinností policie po příjezdu na místo činu je zajistit oběti bezpečnost a agresorovi zamezit v páčání dalšího násilí. Na základě využití institutu vykázání je ženě poskytnut dostatek času, aby se dostala z dosahu násilníka. Toto ustanovení zákona dává policistům možnost zajistit pachatele, pokud svým jednáním ohrožuje život nebo zdraví jiných osob nebo majetek, a to až na dobu 24 hodin, podle § 14 zákona o policii (zák. č. 283/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Od 1. ledna 2007 jsou nově využívány § 21a) – 21d) „**oprávnění rozhodnout o vykázání ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj**“. Vykázání se děje formou písemného rozhodnutí do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí a vykázaná osoba je povinna místo neprodleně opustit.

Tento institut se využívá na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, kdy lze důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti. Součástí vykázání je zákaz návratu do vymezených prostor.

Dobu vykázání 10 dnů nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Rozhodnutí o vykázání se vydává bez projednání věci z úřední povinnosti, přičemž

souhlas ohrožené osoby se nevyžaduje. Policista je povinen ve lhůtě do 3 dnů provést kontrolu, zda rozhodnutí o vykázání dodržuje vykázaná i ohrožená osoba.

V těchto deseti dnech může oběť požádat soud o předběžné opatření a ten může desetidenní lhůtu v odůvodněných případech prodloužit až na jeden rok.

„Zneužití institutu vykázání by měla zabránit hrozba trestního postihu jednak policistů za trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele, popřípadě též v souběhu s trestným činem neoprávněného zásahu do práva k domu, k nebytovému prostoru nebo k bytu, jestliže úmyslně rozhodnou o vykázání bez splnění zákonných podmínek. Trestní postih pak přichází v úvahu též u ohrožených osob, které vyvolají svými nepravdivými informacemi nezákonné rozhodnutí o vykázání, a to za trestné činy neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru, podle poškozování cizích práv.“³⁴

„Náhradu majetkové újmy způsobené nezákonným rozhodnutím policie nebo soudu o vykázání je možné uplatnit podle zákona č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů.“³⁵

Nově se v Zákonu o sociálním zabezpečení zavádí existence „**intervenčních center**“ a to od 1. ledna 2007. Tato centra jsou informována policií a mají povinnost do 48 hodin od vykázání kontaktovat ohroženou osobu a poskytnout jí psychologickou a sociální pomoc ambulantní nebo azylové povahy. Součástí pomoci je i spolupráce a vzájemná informovanost mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, orgány Policie ČR a obecní policie, nestátními a charitativními organizacemi. Intervenční centra plní koordinační úlohu mezi zúčastněnými institucemi při pomoci osobám ohroženým násilným chováním a vyhodnocují vzájemnou spolupráci.

---

³⁴ <http://www.mvcr.cz/casopisy/S/2007/9/info.html>

³⁵ <http://www.mvcr.cz/casopisy/S/2007/9/info.html>

Intervenční centra poskytují na základě § 60 zákona 108/2006 Sb., (zákon o sociálních službách) pomoc všem osobám ohroženým domácím násilím, tzn. nejen těm, o kterých se dozví od Policie ČR na základě rozhodnutí o vykázaní / zákazu vstupu.

„V České republice bylo v období od 1. 1. do 30. 6. 2007 prostřednictvím patnácti intervenčních center celkem evidováno 483 rozhodnutí Policie ČR o vykázaní nebo zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí. V 243 případech (50 %) bylo rozhodnuto o vykázaní, v 170 případech (35 %) o zákazu vstupu. Celkem v 70 případech (15 %) bylo rozhodnuto duplicitně, tj. zároveň o zákazu vstupu a o vykázaní. Domácím násilím bylo ohroženo 500 dospělých osob, z toho 478 žen a 22 mužů, a 565 dětí, které byly v těchto domácnostech přítomny policejnímu zásahu i předcházejícímu násilnému incidentu. Celkem tedy bylo v souvislosti s vykázním přímo ohroženo 1 065 osob.

V případech domácího násilí spojených s vykázaním / zákazem vstupu bylo v 1. pololetí 2007 vykázanou násilnou osobou z hlediska pohlaví 478 mužů a 5 žen. Z hlediska vztahu mezi násilnou a ohroženou osobou byl dominantní vztah manželský – 268 případů (54 %), následují vztah druh / družka – 110 případů (22 %), mezigenerační – 77 případů (16 %), rozvedení manželé – 29 případů (4 %).

Na základě předání informací od Policie ČR se uskutečnilo 2 211 kontaktů s ohroženými osobami (z toho 1 615 telefonických, 318 osobních v IC, 105 osobních v rámci výjezdu do bydliště, 173 písemných). Extrémně je v ČR případy policejního vykázaní vytíženo Intervenční centrum v Moravskoslezském kraji, které provozuje Slezská diakonie (91 případ za 1. pololetí).“³⁶

---

³⁶ www.bkb.cz/files/uploaded/UserFiles/File/VYKKomentKB_1pololeti07.doc

Počty vykázaní / zákazu vstupu podle krajů

KRAJ	POČET OBYVATEL	POČET VYKÁZÁNÍ v 1. pololetí roku 2007
Hlavní město Praha	1 193 270	30
Středočeský	1 108 465	44
Jihočeský	626 634	29
Plzeňský	552 553	10
Karlovarský	304 831	15
Ústecký	826 852	40
Liberecký	429 080	17
Královéhradecký	552 481	24
Pardubický	509 353	33
Vysočina	522 267	16
Jihomoravský	1 138 174	47
Olomoucký	624 961	21
Moravskoslezský	1 283 911	129
Zlínský	598 789	28
celkem	10 271 621	483

www.bkb.cz/files/uploaded/UserFiles/File/VYKKomentKB_1pololeti07.doc

Změna se týká i občanského soudního řádu doplněním „návrhu předběžného opatření“ (§ 76b), zák. č. 135/2006 Sb., který umožňuje rozhodnout předsedovi senátu, je-li jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, zejména, aby dočasně opustil byt nebo dům společně obývaný navrhovatelem, jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo do něj nevstupoval, či se zdržel setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním.

Předběžné opatření trvá jeden měsíc od jeho vykonatelnosti. V případě podání návrhu na prodloužení předběžného opatření, neskončí lhůta dříve, než soud o takovém rozhodnutí rozhodne. Zanikne nejpozději uplynutím doby jednoho roku od okamžiku jeho nařízení.

„Předběžná opatření navazují na policejní vykázání. V České republice bylo v období od 1. 1. do 30. 6. 2007 prostřednictvím intervenčních center celkem evidováno 483 rozhodnutí Policie ČR o vykázání nebo zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí. Z celkového počtu 483 případů policejních rozhodnutí o vykázání / zákazu vstupu podaly ohrožené osoby v 171 případech soudu žádost o předběžné opatření, kterým chtěly vykázání prodloužit. V 75 % (tj. 126) z těchto podaných žádostí jim soud vyhověl a lhůtu prodloužil, v 12 % (tj. 20) žádostí zamítl. Ve třech případech vzaly ohrožené osoby svůj návrh zpět do rozhodnutí a v 21 případech nebylo o výsledku intervenčního centra informováno.“³⁷

Zákonodárce touto změnou umožňuje ohrožené osobě řešit svou situaci bez asistence policie a vydání rozhodnutí o vykázání násilné osoby z bytu nebo domu společně obývaného. Ohrožená osoba se může přímo obrátit na soud s návrhem na předběžné opatření. Protivení se proti soudnímu předběžnému opatření může být trestáno trestním zákonem podle § 171 trestního zákona jakožto maření výkonu úředního rozhodnutí.

Případ z praxe

2. 4. 2007 ÚSTÍ NAD LABEM

Týrané ženě hrozí trest, pustila exmanžela domů

„...žena byla poučena, že muž nesmí ve zmíněné lhůtě pustit domů. Hlídka při kontrole bytu zjistila opak. Z maření výkonu úředního rozhodnutí může být obviněn i 55letý muž, který do bytu i přes zákaz vstoupil, dodala ústecká policejní mluvčí. Dvojici hrozí až šest měsíců vězení nebo peněžitý trest.

Policisté v ústeckém kraji zatím z bytu vykázali od začátku roku 21 domácích násilníků. Podle ústeckého intervenčního centra je pozitivní, že policisté neváhají svých nových pravomocí využívat a násilníky u bytu vykazují.

---

³⁷ www.bkb.cz/files/uploaded/UserFiles/File/VYKKomentKB_1pololeti07.doc

Policisté, kteří vykážou násilníka z bytu, o tom vždy informují krajské intervenční centrum. To pak oběti nabízí právní, sociální i psychologickou pomoc. Může pomoci i s hledáním náhradního ubytování.“³⁸

5.2 Pomoc poskytovaná vládními institucemi

Problematice domácího násilí po roce 1989 začaly kromě nestátních neziskových organizací věnovat zvýšenou pozornost sdělovací prostředky, veřejnost a především zainteresovaná ministerstva:

Ministerstvo vnitra – Policie České republiky: v souvislosti s přijetím zákona o ochraně před domácím násilím byl vydán Závazný pokyn policejního prezidenta č.179 ze dne 27, listopadu 2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí. Problematika domácího násilí se stala nedílnou součástí odborné přípravy policistů.

Ministerstvo zdravotnictví: v dubnu 2006 byl ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví České republiky uveřejněn metodický pokyn „Postup lékařů při poskytování zdravotní péče osobám ohroženým domácím násilím“. Cílem je sjednocení postupu lékařů při poskytování zdravotní péče oběti domácího násilí.

Ministerstvo práce a sociálních věcí: v souvislosti s přijetím zákona o ochraně před domácím násilím bylo v každém kraji určeno krajským úřadem jedno zařízení sociálních služeb (v Moravskoslezském kraji dvě) jako koordinační ve smyslu § 60 zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, poskytující odbornou pomoc osobám ohroženým domácím násilím a koordinující činnost v této oblasti v rámci daného kraje.

---

³⁸ on-line deníku PRÁVO-portálu Seznam.cz, 2.4.2007, <http://www.novinky.cz/krimi>

„zák. č. 108/2006 Sb., § 60 krizová pomoc:

- 1) „Krizová pomoc je terénní, ambulantní nebo pobytová služba na přechodnou dobu poskytovaná osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života, kdy přechodně nemohou řešit svoji nepříznivou situaci vlastními silami.
- 2) Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti:
  - a) poskytnutí ubytování,
  - b) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,
  - c) sociálně terapeutické činnosti,
  - d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.“³⁹

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: zpracovalo na období 2005 – 2008 základní koncepční dokument v oblasti primární prevence „Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy“. Primární prevence zahrnuje i aktivity v oblasti syndromu týraných a zneužívaných dětí a domácího násilí.

„Syndrom CAN „Child Abuse and Neglect“ – definovaný Zdravotní komisí Rady Evropy v roce 1992. J. Synovský definuje tento společenský jev jako „jakoukoliv nenáhodnou, preventabilní, vědomou či nevědomou aktivitu či neaktivitu, jíž se dopouští rodič, vychovatel nebo jiná osoba a jež je v dané společnosti nepřijatelná nebo odmítaná a jež poškozuje tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, popřípadě způsobuje jeho smrt. Za týrání považujeme i jeho pohlavní zneužívání tj.CSA „Child Sexual Abuse“.

„Aktivitou“ se rozumí útok, násilí, nejrůznější manipulace, uvádění dítěte do nezvyklých situací. „Neaktivitou“ se míní zanedbávání, izolace, nedostatek péče, nedostatečná výživa apod. K ubližování patří také psychické trápení, ponižování, vydírání apod.“⁴⁰

---

³⁹ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů

⁴⁰ <http://www.iustin.cz>

Prioritní oblastí jsou projekty specifické primární prevence realizované na školách a školských zařízeních, se zaměřením na práci s rizikovou populací jako je například šikana, užívání návykových látek, domácí násilí atd. Dále se zaměřují na zveřejňování důležitých telefonních čísel institucí poskytujících pomoc v tísni a vytvářejí prostor pro spolupráci s nimi.

5.3 Organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí

Bílý kruh bezpečí (se sídlem v Praze) – je nepolitické humanitní sdružení, zaměřené na pomoc obětem trestné činnosti a na prevenci trestné činnosti. Předmětem činnosti je materiální, morální pomoc obětem trestné činnosti, zlepšení právního postavení osob poškozených trestnou činností, v závažných případech spojených s násilným trestným činem. Nabízí doprovod obětí či pozůstalých k soudu, návštěvu v nemocnici. Zvyšuje informovanost obyvatelstva i státních orgánů o problémech obětí trestné činnosti, o možnostech a prostředcích prevence trestné činnosti, zejména o zásadách chování, které snižují riziko stát se obětí trestného činu. Vydává vlastní informační materiály, jejichž prostřednictvím informuje veřejnost, orgány státní správy a samosprávy o aktuálních problémech obětí trestné činnosti a možnostech jejich řešení. Provádí rozbor současné právní úpravy a vykonává nátlak na zákonodárné orgány s cílem zlepšit práva poškozeného v trestním řízení a v systému náhrady škody.

Od září 2001 provozuje specializovanou krizovou linku pro oběti domácího násilí DONA. Podporuje oběti domácího násilí, a to prostřednictvím snadno dosažitelné rady a podpory poskytované při zaručení anonymity volajících. V nepřetržitém provozu poskytují speciálně vyškolení konzultanti okamžitou odbornou psychologickou, právní, organizační a morální podporu.⁴¹

proFem o.p.s. (se sídlem v Praze) – se již od roku 1993 zaměřuje na poskytování poradenských služeb a konzultací ženským projektům a organizacím. V roce 1998 organizace zahájila mezinárodní modelový právní projekt „AdvoCats for Women“ tj. první pomoc pro ženy (oběti) násilí. Autorky žádaly komplexní řešení domácího násilí

---

⁴¹ <http://www.bkb.cz>

v trestním zákonu a trestním řádu, zákonu o policii, zákonu o rodině, občanském zákoníku, občanském soudním řádu, zákonu o přestupcích a zákonu o advokacii. ProFem se zasazuje o práva žen nejen v oblasti násilí, ale i na trhu práce, zabývá se důsledky procesu globalizace v životě žen.

V současné době nabízí bezplatnou Linku právní pomoci pro ženy – oběti násilí, jednorázové i opakované bezplatné právní konzultace, školení a semináře pro sociální pracovníky v oblasti domácího násilí, kurzy pro nezaměstnané ženy, právní poradnu proti diskriminaci na pracovním trhu. Podílí se také na ovlivňování nutných legislativních změn.⁴²

Psychosociální centrum ACORUS (se sídlem v Praze) – občanské sdružení, vzniklo v roce 1997. Jeho posláním je nabízet komplexní pomoc ženám v životní krizi a obětem domácího násilí. Cílem projektu Psychosociálního centra Acorus je stabilní poskytování kvalitní včasné pomoci obětem domácího násilí a jejich dětem, které v důsledku násilí zůstaly bez domova. Obětem nabízí včasnou psychoterapeutickou, socioterapeutickou, sociálně právní, právní a pedagogickou pomoc. Pomoc je poskytována ve formě telefonické krizové linky, ambulantního poradenství, pobytového programu na půl roku, krizových lůžek na dobu max. pět dnů a následnou pomoc po odchodu ze zařízení. Adresa zařízení není běžně sdělována, k dispozici je pouze odborným pracovníkům, kde je předpoklad, že nedojde ke zneužití. Cílem je zajištění naprosté bezpečnosti klientek.

ROSA (se sídlem v Praze) – vzniklo v roce 1993 jako nadace. Od roku 1998 se přeregistrovalo na občanské sdružení. Občanské sdružení ROSA se specializuje na poskytování bezplatné, komplexní psychosociální pomoci ženám, obětem domácího násilí. V Informačním a poradenském centru nabízí psychologické a sociální poradenství, odborné právní či psychiatrické poradenství a podporu v náročné životní situaci. Provozuje azylový dům a byty s utajenou adresou, ve kterých svým klientkám a jejich dětem zajistí na dobu 6-12 měsíců ubytování. Vedle přímé pomoci ženám, obětem domácího násilí a jejich dětem se zaměřuje i na prevenci domácího násilí. Pořádá přednášky, semináře či konference k domácímu násilí pro odbornou i širší veřejnost, součástí jejich aktivit je vydávání informačních letáků, brožur a publikací.

---

⁴² <http://www.acorus.cz>

Cílem občanského sdružení ROSA je uznání domácího násilí jako závažného celospolečenského problému a zlepšení systému pomoci ženám, obětem domácího násilí a jejich dětem. Spolupracuje se státními a zastupitelskými orgány, policií a neziskovými organizacemi zabývajícími se obdobnou problematikou v České republice i v zahraničí. V letech 1998 – 2007 bylo poskytnuto celkem 10 148 konzultací (doba konzultace je 30 minut).⁴³

ELEKTRA (se sídlem v Praze) – občanské sdružení, vzniklo z iniciativy klientek a terapeutek v roce 1995 na pomoc ženám i mužům, kteří se stali oběťmi sexuálního násilí v dětství či dospělosti, jejich partnerům a příbuzným. Jde o jediné odborné zařízení svého druhu v České republice. Poskytuje individuální, skupinové, párové terapie a podpůrnou terapii pro rodinné příslušníky, partnery a partnerky obětí sexuálního násilí včetně zdravotní péče. Poskytuje základní informace o problematice násilí, navázání vztahu, poskytnutí podpory a motivace k dalšímu řešení problému. Pořádá vzdělávací akce pro sociální pracovníky a jiné odborníky ze sociální a zdravotnické oblasti a pedagogů.⁴⁴

Z dalších organizací zabývajících se problematikou domácího násilí v České republice můžeme ve stručnosti uvést např.:

Krizové centrum RIAPS – psychologická a psychiatrická pomoc v akutní krizi, Praha,
Česká katolická charita – projekt Magdala – telefonická linka pomoci včetně zprostředkování utajeného ubytování (utajené ubytování - zde mohou ženy ohrožené násilím v rodině najít bezpečí a klid pro další řešení jejich situace), Praha,

Magdalenium o. s. – pomoc ženám v životní krizi, obětem domácího násilí, Brno,

DONA Centrum – pomoc obětem všech trestných činů, poradna pro oběti domácího násilí, Ostrava,

Slezská diakonie – Poradny ELPIS – pomoc obětem násilí, týrání a zneužívání, Karviná, Ostrava, Havířov, Třinec,

Poradny pro ženy v tísní – autonomní projekt Ligy lidských práv, Brno.

Poradna pro ženy a dívky v nouzi EVA – pomoc ženám v životní krizi, obětem domácího násilí, České Budějovice. Obsahem projektu je sociální poradenství

---

⁴³ <http://www.rosa-os.cz>

⁴⁴ <http://www.centrumelektra.cz>

prostřednictvím linky tísňového volání. Zprostředkovává konzultaci například s právníkem, psychologem, lékařem, doprovod na úřady a návazná péče, zprostředkování azylových pobytů pro matky s dětmi a těhotné ženy.

La Strada – česká nezisková organizace s právním statutem obecně prospěšné společnosti je zaměřena na prevenci a pomoc obětem obchodu se ženami. Svou činnost zahájila v roce 1995. Pořádá informační akce pro ženy a dívky s cílem posílit jejich sebevědomí a informovat je o rizicích práce v zahraničí a prostituci.

5.4 Shrnutí

Problematika domácího násilí je v posledních letech stále častěji předmětem zájmu nejen odborníků, ale i médií a laické veřejnosti. Po roce 1989 se touto problematikou začala zabývat i zainteresovaná ministerstva, která ve svých závazných pokynech stanovila postup svých pracovníků v případech domácího násilí.

Právní úprava, platná do konce prvního pololetí 2004, byla v oblasti nabízených prostředků ochrany před domácím násilím zcela neúčinná. Tento sociálně patologický jev byl postižitelný až tehdy, kdy bylo oběti ublíženo natolik, že toto jednání naplňovalo skutkovou podstatu trestného činu, tzn., až došlo k závažnému ublížení na zdraví, případně k vraždě. Problém byl i ve stíhání násilníka, které bylo podmíněno souhlasem poškozeného. Oběť často odmítla vypovídat proti rodinnému příslušníkovi ze strachu před dalším násilím, nebo žádost stáhla či ji vůbec nepodala, což jí zákon umožňoval.

Pozitivní změna při řešení problematiky domácího násilí nastává v České republice dnem 1. 6. 2004, kdy nabyla účinnosti novela trestního zákona, která zákonem č. 91/2004 Sb., rozšířila skupinu trestných činů proti rodině o § 215a – trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Tímto opatřením bylo deklarováno, že násilné jednání proti blízké osobě nebude tolerováno, ale bude státní mocí sankcionováno. Podle nové právní úpravy již zahájení trestního řízení není podmíněno souhlasem poškozené osoby, ale je zahájeno z moci úřední.

Další významný krok pro řešení problematiky domácího násilí přináší přijetí zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před

domácím násilím, jenž nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2007, kterým se mění pět stávajících zákonů, a to: zákon o Policii České republiky, občanský soudní řád, trestní zákon, zákon o sociálním zabezpečení a zákon o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení ve znění pozdějších předpisů. Podíl na přípravě a přijetí zákona měla Aliance proti domácímu násilí, která vznikla v roce 2002 z iniciativy Bílého kruhu bezpečí o. s., na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

V této souvislosti nelze vynechat nestátní neziskové organizace, které zastupují výraznou roli v systému pomoci obětem domácího násilí. Různá občanská sdružení zajišťují osvětu veřejnosti v této věci. Mezi nejznámější organizace lze například zařadit **Bílý kruh bezpečí**, který od roku 2001 provozuje specializovanou krizovou linku pro oběti domácího násilí DONA. Podporuje oběti domácího násilí prostřednictvím snadno dosažitelné rady a podpory poskytované při zaručení anonymity volajících. **ROSA**, poskytuje obětem jednorázové konzultace, psychosociální poradenství, krizové ubytování. **ELEKTRA**, poskytuje sociální služby včetně zdravotní péče ženám, které se staly obětí pohlavního zneužívání členem rodiny, známým nebo cizím člověkem.

Řešení problematiky domácího násilí si vyžaduje interdisciplinární přístup spočívající ve zlepšení rozvoje a spolupráce mezi organizacemi působícími v oblasti boje proti domácímu násilí. Jde především o práci státních zástupců, policie, soudců, lékařů, zdravotních sester, sociálních pracovníků a dalších.

Fenomén domácího násilí si vyžaduje specifická řešení. Oběť se neobejde při řešení svého problému bez pomoci z vnějšku, proto by měl stát mít právo vstoupit do rodiny, kde se vyskytuje domácí násilí. Nezbytná je v této souvislosti i veřejná osvěta zaměřena na odbornou i laickou veřejnost, využívání všech možností stávající legislativy.

Praktická část

6. Výzkum

Domácí násilí je označováno jako závažný sociálně patologický jev, který má devastující dopad na celou rodinu, která přestává plnit své funkce.

Cíl výzkumu spočívá ve zjištění názorů mládeže na problematiku domácího násilí. Jde o získání informací, do jaké míry je mládež s uvedenou problematikou seznámena, zda má přehled o tom, jaké mohou být formy domácího násilí, jestli domácí násilí může ovlivňovat vývoj a chování dětí, zda je oběť z hlediska legislativy dostatečně chráněna a kde může oběť případně hledat pomoc. Pro svůj výzkum jsem záměrně vybrala mládež,⁴⁵ protože, že tyto respondenti bývají k této problematice velmi vnímaví, neboť často bývají ve svých rodinách nebo okolí svědky tohoto patologického jevu.

6.1 Charakteristika výzkumného souboru

Do výzkumného souboru byly začleněni žáci tří stupňů škol, a to:

- žáci Základní školy v Bučovicích z devátého ročníku, ve věku 14 – 15 let,
- studenti Integrované střední školy ve Slavkově u Brna, ve věku 17 – 18 let,
- studenti Mendlovi zahradnické a lesnické fakulty v Brně, ve věku 23 – 24 let.

Dotazníky vyplnilo celkem 83 respondentů. Vzhledem k tomu, že studenti pocházejí z rozdílných rodinných poměrů, lze výsledky považovat za využitelné. Nejedná se o rozsáhlý výzkum, jehož výsledkem by měly být zobecňující údaje, ale jedná se o malou sondu u mládeže, jejímž cílem je zjištění znalostí problematiky domácího násilí.

---

⁴⁵ „Mládež – sociální skupina tvořena lidmi ve věku přibližně od 15 do 25 let, kteří již ve společnosti neplní role dětí, avšak společnost jim ještě nepřiznává role dospělých. Má charakteristický způsob chování a myšlení, jiný systém vzorů, norem a hodnot. Každá generace mládeže reprodukuje některé kulturní hodnoty dané společnosti, jiné odmítá a vytváří hodnoty nové. Proto vzniká v průběhu socializace mládeže určité napětí, vyvolané její větší schopností prosazovat nové věci, ale menší ochotou společnosti tyto změny připustit.“ Průcha, J. et al. Pedagogický slovník. 2. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 1998, str. 336

6.2 Metoda a organizace výzkumu

Pro mou práci se stala zdrojem nejen literatura, ale a teoretické poznatky, které byly k problematice domácího násilí shromážděny.

Výzkum byl realizován v období měsíce října a listopadu 2007. Studenti základní a střední školy byli kontaktováni v učebnách svých škol v rámci jejich řádné výuky. Studenti vysoké školy byli osloveni jednou z posluchaček školy, která jim dotazníky rozdala a posléze je vyplněné od nich vybrala zpět.

Skupiny respondentů byly vybírány s cílem obsáhnout co nejširší skupinu mládeže, co nejméně omezit vyučování a současně provést výzkum s maximálním počtem respondentů. Z každého souboru bylo vybráno deset dívek a deset chlapců z důvodu možného porovnání názorů dívek a chlapců.

Výzkum je kvantitativní, provedený nahodilým výběrem z hlediska příslušnosti do jednotlivých studijních oborů a ročníků. Jako metoda výzkumu byl zvolen dotazník, který se řadí mezi nejčastější metodu ke zjišťování údajů a který je považován za účinný výzkumný nástroj, jehož pomocí lze v krátkém čase získat velké množství informací od velkého počtu respondentů.

Průběh tvorby dotazníku probíhal tak, že jsem jako zdroj konstruování jednotlivých položek dotazníku využila obsahovou analýzu při studiu literatury, odborných časopisů, novin a internetu. Poté jsem provedla jeho předběžné zpracování a následně jsem jej upravila do konečné podoby.

Dotazník byl pojmenovaný „**Problematika domácího násilí**“, který byl respondentům administrován v rozsahu 28 otázek (*viz. příloha*). V dotazníku jsou použity uzavřené otázky, kdy respondenti byli vyzváni, aby označili u každé otázky pouze jednu odpověď a otázky otevřené, ve kterých měli vyjádřit svůj názor.

Z dotazníku nelze zpětně dohledat konkrétního respondenta, čímž je garantována jeho anonymita a nedochází k ohrožení citlivých a osobních údajů.

V úvodu dotazníku je požadavek vyplnění druhu školy, třídy, data, pohlaví (dívka, chlapec) a věku. V otázkách č. 1 – 23 je respondent dotazován na problematiku domácího násilí, kde má označit pouze jednu odpověď, která je nejbližší jeho názoru. U otázek č. 24 – 26 má možnost výběru odpovědi. Otázky č. 27 – 28 se týkají již konkrétních znalostí respondenta, kde uvede odpovědi dle svých znalostí.

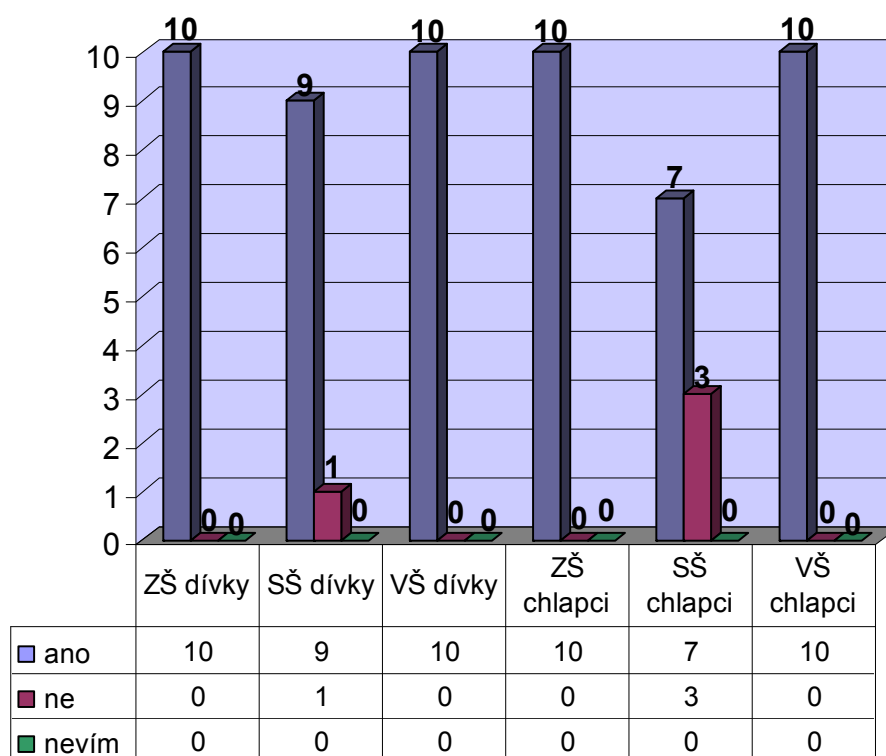
Výzkumu se účastnilo 83 respondentů. Po zpracování vyplněných dotazníků bylo vyhodnoceno 60 dotazníků jako použitelných k dalšímu statistickému zpracování. Zbývající dotazníky neobsahovaly odpovědi na všechny otázky, nebo z nich nebylo možné rozeznat údaj, zda se jedná o dívku či chlapce. Takové dotazníky byly z výzkumu vyřazeny.

6.3 Metoda zpracování dat

Dotazníky jsem rozdělila do 3 skupin dle věkových kategorií mládeže, a to na žáky základní školy, střední školy a vysoké školy a dále na dívky a chlapce. Jednotlivé odpovědi respondentů byly rozděleny podle četnosti odpovědí, dle stupně školy a dle odpovědí dívek a chlapců. Do zpracování jsem vybrala patnáct otázek z celého dotazníku, těmto jsem věnovala větší pozornost a jejich výsledky jsou v závěru vzájemně porovnány a vyjádřeny v grafech.

Otázka č. 1
Znáš pojem domácí násilí?

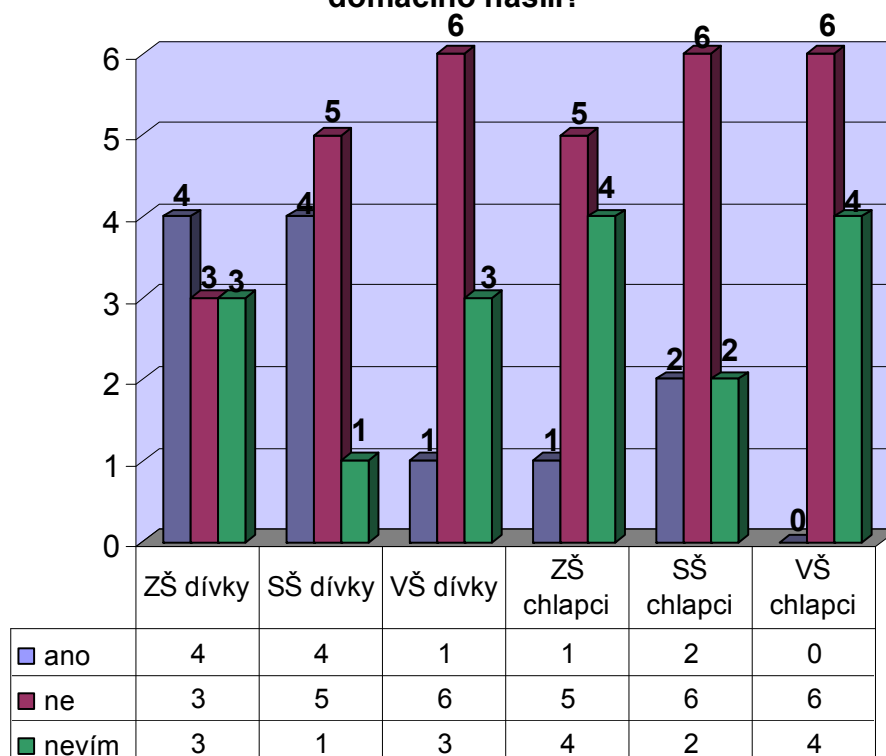

Z výsledků výzkumu vyplynul závěr, že většina dívek (29) a chlapců (27) pojem domácího násilí zná a pod tímto pojmem si dokáže představit, o jakou problematiku se jedná. Pouze jedna dívka ze střední školy a tři chlapci odpověděli, že pojem domácího násilí neznají. Z výše uvedeného můžeme proto říci, že rozdíly mezi postoji dívek a chlapců k této otázce jsou minimální, což je vidět ve znázorněném grafu.

Porovnáním odpovědí respondentů dle stupňů škol byla shodná odpověď dívek i chlapců na základní a vysoké škole. Rozdílný názor na uvedený pojem mají respondenti střední školy.

Ze svého hlediska pokládám za důležité, aby byla mládež s tímto patologickým jevem seznámena a dokázala jej definovat, neboť jedině tak může být případně před tímto problémem chráněna.

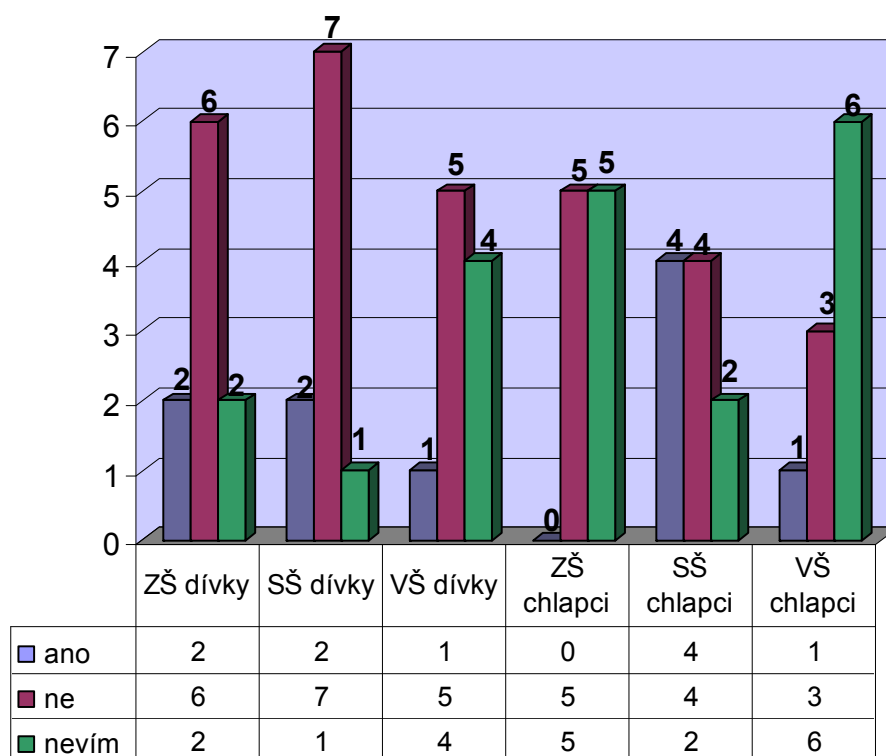
Otázka č. 5
Je veřejnost dostatečně informována o problematice domácího násilí?

Informovanost veřejnosti o problematice domácího násilí považuje za dostatečnou 9 dívek a 3 chlapci. Za nedostatečnou ji pokládá 14 dívek a 17 chlapců. Odpověď „nevím“ vyjádřilo 7 dívek a 10 chlapců. Můžeme tedy říci, že názory na tuto otázku se různí jak u dívek, tak u chlapců.

Při porovnání výsledků jednotlivých stupňů škol převažovala odpověď, že veřejnost není dostatečně o problematice domácího násilí informována a to v počtu 8 respondentů základní školy, 11 respondentů střední školy a 12 respondentů vysoké školy. Pouze 5 respondentů základní školy, 6 respondentů střední školy a 1 respondent vysoké školy je spokojeno s informovaností o problematice domácího násilí. Odpověď „nevím“ uvedlo 7 žáků základní školy, 3 studenti střední školy a 7 studentů vysoké školy.

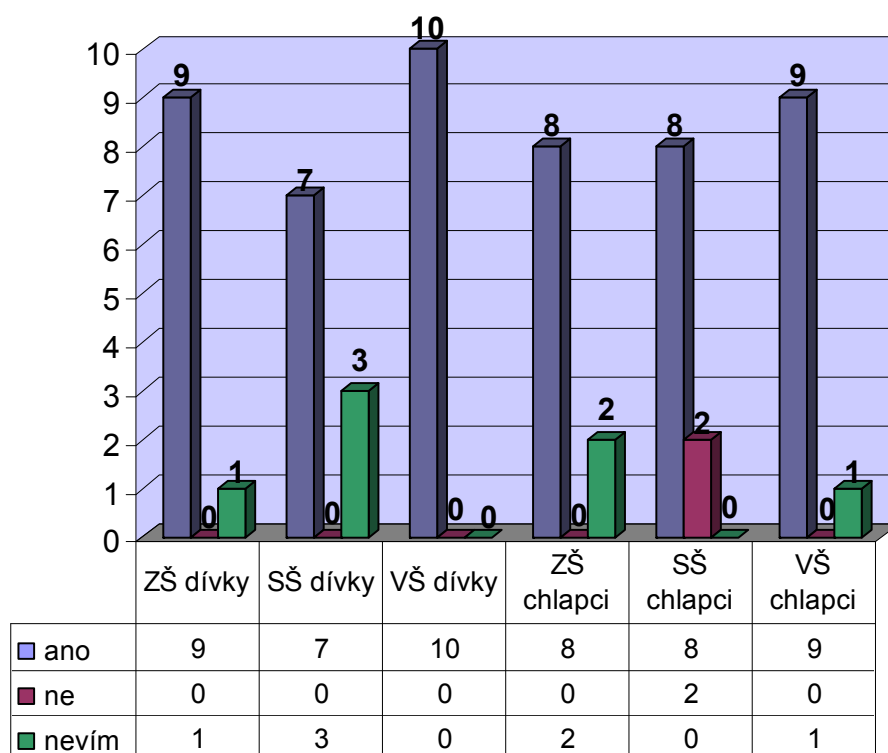
Otázka č. 6
Je oběť z hlediska legislativy dostatečně chráněna?

Většina respondentů tj. 18 dívek a 12 chlapců předpokládá, že oběť domácího násilí není z hlediska legislativy dostatečně chráněna. Z toho vyplývá, že u děvčat je pohled na tuto problematiku jiný než u chlapců. Za dostatečnou ji pokládá 5 dívek a 5 chlapců. Odpověď „nevím“ vyjádřilo 7 dívek a 13 chlapců.

Přestože v posledních letech byla z hlediska legislativy v ochraně oběti učiněna řada opatření, řada respondentů na uvedenou otázku odpověděla „nevím“. U žáků základní školy to je 7 respondentů, 3 respondenti střední školy a 10 respondentů vysoké školy. Většina mládeže pokládá ochranu oběti z hlediska legislativy za nedostatečnou tj. 11 respondentů základní školy, 11 respondentů střední školy a 8 respondentů vysoké školy. Za dostatečnou ji pokládají 2 žáci základní školy, 6 studentů střední školy a 2 studenti vysoké školy.

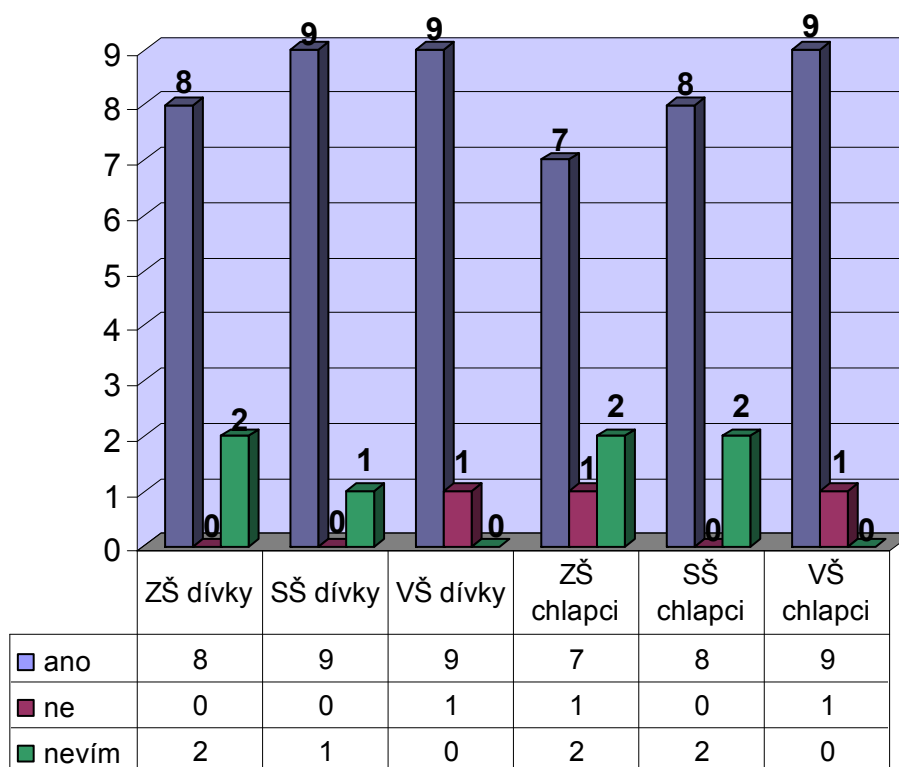
Otázka č. 8
Je správné, že lze agresora vykázat z domu?

Vykázání agresora z domu pokládá za správné 26 dívek a 25 chlapců tj. celkem 51 respondentů. Pouze 4 dívky a 3 chlapci odpověděli na uvedenou otázku „nevím“. Dva studenti střední školy jako svou odpověď uvedli, že neví, zda je správné agresora vykázat z domu. V součtu se poměr odpovědí chlapců a dívek na tuto problematiku téměř vyrovnává, přesto, že se jedná o poměrně novou možnost úpravy domácího násilí. Můžeme tedy říci, že rozdíly mezi postoji dívek a chlapců k této otázce jsou minimální. Dívky i chlapci nejčastěji odpověděli „ano“.

S vykázáním agresora z domu souhlasilo 19 studentů vysoké školy, 17 žáků základní školy a 15 studentů střední školy. Zápornou odpověď vyjádřili 2 chlapci základní školy. Ze střední školy 2 chlapci a 3 dívky odpověděli, že neví, zda je správné agresora vykázat z domu.

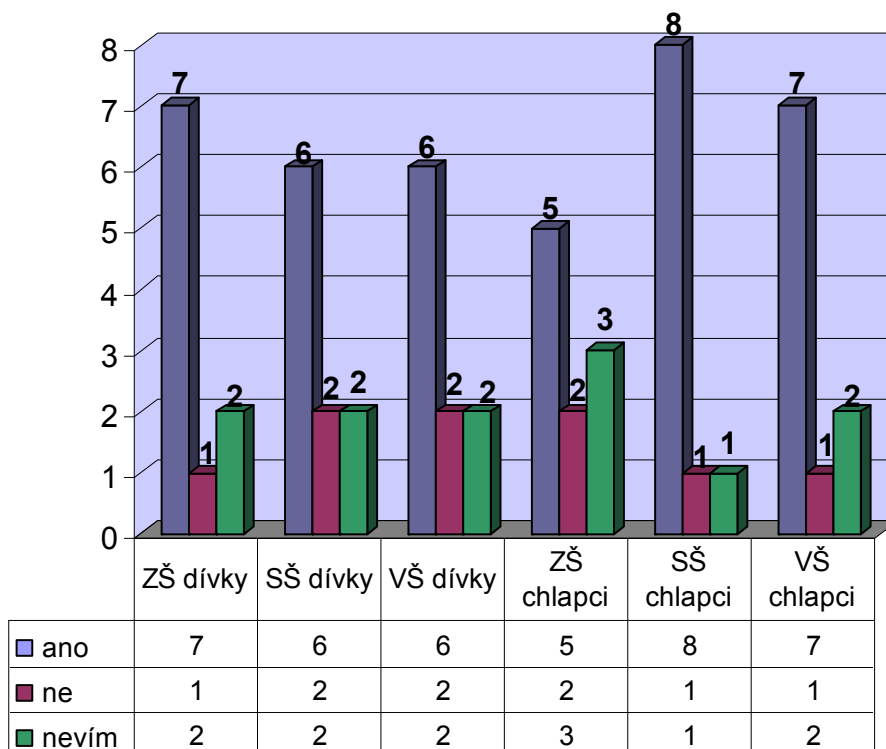
Otázka č. 9
Má se problematikou domácího násilí zabývat veřejnost?

Na otázku, zda se má problematikou domácího násilí zabývat veřejnost, odpověděla většina respondentů tj. 26 dívek a 24 chlapců „ano“. Celkové výsledky této otázky jsou mezi dívkami a chlapci poměrně vyrovnané. Můžeme tedy říci, že názor na tuto otázku je téměř shodný jak u dívek, tak chlapců.

Výsledky se mnoho neliší ani mezi jednotlivými stupni škol. Kladně odpovědělo 15 respondentů základní školy, 17 respondentů střední školy a 18 respondentů vysoké školy. Pouze 1 respondent základní školy a 2 respondenti vysoké školy nesouhlasí s tím, aby se touto problematikou zabývala veřejnost. Odpověď „nevím“ u této otázky využili 4 respondenti základní školy a 3 respondenti střední školy.

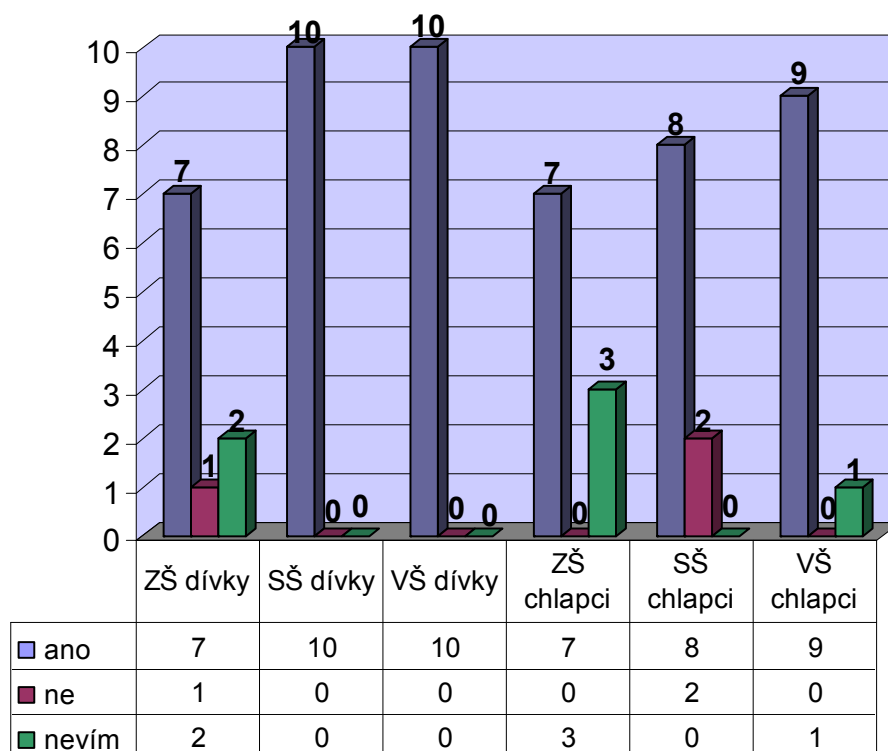
Otázka č. 13
Projevuje agresor své chování jinak
mimo rodinu a v rodině?

Na otázku zda projevuje agresor své chování jinak mimo rodinu a v rodině odpovědělo 19 dívek a 20 chlapců „ano“, to znamená, že většina respondentů ví, že chování agresora je rozdílné. Pouze 5 dívek a 4 chlapci se domnívají, že agresor se chová stejně jak v rodině, tak mimo ni. Rozdíl chování agresora nedokázalo posoudit 6 dívek a 6 chlapců, kteří jako svou odpověď uvedli „nevím“.

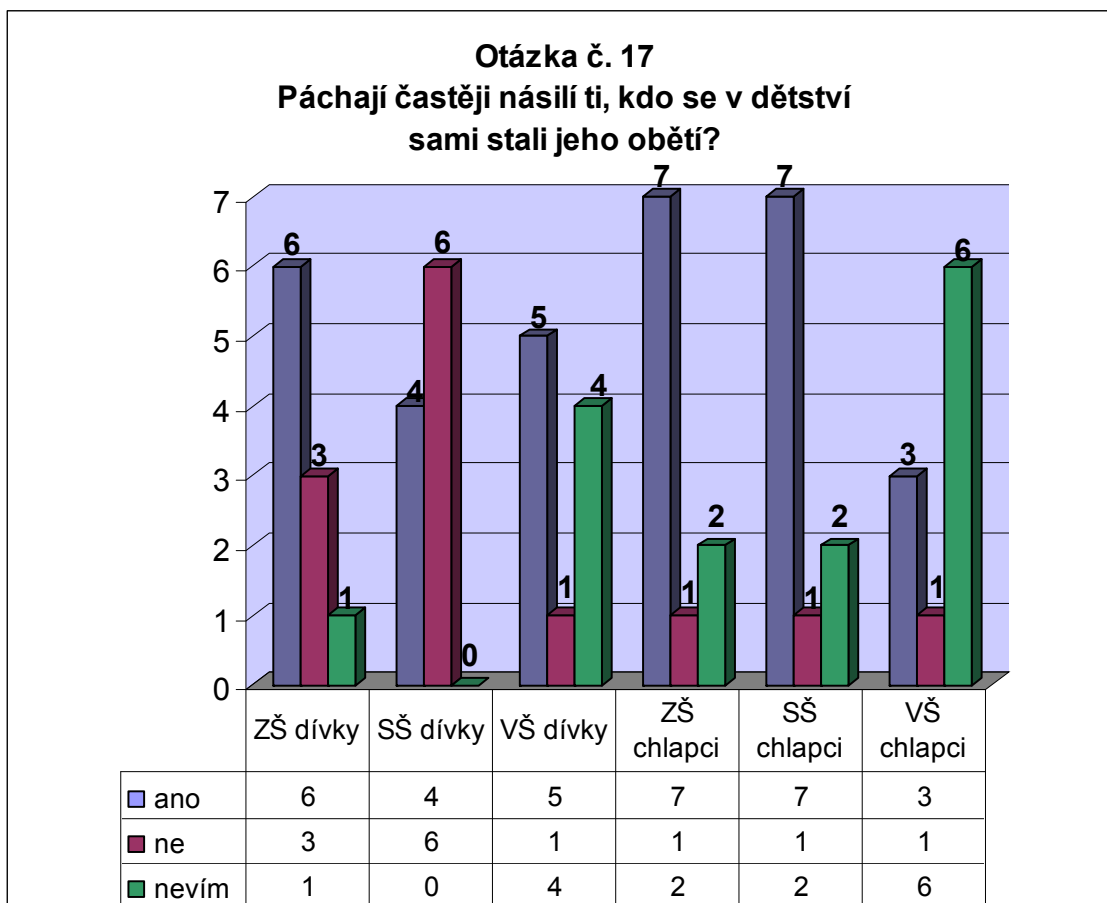
Výsledky mezi jednotlivými stupni škol byly vyrovnané v odpovědi, ve které se vyjádřily, že agresor neprojevuje jinak své chování mimo rodinu a v rodině v poměru 3 respondentů základní, střední a vysoké školy. Rozdílný počet respondentů (12 základní škola, 14 střední škola, 13 vysoká škola) se nachází u odpovědi „ano“, kde se potvrzuje, že agresorovo chování je rozdílné mimo rodinu a v rodině. Na výše uvedenou otázku odpovědělo 5 respondentů základní školy, 3 respondenti střední školy a 4 respondenti „nevím“. Nejlépe u této otázky odpověděli studenti střední školy.

Otázka č. 16
Ovlivňuje domácí násilí v rodině vývoj a chování dětí?

Skupina dívek, která se vyjádřila kladně, je téměř stejně velká jako skupina chlapců tj. 27 dívek a 24 chlapců. Tito považují problematiku domácího násilí v rodině za problém, který ovlivňuje vývoj a chování dětí. Pouze 1 dívka a 2 chlapci si myslí, že problematika domácího násilí v rodině neovlivňuje vývoj a chování dětí. Odpověď „nevím“ použili 2 dívky a 4 chlapci.

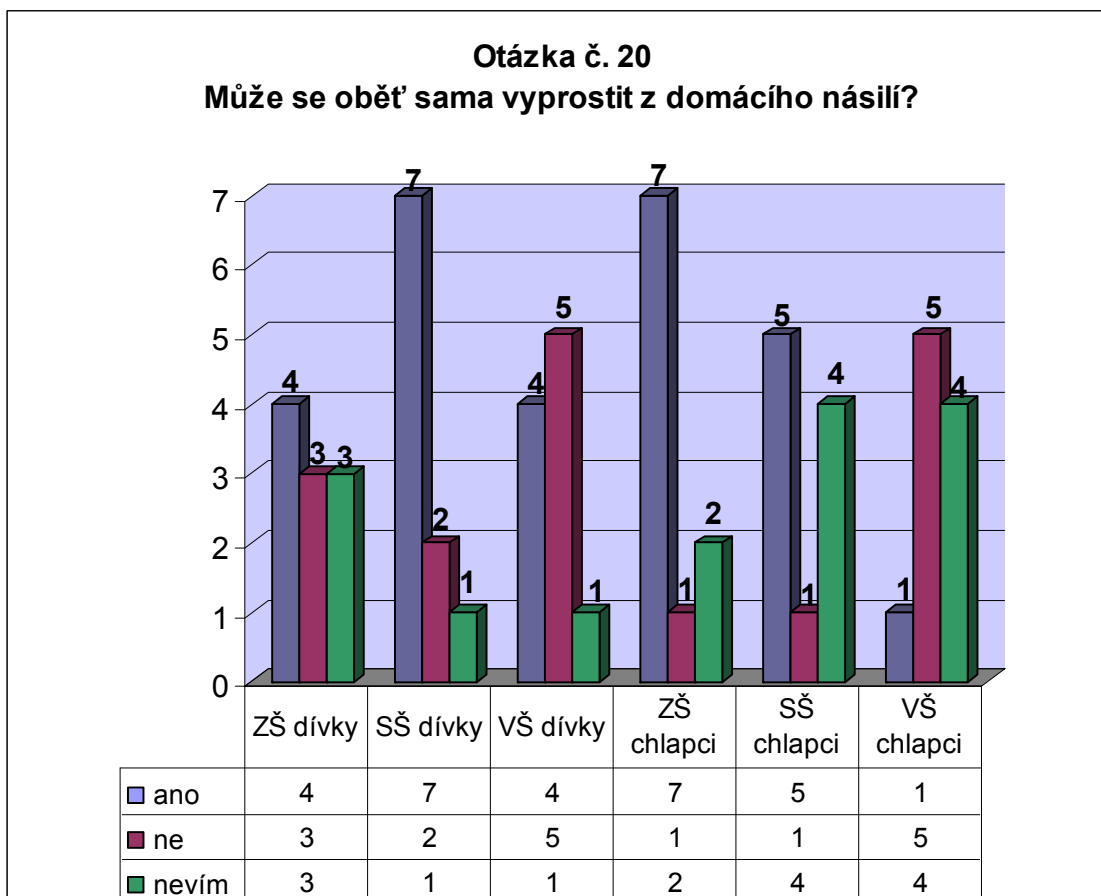
Z celkového počtu odpovědí škol se na prvním místě umístila vysoká škola, kde její respondenti v 19 případech uvedli, že uvedená problematika ovlivňuje vývoj a chování dětí, z čehož pouze 1 respondent odpověděl na otázku „nevím“. Na druhé místo se zařadila střední škola s odpovědí „ano“ u 18 respondentů a s odpovědí „ne“ u 2 respondentů. Na třetím místě se umístila základní škola, jejíž respondenti kladně odpověděli ve 14 případech, záporně se k věci staví 1 respondent a 5 respondentů neví, zda domácí násilí v rodině ovlivňuje vývoj a chování dětí.

Na tuto otázku převládá kladná odpověď 15 dívek a 17 chlapců. Záporně se k uvedené tématice vyjádřilo 10 dívek a 3 chlapci. Skupina 5 dívek a 10 chlapců odpověděla „nevím“. Můžeme tedy říci, že názory na tuto otázku se různí jak u dívek, tak u chlapců. Tuto rozdílnost mezi názory zobrazují i výsledky uvedené v grafu.

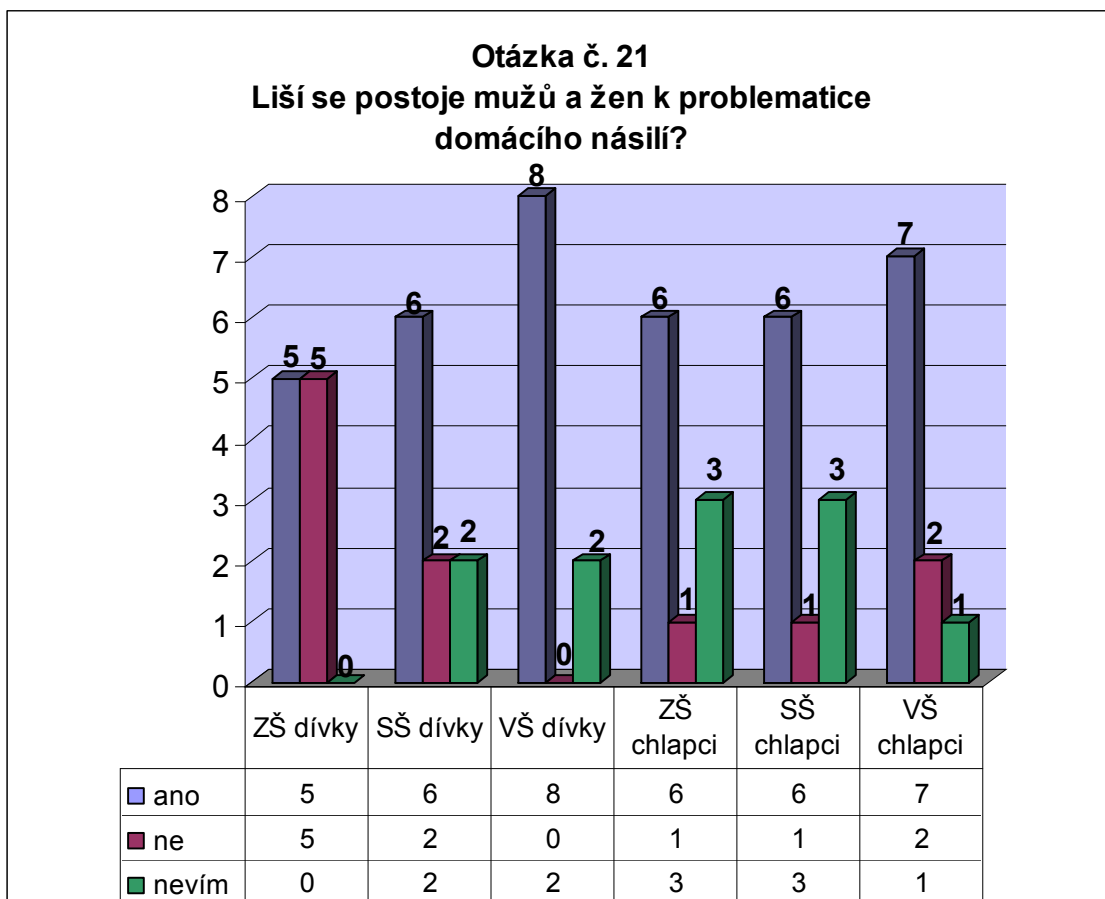
V porovnání škol byla odpověď „ano“ použita u 13 respondentů základní školy, 11 respondentů střední školy a 8 respondentů vysoké školy. Záporné varianty odpovědi využili 4 respondenti základní školy, 7 respondentů střední a 2 respondenti vysoké školy. Pouze 3 respondenti ze základní školy, 2 respondenti ze střední školy a 10 respondentů z vysoké školy vyjádřili svou odpověď slovem „nevím“. Rozdílnost názorů na tuto otázku je i z hlediska jednotlivých stupňů škol.

U 15 dívek zcela jasně převládá kladná odpověď na tuto otázku. Skupina dívek, které odpověděly na výše uvedenou otázku záporně, je v počtu 10 a „nevím“ použilo jako svou odpověď 5 dívek. U chlapců sdílí kladný názor 13 respondentů, 7 respondentů se vyjádřilo záporně a 10 chlapců odpovědělo „nevím“. Tuto rozdílnost mezi názory dívek a chlapců na položenou otázku znázorňuje graf.

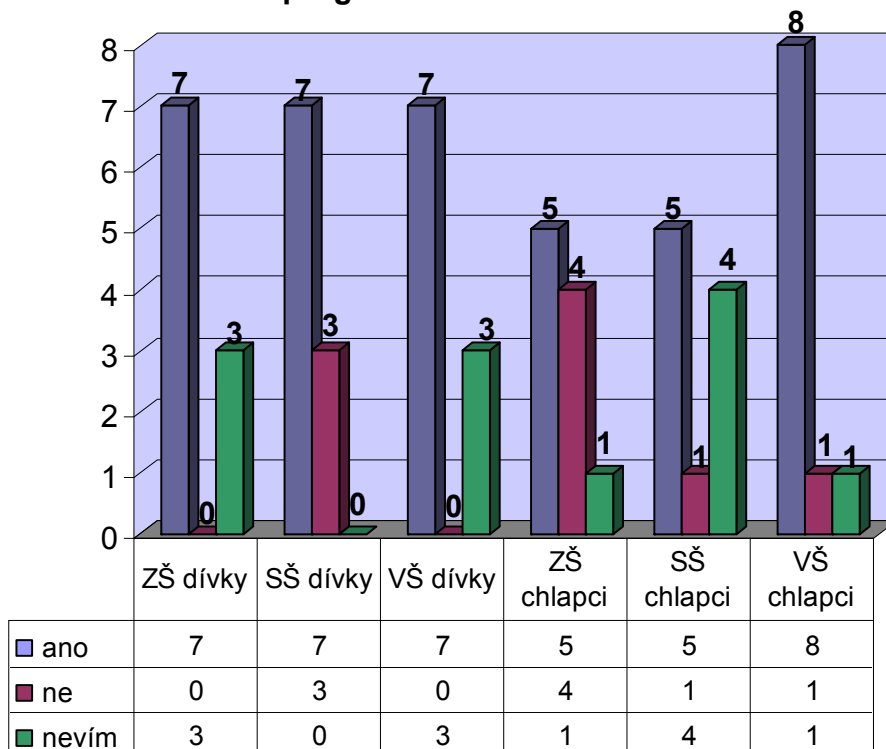
Z výsledků jednotlivých stupňů škol můžeme říci, že kladná odpověď převládá u 11 respondentů základní školy a u 12 respondentů střední školy. Naopak 10 respondentů vysoké školy, 3 respondenti střední školy a 4 respondenti základní školy mají za to, že se oběť nemůže sama vyprostit z domácího násilí. Pouze 5 vysokoškolských respondentů si myslí, že se oběť z domácího násilí může z uvedené problematiky vyprostit sama. Shoda názorů byla u 5 respondentů všech stupňů škol v odpovědi „nevím“.

V oblasti postoje chlapců a dívek k problematice domácího násilí jsou názory dívek a chlapců rozloženy zhruba stejně. Skupina 19 dívek, která se vyjádřila kladně, je stejně velká jako skupina chlapců (19). Záporně se k otázce staví 7 dívek a 4 chlapci. Odpověď „nevím“ vybrali 4 dívky a 7 chlapců. Můžeme tedy říci, že názory na tuto otázku se různí jak u dívek, tak u chlapců, a to stejným způsobem, tzn., názor nezávisí na pohlaví respondenta.

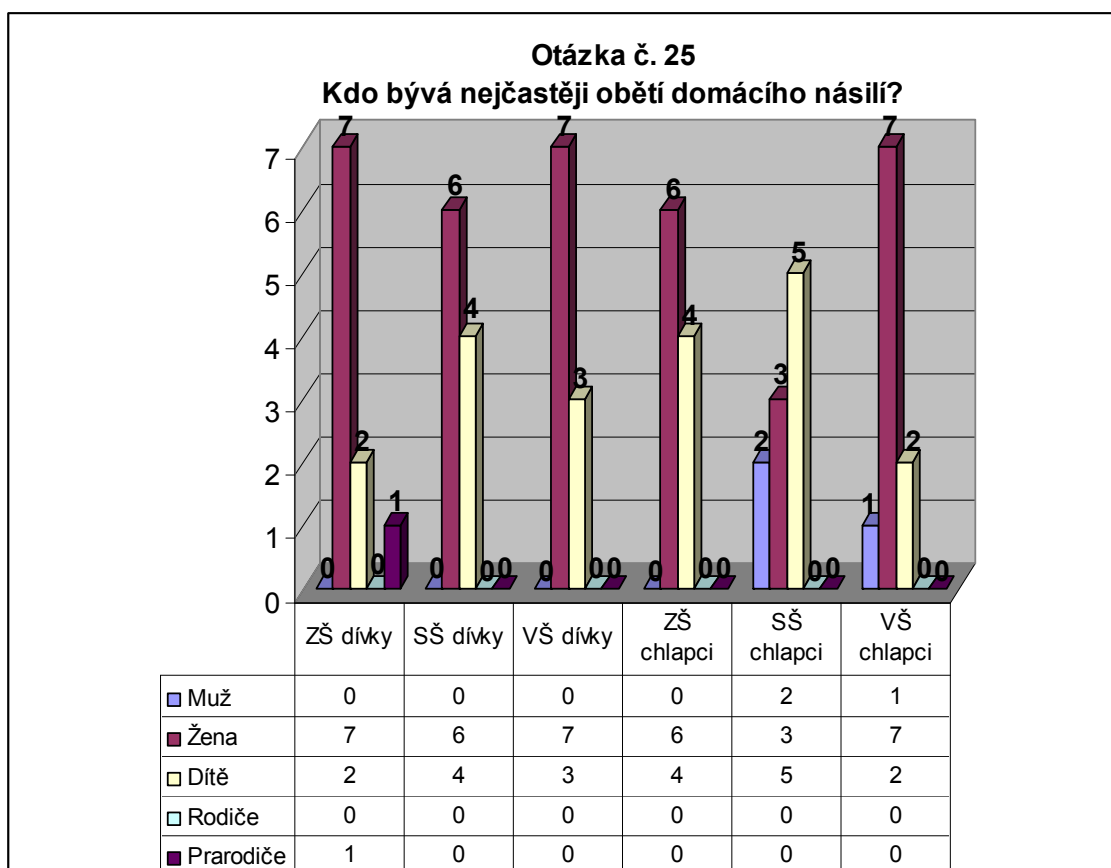
Kladně se k uvedené problematice vyjádřilo 15 respondentů vysoké školy, 12 respondentů střední a 11 respondentů základní školy. V záporné odpovědi je rozdíl mezi 6 respondenty základní, 3 respondenty střední a 2 respondenty vysoké školy. Nerozhodných odpovědí bylo použito v počtu 3 respondenti základní školy, 5 respondentů střední a 3 respondenti vysoké školy. Můžeme tedy říci, že názory na tuto otázku se různí i u jednotlivých kategorií škol. Nicméně většina respondentů (38) odpovídá kladně.

Otázka č. 23
Měla by se tato problematika zařadit do vzdělávacích programů na školách?

Je celkem optimistické, že většina respondentů tj. 21 dívek a 18 chlapců by uvítalo, kdyby se problematika domácího násilí zařadila do vzdělávacích programů na školách. Naopak záporně se k této problematice vyjádřili 3 dívky a 6 chlapců. Můžeme tedy říci, že názory na tuto otázku se různí jak u dívek, tak chlapců, nicméně většina studentů (39) odpovědělo kladně, což znázorňují výsledky v grafu.

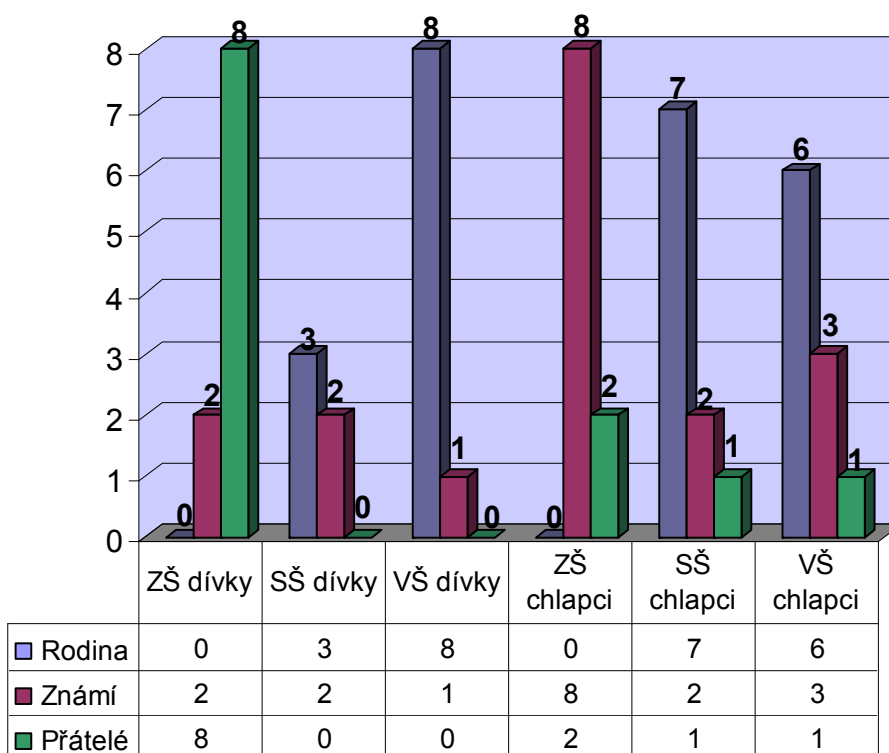
I výsledky respondentů dle jednotlivých stupňů škol vyznívají ve prospěch zařazení problematiky domácího násilí do vzdělávacích programů škol. Nejvíce kladných odpovědí sdělili respondenti vysoké školy v počtu 15, na druhém místě se umístili respondenti střední školy v počtu 12, a třetí místo zaujalo 11 respondentů základní školy. Záporně se k této problematice vyjádřilo 6 respondentů základní školy, 3 respondenti střední a 2 respondenti vysoké školy. Odpovědi nevím využili 3 respondenti základní školy, 5 respondentů střední školy a 3 respondenti vysoké školy. Můžeme tedy říci, že názory na tuto otázku se různí u základních, středních i vysokých škol. Nicméně většina respondentů se vyjádřila kladně.

Většina dotázaných respondentů označila „ženu“ jako nejčastější oběť domácího násilí a to celkem v 36 případech, z toho tuto odpověď volilo 19 dívek a 16 chlapců. Na druhém místě se jako oběť domácího násilí umístilo „dítě“ v celkovém počtu 20 odpovědí respondentů. Tuto odpověď uvedlo 9 dívek a 11 chlapců. Překvapivým výsledkem zůstává, že žádná z dotázaných dívek neuvedla „muže“ jako oběť násilí. Pouze 3 chlapci uvedli, že i „muž“ se může stát obětí domácího násilí. Pouze 1 dívka ze základní školy uvedla „prarodiče“ jako oběť domácího násilí. Je překvapivé, že žádný z respondentů neuvedl „rodiče“ jako oběť domácího násilí.

V porovnání odpovědí respondentů ze základní, střední a vysoké školy můžeme konstatovat, že „žena“, a „dítě“ jsou považováni za nejčastější oběť domácího násilí.

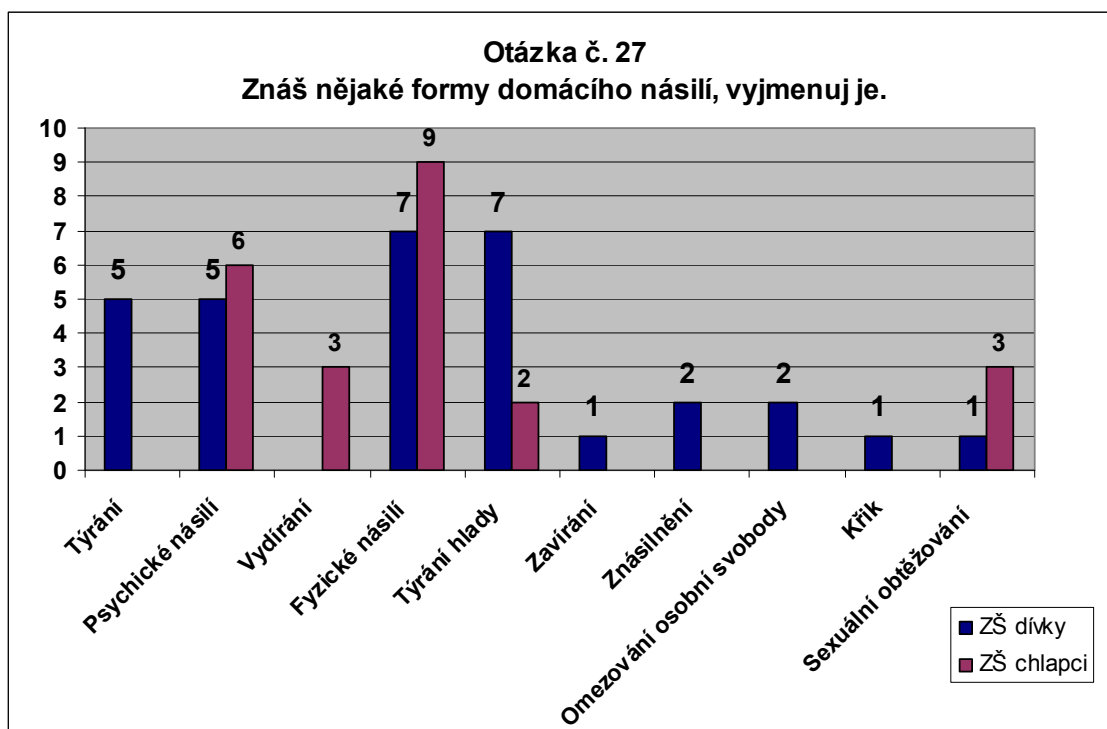
Otázka č. 26
Setkal(a) jsi se někde s domácím násilím, a kde?

Velmi smutné zjištění je, že celkem 24 respondentů tj. 11 dívek a 13 chlapců uvedlo rodinu jako místo, kde se setkali s domácím násilím. U „známých“ se s uvedenou problematikou setkalo 18 respondentů tj. 5 dívek a 13 chlapců. „Přátele“ jako zdroj kontaktu uvedlo 8 dívek a 4 chlapci tj. celkem 12 respondentů. Pouze 6 respondentů uvedlo, že se s problematikou domácího násilí nesetkalo.

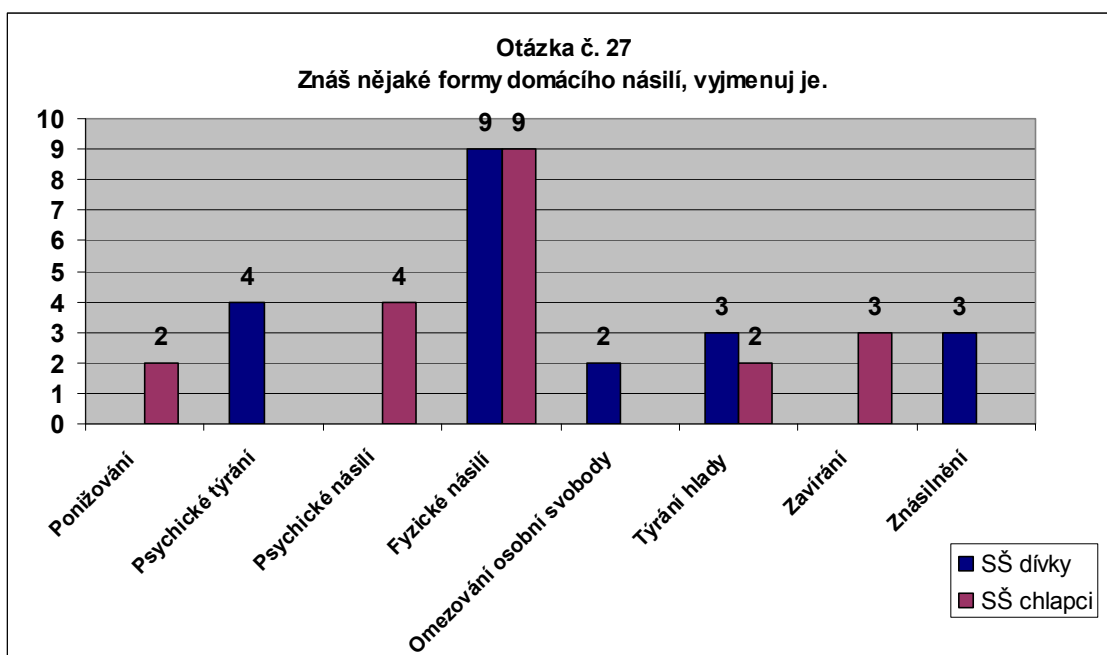
Celkem 10 respondentů ze základní školy uvedlo jako kontakt s domácím násilím „známé“, 10 respondentů označilo „přátele“, ale nikdo neoznačil rodinu jako zdroj kontaktu. Respondenti ze střední školy v 10 případech označili „rodinu“ jako zdroj kontaktu s domácím násilím, ve 4 případech to bylo u „známých“ a 1 případ u „přátel“.

Respondenti vysoké školy uvedli „rodinu“ ve 14 případech jako míst, kde se setkali s domácím násilím. Ve 4 případech to bylo u „známých“ a pouze v 1 případě u přátel.

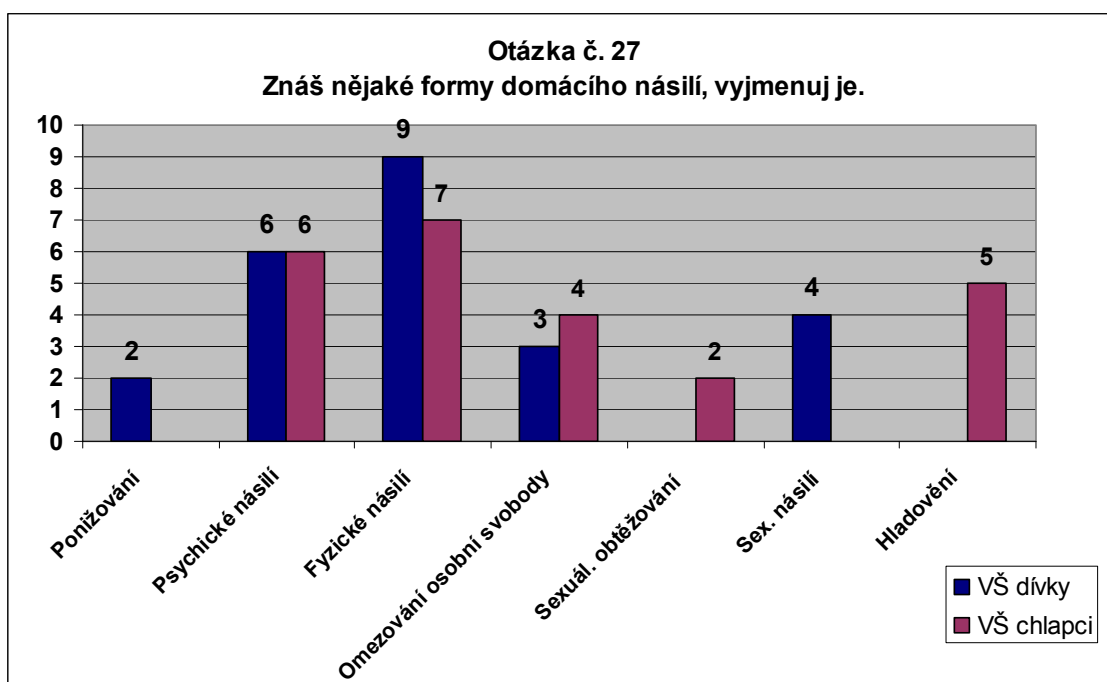

V odpovědích na tuto otázku měli respondenti možnost vyjmenovat všechny faktory domácího násilí, které znají.

Za nejčastější formy domácího násilí uvedli žáci základní školy odpovědi v pořadí: fyzické násilí 9 chlapců a 7 dívek, psychické násilí označilo 6 chlapců a 5 dívek, týrání hlady 2 chlapci a 7 dívek. Týrání jako formu domácího násilí uvedlo 5 dívek, 3 chlapci označili vydírání, sexuální obtěžování 3 chlapci a 1 dívka, znásilnění uvedly 2 dívky, omezování osobní svobody uvedly 2 dívky, křik 1 dívka a 1 dívka označila zavírání jako formu domácího násilí.

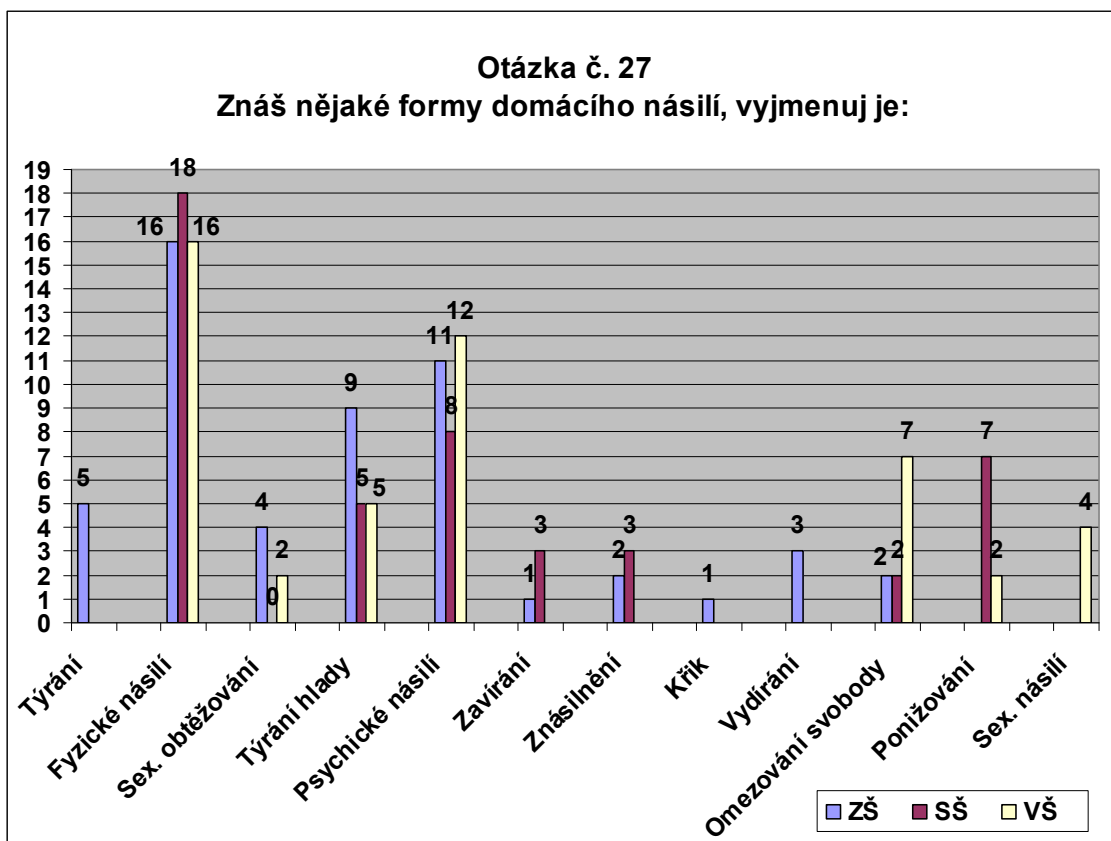

Studenti střední školy nejčastěji v odpovědi uvedli, odpovědi v pořadí: fyzické násilí 9 dívek a 9 chlapců, psychické násilí 4 dívky a 4 chlapci, týráni hlady 3 dívky a 2 chlapci, omezování svobody 2 dívky, znásilnění 3 dívky, zavírání 3 chlapci, ponižování 2 chlapci.

Respondenti z vysoké školy vyjmenovali formy domácího násilí v tomto pořadí: fyzické násilí 9 dívek a 7 chlapců, psychické násilí 6 dívek a 6 chlapců, hladovění uvedlo 5 chlapců, omezování osobní svobody 3 dívky a 4 chlapci, 4 dívky určily sexuální násilí, 2 chlapci sexuální obtěžování a 2 dívky uvedly ponižování.

Podle celkového grafu můžeme srovnat odpovědi respondentů jednotlivých stupňů škol dle četnosti forem násilí takto:

žáci střední školy jako nejčastější formu násilí uvedli „fyzické násilí“ v 18 případech, studenti základní a vysoké školy tuto formu uvedli ve stejném počtu tj. 16 případech „psychické násilí“ žáci základní školy uvedli v 11 případech studenti střední školy v 8 případech a vysokoškoláci ve 12 případech.

„Týrání hlady“ označilo 9 žáků základní školy, ve stejném počtu četnosti 5 uvedli tuto odpověď studenti střední a vysoké školy.

„Ponižování“ jako formu domácího násilí vyjmenovalo 7 studentů střední školy a 2 studenti vysoké školy.

„Omezování osobní svobody“ ve stejném počtu četnosti uvedli 2 žáci základní a 2 studenti střední školy, 7 vysokoškolských studentů.

„Týrání“ obecně uvedlo 5 respondentů základní školy.

„Sexuální obtěžování“ vyjmenovali 4 žáci základní školy a 2 studenti vysoké školy.

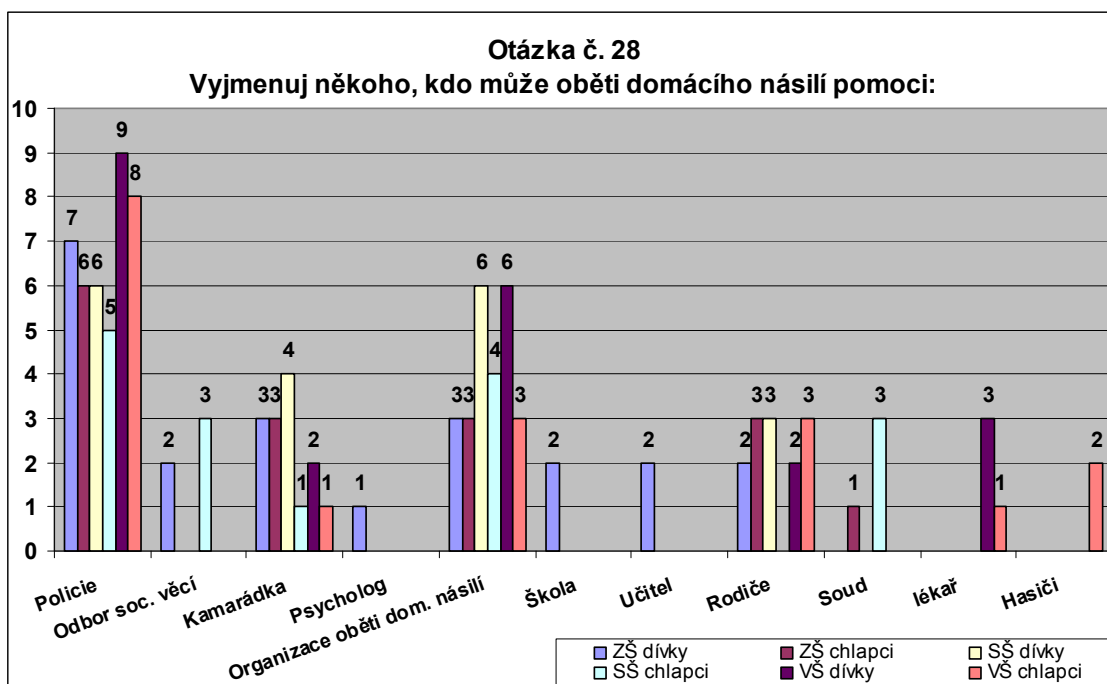
„Zavírání“ jako formu domácího násilí vyjmenoval 1 žák základní školy a 3 studenti vysoké školy.

„Znásilnění“ uvádí 2 žáci základní školy a 3 studenti střední školy.

„Sexuální násilí“ uvedli 4 studenti vysoké školy.

„Vydírání“ je v počtu 3 odpovědí žáků základní školy.

„Křik“ uvedl 1 žák základní školy.

V odpovědi na tuto otevřenou otázku mohli respondenti vyjmenovat všechny organizace a osoby, u kterých předpokládají, že mohou oběti domácího násilí pomoci.

Většina respondentů vyjmenovala Policii ČR a to v počtu: 7 dívek a 6 chlapců základní školy, 6 dívek a 5 chlapců střední školy, 9 dívek a 8 chlapců z vysoké školy.

Příjemné je i zjištění, že respondenti svými odpověďmi umístili na druhé místo organizace pomáhající oběti domácího násilí. Tuto možnost určilo celkem 3 dívky a 3 chlapci základní školy, 6 dívek a 4 chlapci střední školy, 6 dívek a 3 chlapci vysoké školy.

Někteří respondenti by se uvedenou problematiku snažili řešit prostřednictvím kamarádů a to 3 dívky a 3 chlapci základní školy, 4 dívky a 1 chlapec střední školy, 2 dívky a 1 chlapec vysoké školy.

Pomoc a řešení by hledalo u svých rodičů 2 dívky a 3 chlapci základní školy, 3 dívky střední školy, 2 dívky a 3 chlapci vysoké školy. Chlapci ze střední školy možnost pomoci řešení v problematice domácího násilí u svých rodičů nehledali.

Žákyně základní školy by o pomoc požádaly svou školu ve 2 případech a svého učitele by požádaly 2 dívky.

Na odboru sociálních věcí na příslušných městských úřadech by požadovalo pomoc 2 dívky ze základní školy, 3 chlapci střední školy.

Respondenti z vysoké školy 3 dívky a 1 chlapec by o pomoc požádali lékaře.

V případě potřeby ochrany by se na soud obrátil 1 chlapec základní školy, 3 chlapci střední školy. Tuto možnost by nevyužila žádná dívka ani žádný respondent z vysoké školy. Naproti tomu by se 2 chlapci obrátili s žádostí o pomoc ke sboru hasičů.

Pokud porovnáme výsledky dle jednotlivých stupňů škol, můžeme konstatovat, že většina respondentů by hledala pomoc u Policie ČR a to v počtu 13 žáků základní školy, 11 studentů střední školy a 17 studentů vysoké školy. Na druhé pozici se umístily organizace zabývající se problematikou domácího násilí. Možnosti využití služeb poskytovaných právě těmito organizacemi by využilo 6 žáků základní školy, 10 studentů střední školy a 9 studentů vysoké školy. Se svým problémem a žádostí o pomoc by se svému kamarádovi svěřilo 6 žáků základní školy, 5 studentů střední školy a 3 studenti vysoké školy. Nepostradatelná by pro 5 žáků základní školy, 3 studenty střední školy a 5 studentů vysoké školy byla pomoc rodičů s uvedenou problematikou.

Ostatní odpovědi byly vyjádřeny v menším počtu, ale všichni respondenti vědí, kam se v případě potřeby mohou obrátit s žádostí o pomoc.

6.4 Shrnutí

Domácí násilí je v posledních letech velmi diskutovaným společenským problémem. Cílem všech zainteresovaných organizací je snaha zvýšit informovanost a povědomí veřejnosti o tomto problému.

Pro svou práci jsem si záměrně vybrala mládež, která je velmi vnímavá a citlivá k uvedené problematice. Zajímalo mě, jaký postoj a celkový přehled má mládež o problematice domácího násilí, zda by v případě potřeby věděla, kam se může obrátit s žádostí o pomoc.

Byla dotázána mládež v rozmezí 14 až 24 let. Respondenti byli mladí lidé ze základní školy, střední a vysoké školy.

Výsledky výzkumu mě pozitivně překvapily. Zde jsou ve stručnosti uvedeny jednotlivé odpovědi respondentů k uvedeným otázkám.

Otázka č. 1

Znáš pojem domácí násilí?

Z uvedených odpovědí vyplynul závěr, že většina dotázaných respondentů (56) pojem domácího násilí zná. Z toho vyplývá, že se mládež s uvedeným termínem již setkala a umí si představit, co tento pojem znamená. V odpovědi byl téměř soulad mezi dívkami a chlapci.

Otázka č. 5

Je veřejnost dostatečně informována o problematice domácího násilí?

V oblasti informovanosti veřejnosti k problematice domácího násilí se odpovědi dívek a chlapců rozlišují. Za dostatečnou ji považuje 12 respondentů, 17 se k otázce vyjádřilo odpovědí nevím, zda je veřejnost dostatečně informována o uvedené

problematicke. Z dotázaných 31 respondentů pokládá informovanost veřejnosti za nedostatečnou. Zde se potvrzuje snaha všech zainteresovaných odborníků a organizací o zvýšení informovanosti široké laické veřejnosti.

Otázka č. 6

Je oběť z hlediska legislativy dostatečně chráněna?

Přestože v posledních letech byla v této oblasti učiněna řada výrazných opatření, která umožňují lepší ochranu oběti před agresorem, 30 respondentů předpokládá, že oběť není z hlediska legislativy dostatečně chráněna. Pouhých 10 respondentů uvedlo, že současná legislativa umožňuje dostatečnou ochranu oběti. Odpověď nevím zvolilo 20 respondentů, což poukazuje na nedostatečnou informovanost mládeže v této oblasti.

Zlepšuje se legislativa, zejména od počátku roku 2007 aktivity všech organizací a vládních činitelů nadále pokračují ve zlepšování postavení oběti, v informovanosti veřejnosti, aby si agresor uvědomil, že společnost jeho násilné chování odmítá a nebude je tolerovat.

Otázka č. 8

Je správné, že lze agresora vykázat z domu?

S vykááním agresora z domu souhlasí 51 respondentů. Přestože se jedná o novou úpravu v oblasti domácího násilí s platností od ledna 2007, většina dotázaných tuto legislativní možnost schvaluje. Z uvedených výsledků vyplývá, že názor dívek a chlapců se na uvedenou problematiku z hlediska pohlaví příliš neliší.

Je důležité ponechat oběti určitý prostor, aby se sama v klidu rozhodla, jak bude nadále situaci řešit, což jí právě může umožnit vykáání agresora z domu.

Otázka č. 9

Má se problematikou domácího násilí zabývat veřejnost?

Mezi jeden z mýtů o domácím násilí lze zařadit názor, že domácí násilí je věcí soukromou a tudíž by ji měly řešit pouze dotčené osoby. Není tomu tak. Tento fenomén je společensky velmi závažný, ať již z hlediska zanechávání fyzických a psychických stop na oběti, ale především se jedná o jeho nebezpečnost u dětí, které bývají často svědky nebo v horším případě přímo obětí. Dotázaní respondenti v 50 odpovědích uvedli, že považují za správné, aby se problematikou domácího násilí zabývala veřejnost a netýkalo se jen dotčených osob. Z odpovědí můžeme učinit závěr, že dochází k potlačení mýtu o soukromosti domácího násilí.

Otázka č. 13

Projevuje agresor své chování jinak mimo rodinu a v rodině?

Je celkem optimistické, že většina dívek i chlapců ví, že agresorovo chování je proměnlivé. Na veřejnosti pozorný, obětavý a laskavý partner se doma mění v agresora, který hrubým způsobem atakuje svého partnera. Názor, že se agresor chová stejně doma i na veřejnosti zastává 9 respondentů. U této otázky se odpovědi dívek i chlapců jeví téměř na stejných úrovních.

Otázka č. 16

Ovlivňuje domácí násilí v rodině vývoj a chování dětí?

Negativní dopad domácího násilí na zdravý mentální a fyzický vývoj dítěte potvrdilo celkem 51 dotázaných respondentů. Mezi názory dívek a chlapců nejsou příliš velké rozdíly, což potvrzují uvedené výsledky v grafu. Je potřebné, aby dívky i chlapci jako budoucí rodiče si závažnost této problematiky uvědomovali a snažili se v rodině vytvářet ideální podmínky pro všestranný rozvoj dětí.

Otázka č. 17

Páchají častěji násilí ti, kdo se v dětství sami stali jeho obětí?

Příčiny vzniku domácího násilí nelze jednoznačně určit, jelikož jeho vznik je podmíněn mnoha faktory. Z výsledků statistik vyplývá, že většina agresorů pochází z rodiny, kde se domácí násilí odehrávalo, kde sami byli oběťmi domácího násilí buď jako svědci, či přímo oběti. Právě v rodině dochází k tzv. transgeneračnímu přenosu chování. Pokud dítě žije v rodině, ve které dochází k domácímu násilí, nepovažuje je potom ve své dospělosti za něco, co není zcela správné.

Odpovědi dívek a chlapců na tuto otázku se různí, 27 respondentů má za to, že ten, kdo byl v dětství obětí domácího násilí, je pak také častěji páchá. Ve 13 případech dotázaní respondenti odpověděli, že pokud se někdo stal v dětství obětí násilí, ještě neznamená, že je bude páchat. Zbylých 15 respondentů odpovědělo na otázku nevim.

Otázka č. 20

Může se oběť sama vyprostit z domácího násilí?

Celkem 28 respondentů uvádí ve své odpovědi ano, což je z hlediska provedených reprezentativních výzkumů spíše nemožné a zásah z vnějšku bývá označován jako potřebná pomoc oběti. Celkem 17 respondentů uvádí, že vyproštění z domácího násilí oběť nezvládne sama a 15 dotázaných nedokáže tuto situaci posoudit, a proto svou odpověď označili slovem nevim.

Otázka č. 21

Liší se postoje mužů a žen k problematice domácího násilí?

Postoj mužů a žen k problematice domácího násilí se různí. Ve společnosti převažuje mýtus, že ženy násilí zveličují. To potvrdily výsledky uvedeného výzkumu u 38 dotázaných. Jen 17 respondentů považuje postoj mužů a žen k uvedené problematice za vyrovnaný. Vysoký zůstal i počet respondentů (15), kteří nevěděli, zda v posuzování této problematiky dochází k rozdílným postojům mužů a žen.

Otázka č. 23

Měla by se tato problematika zařadit do vzdělávacích programů na školách?

S tím, aby se problematika domácího násilí zařadila do vzdělávacích programů na školách, souhlasilo 39 dotázaných respondentů. Záporně se vyjádřilo 9 respondentů a 12 respondentů odpovědělo nevim. Kladně hodnotím zájem mládeže o problematiku domácího násilí. Musíme si uvědomit, že dobrou informovaností a restrikcí můžeme počet případů domácího násilí snížit. Mládež musí vědět, že domácí násilí je špatné a že je společnost nebude tolerovat.

Otázka č. 25

Kdo bývá nejčastěji obětí domácího násilí?

U této otázky měli respondenti možnost výběru z uvedených možností (muž – žena – dítě – rodiče – prarodiče). Nejčastější obětí je dle celkových statistik žena, což se potvrdilo i v toto výzkumu a to u 36 respondentů. Dítě jako nejčastější obětí domácího násilí označilo 20 respondentů. Dívky nepovažují muže za potencionální obětí domácího násilí, neboť žádná z nich tuto možnost nevolila. Oproti tomu 3 chlapci uvedli muže za nejčastější obětí domácího násilí.

Otázka č. 26

Setkal (a) jsi se někde s domácím násilím?

Zde měli respondenti možnost výběru z varianty rodina - známí - přátelé. Překvapivým výsledkem pro mě bylo, že pouze 6 respondentů z 60 se nesetkalo s domácím násilím. Zbylých 54 se již s násilím setkalo. Nejčastější setkání dotázaných s násilím bylo v rodině (24). Z uvedeného můžeme usuzovat, že pro většinu mládeže přestává být rodina přístavem bezpečí a klidu. U svých přátel se s násilím setkalo 12 respondentů a 18 respondentů uvedlo jako kontakt s násilím známé.

Otázka č. 27

Znáš nějaké formy domácího násilí? Vyjmenuj je:

Cílem této otevřené otázky bylo získat přehled znalostí mládeže o formách domácího násilí. Z uvedených odpovědí je zřetelné, že má mládež znalosti o formách domácího násilí a jejich projevech. Odpovědi byly seřazeny podle četnosti do tabulky.

Pořadí	Forma násilí	Počet respondentů
1.	Fyzické násilí	50
2.	Psychické násilí	31
3.	Týrání hlady	19
4.	Omezování svobody	11
5.	Ponižování	9
6.	Sexuální obtěžování	6
7.	Znásilnění	5
8.	Týrání	5
9.	Sexuální násilí	4
10.	Zavírání	4
11.	Vydírání	3
12.	Křik	1

Otázka č. 28

Vyjmenuj někoho, kdo může oběti domácího násilí pomoci:

V této otázce měli respondenti vyjmenovat organizace, u kterých by mohla oběť domácího násilí hledat pomoc ve své krizové situaci. Odpovědi respondentů jsou dle četnosti seřazeny do tabulky. Z uvedených výsledků vyplývá, že mládež ví, kam se může při řešení problematiky domácího násilí obrátit.

Pořadí	Pomoc poskytne	Počet respondentů
1.	Police ČR	41
2.	Organizace zabývající se DN	25
3.	Kamarád (ka)	14
4.	Rodiče	13
5.	Odbor sociálních věcí	5
6.	Lékař	4
7.	Škola	2
8.	Učitel	2

Výsledky stanovených hypotéz

V posledních letech došlo díky vládním institucím a neziskovým organizacím k mnoha změnám v legislativní úpravě ochrany oběti před agresorem. Prostřednictvím médií a neziskových organizací byla pořádána řada akcí, jejichž cílem bylo informovat širokou laickou veřejnost o problematice domácího násilí. Tyto jednotlivé skutečnosti potvrzují *hypotézu č. 1* a to, že s rozvojem informovanosti veřejnosti o tomto fenoménu došlo i k informovanosti mládeže, která dle výsledků výzkumu ví, kam se v případě potřeby může obrátit s žádostí o odbornou pomoc, tímto se potvrdila *podhypotéza č. 1a*.

Domácí násilí existuje v řadě kultur se silným patriarchálním uspořádáním, kde funguje mocenská nadvláda muže. Násilí na ženách je historicky i společensky zakořeněný problém. Poslušnost ženy muži patřila k historicky společenskému uspořádání. Dokladem této skutečnosti je, že v této době byla určitá míra násilí v rodině tolerována.

Výsledky statistik průzkumů na celém světě ukazují, že nejčastější obětí domácího násilí jsou ženy. Toto dokládají i výsledky výzkumu provedeného u mládeže, a tím se potvrdila *podhypotéza 1b*.

Mezi nejčastější formy domácího násilí patří fyzické násilí, psychické násilí, sexuální násilí atd. Z výsledků provedeného výzkumu vyplynulo, že respondenti mají představu o všech podobách domácího násilí, čímž se potvrdila *hypotéza č. 2*.

Definice pojmu domácího násilí není v České republice jednotná, přesto byl tento pojem postupně zmedializován a stal se používaným termínem při prezentaci tohoto problému před veřejností.

Definice pojmu vychází z anglického termínu „domestic violence“ které charakterizuje domácí násilí jako psychické, fyzické a sexuální týrání žen jejich bývalými i současnými partnery. Uvedené termíny jsou mládeži známy. Tyto skutečnosti potvrzují *hypotézu č. 2* a *podhypotézu 2a*.

Nepříznivým zjištěním z výsledků výzkumu bylo, že většina mládeže se již s domácím násilím setkala. Za nejčastější místo kontaktu byla označována rodina. Ta rodina, která má být pro její členy místem bezpečí, lásky a klidu. Což potvrzuje *podhypotézu č. 2b*.

Závěr

Domácí násilí je historicky i společensky zakořeněný problém. Je starý jako rodina sama. Dodnes existuje v řadě kultur se silným patriarchálním uspořádáním, kde funguje mocenská nadvláda muže nad ženou. Domácí násilí je celosvětově rozšířený problém, který se netýká jen zemí tzv. třetího světa, ale i ekonomicky vyspělých zemí. Touto problematikou se zabývají jak zákonodárci jednotlivých zemí Evropy, ale je i tématem institucí Evropské unie.

V České republice byl problém domácího násilí po dlouhá léta tabuizován. Teprve po roku 1990 se dostává do oblasti zájmu široké veřejnosti. Velkou zásluhu na zveřejnění problematiky domácího násilí mají média a neziskové organizace, které prostřednictvím publicistických a diskusních pořadů, ve kterých je domácí násilí hlavním tématem, informují o tomto problému širokou veřejnost české společnosti.

Problematika domácího násilí se v posledních letech stala diskutovanou problematikou nejen ze strany odborníků, ale i ze strany vládních činitelů, díky jejichž aktivitě dochází k opatřením, která se snaží obětem násilí pomoci. Vynakládají se veřejné prostředky na koordinaci služeb pro oběti. Svou roli hraje i lepší informovanost veřejnosti o této problematice, zejména přijetí nových legislativních opatření plynoucích z úpravy zákonů (například zákon 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, který nabyl účinnosti dnem 1.ledna 2007), které zásadním způsobem mění situaci ohrožených osob. Zavádějí komplexní, systémový přístup při řešení problematiky domácího násilí, prevenci a ochraně před domácím násilím, upravují postupy mezi policií, justicí a sociálními službami. Pozitivním krokem je i novela zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, která specifikuje poskytování služby Intervenčními centry osobám ohroženým domácím násilím. Tato služba je poskytována podle § 60 zákona prostřednictvím patnácti Intervenčních center v jednotlivých krajích. Porovnáme-li legislativní úpravu této problematiky v minulosti se současností, můžeme říci, že v posledních letech byl učiněn pokrok ve směru ochrany oběti. Nadále jsou prováděny legislativní kroky v souladu s úkoly stanovenými Vládou České republiky k optimalizaci rovných podmínek mužů a žen.

Nebezpečnost domácího násilí spočívá v jeho skrytosti a obtížné dokazatelnosti. Ovlivňuje chování dětí a mládeže, u níž může docházet k tzv. transgeneračnímu přenosu chování. Domácí násilí zahrnuje všechny projevy fyzického, psychického a sexuálního násilí, které je páčáno mezi jednotlivými členy. Není závislé na vzdělání, materiálním zázemí, profesi, náboženském vyznání, věku, národnosti ani na sociálně-kulturní úrovni. Obětí a pachatelem se může tedy stát kterýkoli člen rodiny.

Domácímu násilí je věnována všestranná pozornost. Ochrana oběti není doposud ideální, ale ve srovnání s minulostí můžeme konstatovat, že práce všech zainteresovaných odborníků a organizací v této oblasti přináší určitá opatření, která mají oběti domácího násilí pomoci řešit její situaci. Jako vhodnou se jeví celková osvěta prováděná nejen neziskovými organizacemi jako jsou například Bílý kruh bezpečí o.s., ROSA, atd., ale i prostřednictvím médií, proškolením těch, kteří s obětí domácího násilí pracují, včetně soudců, policistů, státních zástupců, zdravotnického personálu a sociálních pracovníků. V práci uvedené informace je možno využít jako podklad pro řešení další problematiky domácího násilí.

Cílem diplomové práce bylo analyzovat pojem domácího násilí z hlediska příčin jeho vzniku, znaků a cyklů, jeho klasifikací obětí a agresorů. V praktické části se jedná o zjištění pohledu mládeže na problematiku domácího násilí z hlediska jejich názorů, znalostí, zda je pohled dívek a chlapců na uvedenou problematiku rozdílný.

Na základě výsledků výzkumu mezi mládeží lze spatřovat vyrovnanou znalost a informovanost mezi dívkami a chlapci k problematice domácího násilí. Lze zde najít prostor k dalšímu vzdělávání mládeže, které by, dle provedeného výzkumu většina dotázaných zařadila jako vyučující předmět na svých školách. U současné generace mládeže dochází díky mediím i dalším sdělovacím prostředkům k lepší informovanosti a znalosti uvedené problematiky.

Využití práce v oblasti sociální pedagogiky vidím v tomto: domácí násilí je sociálně patologický jev, který postihuje široké spektrum společnosti s vážným dopadem na osobnost člověka. Cílem by měla být především osvěta nejen široké veřejnosti, ale i pedagogických pracovníků, zaměstnanců státní správy a všech dalších

pracovníků, kteří přicházejí do styku s obětí domácího násilí. Musíme se naučit hovořit na téma domácího násilí s dětmi a mládeží, učit je, aby se nestyděly žádat o pomoc při řešení problémů, aby se nestyděly hledat aktivně informace k problémům, se kterými si samy neumí poradit. Samozřejmě nejlepší prevencí je zdravé prostředí rodiny a přirozená míra sebevědomí.

Resumé

Cílem diplomové práce na téma „Pohled mládeže na domácí násilí“ bylo předložit alespoň částečný přehled o této problematice a vyjádřit názory a postoje mládeže na uvedenou problematiku.

První kapitola se věnuje vysvětlení pojmu domácího násilí jak z historického hlediska, tak ze současnosti. Definice pojmu domácího násilí není v České republice jednotná. Vychází z anglického „domestic violence“ a charakterizuje domácí násilí jako psychické, fyzické a sexuální týrání žen jejich partnery. Za nejčastější formy domácího násilí je považováno fyzické násilí, sociální, emocionální, psychické, ekonomické, sexuální atd. Ovšem všechny tyto lze vzájemně kombinovat. Domácí násilí má své specifické znaky. Vždy se odehrává v soukromí za „zavřenými dveřmi“ bytu, násilí se opakuje, stupňuje, je dlouhodobé a dochází k asymetrii vztahu mezi obětí a pachatelem. Cyklus domácího násilí se vyvíjí postupně, a tak se plynule upevňuje moc násilníka nad obětí.

Druhá kapitola popisuje oběti domácího násilí. Zde se potvrzuje, že nejčastější oběti domácího násilí jsou ženy a děti. Tato problematika se nevyhýbá ani nemocným a starým lidem, a dokonce ani mužům. Je spojena s řadou předsudků a mýtů, které brání lidem v okolí uvědomit si, o jak závažnou problematiku se jedná. Je často považována za privátní záležitost a dle mínění okolí si ji musí vyřešit sami partneři. Často je domácí násilí spojeno za závažným trestným činem a zásah okolí je potřebný. Jedná se o závažný sociálně patologický jev, který ničí lidský život, negativně ovlivňuje zdravý vývoj dětí a je i ekonomickým problémem pro celou společnost.

Ve třetí kapitole se zabývám pachatelem a obětí domácího násilí, kteří jsou spolu úzce propojeni. Žijí ve společném bytě nebo domě, mají spolu děti, společný okruh přátel a společný majetek. Oběť bývá pod silným psychickým tlakem a postrádá jakoukoli sebedůvěru. Dochází k identifikaci s agresorem, která se vyznačuje vytvořením emocionální vazby a snahou oběti násilníkovi vyhovět. Dochází k cyklu násilí, které se může opakovat několik let, jeho intenzita se zpravidla stupňuje

a intervaly mezi násilím se zkracují. Nejčastější příčinu agresivního chování partnera nacházíme v jeho osobnostním založení a touze po moci nad partnerem. Existuje mnoho teorií vysvětlujících příčiny domácího násilí, ale s jistotou nelze určit, co je jeho pravou příčinou. Cíl společnosti by měl být spatřován v ochraně oběti domácího násilí a v přísném stíhání pachatele.

Čtvrtá kapitola pojednává o právní ochraně oběti v zahraničí, kde s problematikou řešení domácího násilí mají několikaleté zkušenosti. Problematika domácího násilí je pojata komplexně. Existuje zde řada programů, jejichž prioritou je ochrana obětí, které přicházejí do styku s domácím násilím. Důležité je i společenské odsouzení násilí v rodině jako zavrženíhodného trestného činu a principiální uznání pachatele za své činy, jeho potrestání a všemožná ochrana oběti.

Obsahem páté kapitoly je právní ochrana oběti v České republice, která si vzala vzor v právní úpravě problematiky domácího násilí v zahraničí. Po dlouhá léta byl problém domácího násilí v České republice tabuizován. Teprve po roku 1990 se dostává do povědomí široké laické veřejnosti. Řešení problematiky domácího násilí pro Českou republiku vyplývá i z mezinárodních úmluv. Můžeme konstatovat, že v posledních letech bylo dosaženo pozitivních změn v naší legislativě, která upravuje právní ochranu obětí. Týraným osobám se dostává pomoci jak ze strany vládních organizací, tak i z oblasti neziskových organizací. Cílem i nadále zůstává zlepšování informovanosti veřejnosti o domácím násilí a dosažení společenského odsouzení jednání pachatelů domácího násilí.

Šestá kapitola se zabývá praktickou částí. Do výzkumného souboru byli začleněni žáci tří stupňů škol ve věku 14 až 24 let. Výzkumu se účastnilo celkem 83 respondentů, kterým byl předložen dotazník s názvem „Problematika domácího násilí“ v rozsahu 28 otázek. Z celkového počtu dotazníků bylo k vyhodnocení použito šedesát dotazníků. Pro srovnání názorů mládeže bylo použito třicet dotazníků dívek a třicet dotazníků chlapců. Výsledky výzkumu byly následně porovnány a znázorněny v grafech. V závěru byly vyhodnoceny stanovené hypotézy, které se tímto výzkumem potvrdily.

Anotace

Bc. Libuše Pilátová. **Pohled mládeže na domácí násilí**. Brno, (Diplomová práce). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií, 2008, 99 stran.

Tato práce je věnována pohledu mládeže na domácí násilí. Vybrané problémy zachycují primární vymezení teoretických poznatků souvisejících s tímto závažným patologickým jevem. Cílem práce je popis aktuálního stavu domácího násilí a stavu ochrany obětí před domácím násilím.

Klíčová slova:

Definice pojmu domácí násilí, formy domácího násilí, příčiny domácího násilí, cyklus domácího násilí, klasifikace obětí domácího násilí, syndrom týrané ženy, klasifikace agresora domácího násilí, právní ochrana, mládež.

Annotation

This work focuses on teenagers' view of domestic violence. The chosen issues represent the primary definition of theoretical knowledge connected with this serious pathological phenomenon. The aim of this work is to define the current state of domestic violence and the conditions of protecting victims against domestic violence.

Key words:

Defining the term Domestic Violence, myths on domestic violence, forms of domestic violence, cycle of domestic violence, diagnosis of a domestic violence victim, diagnosis of a domestic violence aggressor, a battered/ abused woman's syndrom, legal protection, the youth.

Seznam použité literatury

1. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.
4. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích v platném znění.
5. BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně – právní ochrany dětí. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, 139 s. ISBN 80-86878-50-3.
6. BURIÁNEK, J. et al. Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech. 1. vyd. Praha: Triton, 2006, 108s. ISBN 80-7254-914-6.
7. CONWAY, HELEN L. Domácí násilí: příručka pro současné i potencionální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb., platným od 1. 1. 2007. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, 158 s. ISBN 978-80-00-01550-7.
8. ČERMÁK, I. Lidská agrese a její souvislosti. 1. vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998, 204 s. ISBN 80-902614-1-8.
9. ČÍRTKOVÁ, L. Policejní psychologie. 3. vyd. Praha: Portál, 2000, 256 s. ISBN 80-7178-475-3.
10. ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích: studie. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, 143 s. ISBN 80-86284-19-0.
11. DALRYMPLE, T. Život na dně [Přel. Novák, O.], 1. vyd. Praha: Academia, 2005, 266 s. ISBN 80-200-1337-7.
12. DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí. Střední policejní škola ministerstva vnitra v Praze, Praha 2005, 52s.
13. GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOHUTEK, J. Podoby násilí v rodině. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2000, 104 s. ISBN 80-7021-416-3.
14. HIRIGOYEN, M. F. Psychické násilí v rodině a zaměstnání [Přel. Kozlíková, A.] 1. vyd. Academia, nakladatelství věd ČR, 2002, 229 s. ISBN 80-200-0994-9.
15. MARTINKOVÁ, M., MACHÁČKOVÁ, R. Vybrané kriminologické aspekty domácího násilí. 1. vyd. Praha: 2001, 193 s. ISBN 80-86008-98-3.

16. PROKOP, M. et al. Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí. 1. vyd. Brno: Ekologický právní servis, 2000, 80s. ISBN 80-902570-8-9.
17. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. Pedagogický slovník. 2 rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 1998, 336 s. ISBN 80-7178-252-1.
18. ŘEHOŘ, A. Domácí násilí jako společenský problém: Seminární práce studentů IMS. 1. vyd. Brno: IMS, 2004, 208 s. ISBN 80-902936-3-8.
19. SPURNÝ, J., ČERVENÝ, V. Násilí z pohledu společenských věd – sborník příspěvků z mezinárodní konference 20. září 2007. 1. vyd. Praha: PA ČR, 2007, 206 s. ISBN 978-80-7251-253-9.
20. VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍKOVÁ, H. Násilí v rodině Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Praha: Karolinum, 1995, 64 s. ISBN 80-7184-008-4.
21. VOŇKOVÁ, J. Vaše právo - první pomoc ženám, obětem domácího násilí. 3. vyd. Praha: proFem, 2004, 67 s. ISBN 80-239-3478-3.
22. VOŇKOVÁ, J., et al. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 1. vyd. Praha: proFem, 2004, 194 s. ISBN 80-239-2106-1.
23. VALDROVÁ, J. Gender a společnost. 1. vyd. Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2006, 236 s. ISBN 80-7044-808-3.
24. VYKOPALOVÁ, H. Sociálně patologické jevy v současné společnosti. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, 154s. ISBN 80-244-0337-4.
25. WILLIAN DOYLE CENTRY, O lásce hněvu“ jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka. 1. vyd. Praha: Euromedia Group. k.s. – Ikar, 2007, 192s. ISBN 978-80-249-0877-9.
26. <http://www.acorus.cz>
27. <http://www.bkb.cz>
28. <http://www.centrumelektra.cz>
29. <http://www.domacinasili.info/cze>
30. <http://www.feminismus.cz>
31. <http://www.help24.cz>
32. <http://www.ipravnik.cz>
33. <http://www.iustin.cz>
34. <http://www.kudlanka.cz>
35. <http://www.mvcr.cz>
36. <http://www.magdalenium.cz>
37. <http://www.novinky.cz>
38. <http://www.proferm.cz>
39. <http://www.persefona.cz>
40. <http://www.rosa-os.cz>
41. <http://www.stem.cz>

Příloha:

Problematika domácího násilí

Škola .....

Třída ..... Datum .....

Pohlaví (dívka, chlapec)..... Věk .....

Instrukce: Odpověz podle toho, která odpověď je podle tvého názoru blíže.
Zakroužkuj vždy pouze jednu z odpovědí.

Nepodepisuj se!

---

1. Znáš pojem domácí násilí?	Ano	Ne	Nevím
2. Existovalo domácí násilí již v historii lidstva?	Ano	Ne	Nevím
3. Znáš nějaké formy domácího násilí?	Ano	Ne	Nevím
4. Bývají formy domácího násilí kombinovány?	Ano	Ne	Nevím
5. Je veřejnost dostatečně informována o problematice domácího násilí?	Ano	Ne	Nevím
6. Je oběť z hlediska legislativy dostatečně chráněna?	Ano	Ne	Nevím
7. Znáš nějakou organizaci chránící oběť domácího násilí?	Ano	Ne	Nevím
8. Je správné, že lze agresora vykázat z domu?	Ano	Ne	Nevím
9. Má se problematikou domácího násilí zabývat veřejnost?	Ano	Ne	Nevím
10. Vyskytuje se domácí násilí u všech věkových skupin?	Ano	Ne	Nevím
11. Má na tuto problematiku vliv sociální postavení agresora?	Ano	Ne	Nevím
12. Má na tuto problematiku vliv dosaženého vzdělání?	Ano	Ne	Nevím
13. Projevuje agresor své chování jinak mimo rodinu a v rodině?	Ano	Ne	Nevím
14. Je ve většině případů oběť na agresorovi závislá?	Ano	Ne	Nevím
15. Může mít domácí násilí postupný nárůst intenzity?	Ano	Ne	Nevím
16. Ovlivňuje domácí násilí v rodině vývoj a chování dětí?	Ano	Ne	Nevím

17. Páchají častěji násilí ti, kdo se v dětství sami stali jeho obětí?   **Ano Ne Nevím**
18. Musí oběť agresora k domácímu násilí provokovat?   **Ano Ne Nevím**
19. Může alkohol, drogy a žárlivost způsobovat brutalitu domácího násilí?
   Ano Ne Nevím
20. Může se oběť sama vyprostit z domácího násilí?   **Ano Ne Nevím**
21. Liší se postoje mužů a žen k problematice domácího násilí?   **Ano Ne Nevím**
22. Je problematika domácího násilí ženami zveličována?   **Ano Ne Nevím**
23. Měla by se tato problematika zařadit do vzdělávacích programů na školách?
   Ano Ne Nevím
24. Kdo bývá nejčastěji agresorem domácího násilí?
   Muž - Žena - Dítě - Rodiče - Prarodiče
25. Kdo bývá nejčastěji obětí domácího násilí?
   Muž - Žena - Dítě - Rodiče - Prarodiče
26. Setkal(a) jsi se někde s domácím násilím, a kde?   **Rodina - Známi - Přátelé**
27. Znáš nějaké formy domácího násilí? Vyjmenuj je:
.....
.....
28. Vyjmenuj někoho, kdo může oběti domácího násilí pomoci:
.....
.....

Všechny uvedené údaje poslouží pro mou potřebu související se studiem sociálního prostředí.

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku.

Bc. Libuše Pilátová